

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
ADMINISTRACINĖS TEISĖS IR PROCESO KATEDRA

VIKTORIJA BOBROVA
ADMINISTRACINĖS TEISĖS PROGRAMOS
DIENINIŲ STUDIJŲ STUDENTĖ

**SUPAPRASTINTŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO PROBLEMOS
IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI**
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas-
Violeta Kosmačaitė

Konsultantas -
Prof. dr. Algimantas Urmonas

Vilnius, 2009

TURINYS

ĮVADAS	3
1. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SAMPRATA	7
1.1. Supaprastintų viešųjų pirkimų samprata	7
1.2. Supaprastintų viešųjų pirkimų reikšmė.	10
1.3. Supaprastintų viešųjų pirkimų apibrėžimas (sąvoka).....	11
1.4. Mažos vertės pirkimų sąvoka.	11
1.5. Viešųjų pirkimų principai	12
2. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ YPATUMAI.....	14
2.1. Socialiniai viešieji pirkimai.	15
2.2. Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimai.	17
2.3. Neįprastai maža kaina.....	18
2.4. Pirkimo organizatorius	19
3. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO PROBLEMOS	19
3.1. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas	19
3.2. Supaprastintų viešųjų pirkimų liberalizavimas	22
3.3. Viešųjų pirkimų specialistų darbo patirtis ir kompetencija	23
3.4. Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių rengimas, jų atitikimas Viešųjų pirkimų įstatymo normoms	28
3.5. Pirkimo dokumentai supaprastintų viešųjų pirkimų vykdyme	30
3.6. Pasiūlymų vertinimo kriterijai	32
3.7. Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų probleminiai aspektai.....	34
3.8. Techninės specifikacijos rengimo problematika	40
4. SKAIDRUMAS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO METU	42
4.1 Korupcija viešuosiuose pirkimuose.....	42
5. SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE.....	46
5.1. Elektroniniai viešieji pirkimai.	46
6. REZULTATŲ APTARIMAS	51
IŠVADOS	53
PASIŪLYMAI	54
LITERATŪROS SĄRAŠAS	55
SANTRAUKA	60
PRIEDAI	62

IVADAS

„Žinok savo priešą ir pažink save – taip išliksi nenugalėtas šimtuose mūšiu. Jei pažįsti tik save, o priešą – ne, tavo galimybės pasiekti pergalę ar pralaimėti yra lygios. Jei nepažįsti nei savęs, nei savo priešą, kiekvienoje kovoje neabejotinai būsi sumuštas”.

Sun Tzu, 500 pr. Kr.

Šiuo metu viešieji pirkimai sudaro žymią Lietuvos ūkinio, finansinio gyvenimo dalį. Kaip ir kitose demokratinėse valstybėse per viešųjų pirkimų sistemą visuomenė gali efektyviai kontroliuoti labai žymios dalies biudžetinių lėšų panaudojimą, jų srautus, siekti, kad prekes, darbus ir paslaugas biudžetinės, o taip pat ir kai kurios kitos organizacijos, įgijusios perkančiosios organizacijos statusą, pirtų skaidriai, viešai, laikantis sąžiningos konkurencijos principų. Todėl valstybei bei jos piliečiams yra itin svarbu ir aktualu žinoti ir turėti griežtą tvarką, kaip gali būti leidžiami valstybės, o kartu ir mokesčių mokėtojų pinigai, iš Europos Sąjungos (toliau vadinama – ES) gaunama parama ir t.t. Viešųjų pirkimų mastas tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis kiekvienais metais auga. Lietuvoje 2006 metais atliktų viešųjų pirkimų vertė – iš viso apie 10,9 mlrd. Litų, 2007 metais – apie 13,3 mlrd. Litų, o 2008 metais – apie 13,5 mlrd. Litų, arba daugiau kaip 12 procentų Lietuvos bendrojo vidaus produkto (viešųjų pirkimų vertė ES mastu – 16 procentų ES bendrojo vidaus produkto)¹. Taigi akivaizdu, kad viešieji pirkimai yra ir bus viso šalies ūkio variklis, o valstybės uždavinys – užtikrinti Lietuvoje atliekamų viešųjų pirkimų skaidrumą, palankias Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros galimybes.

Kadangi supaprastinti viešieji pirkimai sudaro didžiąją dalį (žr. 1 pav.) visų Lietuvos perkančiųjų organizacijų atliekamų viešųjų pirkimų, jų svarba ir aktualumas taip pat yra nenuginčijami, nors ES lygmeniu, jie galbūt yra mažiau svarbūs Bendrajai rinkai, tačiau nacionaliniu mastu be abejonės yra ypatingai svarbūs.

Darbo aktualumas bei mokslinis naujumas. Viešųjų pirkimų problematika Lietuvoje buvo ir yra aptarinėjama Viešųjų pirkimų tarnybos periodiniuose leidiniuose, spaudoje, mokslinėse bei praktinėse konferencijose. Tačiau dažniausiai supaprastintų viešųjų pirkimų problemos minimos ir aptarinėjamos bendrame kontekste su tarptautiniais pirkimais, neatskiriant galimų specifinių problemų. Tačiau įstatymų leidėjui liberalizavus supaprastintų viešųjų pirkimų atlikimo tvarką, manytume, supaprastintų pirkimų vykdymo problematika turėtų būti išnagrinėta atskirai, kadangi kiekviena perkančioji organizacija savo supaprastintus viešuosius pirkimus vykdo vadovaujantis Supaprastintomis viešųjų pirkimų taisyklėmis (Lietuvos Respublikos

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1332 „Dėl Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009–2013 metų strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 127-5496.

Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau vadinama – Viešųjų pirkimų įstatymo) 85 straipsnio 3 dalis) (toliau vadinama – Taisyklės) ir tam tikros konkrečios problemos, liečiančios galbūt Taisyklių rengimą, mažos vertės pirkimų atlikimą, supaprastintų elektroninių viešųjų pirkimų (toliau vadinama – e-pirkimai) atlikimą ir kt. yra būdingos šiai pirkimų rūšiai.

Problemų ištyrimo laipsnis. Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos buvo nagrinėjamos fragmentiškai, tačiau vienos vientisos studijos apie šių pirkimo problematiką nebuvo atlikta. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama - Viešųjų pirkimų tarnyba) specialistai (Viešųjų pirkimų tarnybos Skelbimų ir ataskaitų skyrius, Kontrolės ir prevencijos skyrius, Mokymo poskyris) periodiškai analizuoja perkančiųjų organizacijų teikiamus prašymus, skelbimus ir ataskaitas, bet šie duomenys prieinami tik Viešųjų pirkimų monitoringo sistemos (toliau vadinama – VPM IS) registruotiems naudotojams. Taigi galima daryti prielaidą, jog supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos ir ypačiai jų sprendimo būdai nėra iki galo identifikuoti tiek įstatymų bei poįstatyminių teisės aktų kontekste, tiek kai kurių psichologinių aspektų kontekste.

Darbo problematika. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistai, vykdydami supaprastintus viešuosius pirkimus susiduria su tam tikromis problemomis, trukdančiomis sklandžiai, be klaidų ir procedūrinių pažeidimų atlikti viešuosius pirkimus. Problemos gali būti specifinės, pavienės, kurių atsiradimas dažnai priklauso nuo pirkimo objekto sudėtingumo. Tačiau egzistuoja ir esminės problemos, būdingos beveik visų supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymui. Šias pagrindines problemas ir bandoma nustatyti šio tyrimo metu, analizuojant dokumentų bazę bei tiesiogiai apklausiant viešųjų pirkimų specialistus.

Darbo objektas. Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymas.

Darbo dalykas. Viešųjų pirkimų įstatymo bei poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus teisinė analizė, anketinės apklausos duomenų apibendrinti duomenys.

Darbo hipotezė. Supaprastintų viešųjų pirkimų tinkamas vykdymas priklauso nuo teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus kaitos ir savalaikiškumo, viešųjų pirkimų specialistų kompetencijos lygio bei skaidrumo didinimo.

Darbo tikslas – identifikuoti pagrindines supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemas bei išanalizuoti jų galimus sprendimo būdus.

Darbo uždaviniai:

1. išanalizuoti supaprastintų viešųjų pirkimų teisinę bazę - Viešųjų pirkimų įstatymas, poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys minėtų pirkimų vykdymą, atskleisti šių pirkimų reikšmę, sąvoką ir tam tikrus jų ypatumus;
2. išnagrinėti supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemas;

3. išanalizuoti neskaidrių supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo prielaidas bei korupcijos lygį ir jo mažinimo galimybes;

4. nustatyti Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos galimybes minimizuoti esamas supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo elektroninėje erdvėje problemas arba eliminuoti tam tikrų problemų atsiradimą.

Darbe naudojami metodai:

1. dokumentų analizė. Norint tinkamai bei kryptingai atlikti tyrimą, būtina žinoti, kokios sritys jau analizuotos moksliniais metodais, kokie rezultatai gauti ir kokios išvados jau padarytos. Teisinių dokumentų analizė taip pat leidžia atskleisti probleminius supaprastintų viešųjų pirkimų aspektus, galimas įstatymų leidėjo spragas arba per didelį teisinį reguliavimą;

2. apklausos metodas. Atlikus anketavimą galima išanalizuoti perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų nuomonę, šiuo metu egzistuojančias supaprastintų viešųjų pirkimų problemas;

3. apibendrinimo metodas. Jo pagalba visus duomenis bei informaciją, gautą tyrimo metu, galima būtų struktūrizuoti, susisteminti. Siekiama, jog darbas įgautų vientiso, išsamaus problemų aptarimo bei nagrinėjimo kūriniu.

Darbo struktūra grindžiama iškeltais uždaviniais tikslui pasiekti. Pirmuose skyriuose nagrinėjama teisinė supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo bazė su kai kuriais probleminiais aspektais aptariamais analizuojant teisės normas, reglamentuojančias viešųjų pirkimų vykdymą, teismų praktiką. Toliau siekiama aptarti supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo ypatumus, identifikuoti probleminius aspektus analizuojant Viešųjų pirkimų įstatymo, poįstatyminių teisės normų nuostatas kartu pateikiant ir anketinės apklausos metu gautus duomenis, juos aptariant, įvertinant bei grafiškai pavaizduojant. Trečioje tyrimo dalyje atsižvelgiant į tyrimo metu gautus duomenis bei teorinius problemų aptarimo aspektus siekiama suformuluoti galimas praktines rekomendacijas, kuriomis tolimesnėje veikloje galėtų vadovautis supaprastintų viešųjų pirkimų dalyviai.

Anketinė apklausa buvo atlikta 2009 m. lapkričio 5-16 dienomis. Anketa buvo skirta magistro baigiamojo darbo „Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos ir jų sprendimo būdai“ mokslinio tiriamojo darbo atlikimui. Anketos tikslas - nustatyti ir išanalizuoti supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemas. Panaudoti gautą informaciją formuluojant problemų sprendimo būdus. Anketa buvo anoniminė, skirta perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų apklausai. Anketa buvo pateikta apie 400 perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų, atsakymus į anketą pateikė 160 respondentų. Anketą sudarė 24 uždari klausimai, į keturis klausimus galima buvo pasirinkti nuo 1-4 atsakymų (1 priedas).

Pagrindinės darbe naudojamos sąvokos:

Bendrasis viešųjų pirkimų žodynas (toliau – CPV) – viešuosiuose pirkimuose taikoma klasifikacijos sistema, priimta Reglamentu (EB) Nr. 2195/2002 ir užtikrinanti, kad ji atitinka kitus galiojančius klasifikatorius. Jeigu dėl šio Viešųjų pirkimų įstatymo 1 ir 2 priedėliuose nurodytų CPV ir atitinkamai Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus, nacionalinės Statistinio Europos Bendrijos Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (NACE 1 red.) versijos (toliau – EVRK) ar Laikinojo svarbiausio produktų klasifikatoriaus (toliau – CPC) kodų apibrėžimų nesutapimo galimas skirtingas šio Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo aiškinimas, viršenybė teikiama EVRK ir CPC klasifikatoriams.²

Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema – Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Viešųjų pirkimų tarnyba) tvarkoma informacinė sistema, skirta:

- 1) suteikti elektronines priemones viešųjų pirkimų skelbimams ir ataskaitoms teikti bei tvarkyti;
- 2) suteikti elektronines priemones viešųjų pirkimų procedūroms atlikti;
- 3) informacijai apie viešuosius pirkimus skelbti internete.

Elektroniniai viešieji pirkimai – viešieji pirkimai, vykdomi elektroninėmis priemonėmis, naudojant Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą ar kitas sistemas.

Mažos vertės pirkimai – pirkimai, kai prekių ar paslaugų pirkimo vertė yra mažesnė kaip 100 tūkst. Lt, o darbų – mažesnė kaip 500 tūkst. Lt (be pridėtinės vertės mokesčio).

Pasiūlymas – tiekėjo raštu pateiktų dokumentų ir elektroninėmis priemonėmis pateiktų duomenų visuma ar žodžiu pateiktas siūlymas tiekti prekes, teikti paslaugas ar atlikti darbus pagal perkančiosios organizacijos nustatytas pirkimo sąlygas.

Pirkimo dokumentai – perkančiosios organizacijos raštu pateikiami tiekėjams dokumentai ir elektroninėmis priemonėmis pateikti duomenys, apibūdinantys perkamą objektą ir pirkimo sąlygas: skelbimas, kvietimas, techninė specifikacija, aprašomieji dokumentai, pirkimo sutarties projektas, kiti dokumentai ir dokumentų paaiškinimai (patikslinimai).

Perkančioji organizacija yra centrinis viešojo pirkimo proceso dalyvis, tai ta institucija, kuri inicijuoja viešąjį pirkimą, atlieka privalomus veiksmus tam, kad jis būtų tinkamai atliktas, nagrinėja dalyvių ginčus, renka laimėtojus, sudaro sutartis.

Pirkimo organizatorius – perkančiosios organizacijos vadovo įsakymu paskirtas perkančiosios organizacijos valstybės tarnautojas ar darbuotojas, kuris Taisyklių nustatyta tvarka

---

² Viešųjų pirkimų tarnybos 2003 m. vasario 26 d. direktoriaus įsakymas Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“// „Valstybės žinios“, 2003, Nr. 22-949.

organizuoja ir atlieka supaprastintus pirkimus, kai tokiems pirkimams atlikti nesudaroma Viešojo pirkimo komisija.

Tiekėjas (prekių tiekėjas, paslaugų teikėjas, rangovas) – kiekvienas ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatusis juridinis asmuo, viešasis juridinis asmuo ar tokių asmenų grupė – galintis pasiūlyti ar siūlantis prekes, paslaugas ar darbus.

Viešasis pirkimas (toliau – pirkimas) – perkančiosios organizacijos atliekamas ir Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį.³

1. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SAMPRATA

1.1. Supaprastintų viešųjų pirkimų samprata

Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnis, pateikiantis pagrindines įstatyme vartojamas sąvokas, neapibrėžia supaprastintų viešųjų pirkimų. Supaprastintų viešųjų pirkimų sampratą galima būtų atskleisti analizuojant Viešųjų pirkimų įstatymo 84 straipsnį, nurodantį įstatymo IV (supaprastinti pirkimai) skyriaus taikymo sritį bei supaprastintų viešųjų pirkimų objektą. Minėtame straipsnyje nustatyta, jog supaprastintais pirkimais laikomi:

- pirkimai, kurių vertė yra mažesnė už nustatytas tarptautinio pirkimo vertės ribas, nustatytas Viešųjų pirkimų įstatymo 11 straipsnyje;
- Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlyje nurodytų B paslaugų pirkimai neatsižvelgiant į pirkimo vertę;
- Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 14 dalyje nurodyti pirkimai.⁴

Viešųjų pirkimų įstatymo 11 straipsnyje numatyta, kad tarptautinio pirkimo vertės ribos yra 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo ir Direktyvoje 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo nustatytos, Europos Komisijos tikslinamos ir Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje skelbiamos viešojo pirkimo vertės ribos. Tarptautinio pirkimo vertės ribos nurodytos be pridėtinės vertės mokesčio. Tarptautinio pirkimo vertės ribomis perkančioji organizacija vadovaujasi atlikdama prekių, paslaugų ar darbų pirkimus. Tarptautinio pirkimo vertės ribas ir informaciją apie patikslintas tarptautinio pirkimo vertės ribas Viešųjų pirkimų tarnyba skelbia „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje, o nuo 2011 m. sausio 1 dienos tik Centrinėje

³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija.// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

⁴ Ten pat.

viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Šiuo metu galiojanti tarptautinio pirkimo vertės riba (be pridėtinės vertės mokesčio) yra:

- **459 222 Lt (133 000 EUR)** – kai prekes ar paslaugas (išskyrus, kai Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlio A paslaugų sąraše nurodytas 8 kategorijos mokslinio tyrimo ir plėtros paslaugas, taip pat 5 kategorijos telekomunikacijų paslaugas, kurių CPV kodai atitinka CPC kodus 7524, 7525 ir 7526, bei Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlio B paslaugas perka ar projekto konkursą vykdo visos perkančiosios organizacijos) perka ar projekto konkursą vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame centrinio valstybinio administravimo sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąraše nurodytos perkančiosios organizacijos, o šiame sąraše įrašytoms krašto apsaugos sistemos perkančiosioms organizacijoms ši vertė taikoma tik perkant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą prekių sąrašą įrašytas prekes;

- **711 277 Lt (206 000 EUR)** – kai:
  - prekes, neįrašytas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą prekių sąrašą, perka
  - krašto apsaugos sistemai priklausančios perkančiosios organizacijos, įrašytos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą centrinio valstybinio administravimo sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąrašą;

- prekes ar paslaugas perka ar projekto konkursą vykdo į Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą centrinio valstybinio administravimo sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąrašą neįrašytos perkančiosios organizacijos;

- Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlio A paslaugų sąraše nurodytas 8 kategorijos mokslinio tyrimo ir plėtros paslaugas, taip pat 5 kategorijos telekomunikacijų paslaugas, kurių CPV kodai atitinka CPC kodus 7524, 7525 ir 7526, bei Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlio B paslaugas perka ar projekto konkursą vykdo visos perkančiosios organizacijos;

- **17 781 920 Lt (5 150 000 EUR)** – kai perkami darbai.

Vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje veikiančių perkančiųjų organizacijų tarptautinio pirkimo vertės riba (be pridėtinės vertės mokesčio) yra:

- **1 422 554 Lt (412 000 EUR)** – kai perkamos prekės ar paslaugos arba vykdomas projekto konkursas;

- **17 781 920 Lt (5 150 000 EUR)** – kai perkami darbai.⁵

---

⁵ Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos tinklapyje skelbiamos tarptautinio pirkimo vertės ribos <https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout; prijungimo laikas: 2009-11-22>.

- Atsižvelgiant į tai, jog tarptautinio pirkimo vertės ribas nustato Europos Sąjungos Direktyvos, tai supaprastinti viešieji pirkimai kartais vadinami „ikidirektyviniais“ viešaisiais pirkimais, kas automatiškai parodo jų specifinį statusą.

- Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlyje nurodytų B paslaugų pirkimų atveju pirkimo vertė gali siekti ar netgi viršyti tarptautinių pirkimų ribas. Prie šių paslaugų priskiriamos viešbučių ir restoranų, geležinkelių transporto, papildomos ir pagalbinės, teisinės, personalo atrankos ir aprūpinimo, tyrimo ir saugumo, išskyrus šarvuotų automobilių, švietimo ir profesinio mokymo, sveikatos ir socialinės, poilsio organizavimo bei kultūros paslaugos. Atsižvelgiant į Bendrojo viešųjų pirkimų žodyno klasifikaciją, Viešųjų pirkimų 2 priedėlis detalizuoja, kas konkrečiai įeina į minėtas paslaugas. Manytina, jog įstatymų leidėjas minėtas paslaugas, nepriklausomai nuo jų vertės leidžia pirkti supaprastintų pirkimų būdu, kadangi jų vykdymas yra susijęs su perkančiosios organizacijos teritorija, t.y. nediskriminuojant kitų valstybių narių tiekėjus galima pirkti Lietuvoje, kadangi fiziškai sunku suteikti minėtame priedėlyje išvardintas paslaugas esant kitose valstybėse narėse, o skelbti apie tai Europos oficialiame leidinyje (TED-Tenders Electronic Daily) irgi nebūtina, nes suinteresuotų kitų valstybių narių tiekėjų, norinčių pateikti pasiūlymus, tikriausiai neatsiras.⁶

- Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 14 dalyje nurodyti pirkimai, kai perkančioji organizacija turi teisę atlikti supaprastintus pirkimus atskiroms pirkimo dalims, kurių kiekvienos vertė be pridėtinės vertės mokesčio yra mažesnė kaip 276 224 Lt (80 000 EUR) perkant paslaugas ar panašias prekes, 3 452 800 Lt (1 000 000 EUR) – perkant darbus, jeigu bendra tokių pirkimo dalių vertė yra ne didesnė kaip 20 procentų bendros visų pirkimo dalių vertės. Kai tuo pat metu perkamos panašios prekės, paslaugos ar darbai yra suskirstyti į atskiras dalis, kurių kiekvienai numatoma sudaryti atskirą pirkimo sutartį, pirkimo vertė yra tų dalių numatomų verčių, apskaičiuotų vadovaujantis šio straipsnio nuostatomis, suma. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija vykdydama prekių pirkimą, nusprendė nutraukti vieną iš pirkimo dalių, kadangi norėtų pakeisti pirkimo dokumentų sąlygas. Norėdama pirkti būtent tą prekę, kurių pirkimui dėl jų vertės buvo skelbiamas tarptautinis pirkimas, galima skelbti supaprastintą atvirą konkursą, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 14 dalimi, t.y. neapsunkinti procedūrų, terminų ir perkančiosios organizacijos dėl papildomo pirkimo, kuris baigsis sutarties pasirašymu. Kitas pavyzdys, kai paaiškėja, jog reikėtų pirkti papildomai darbus, bet tai nebuvo numatyta

---

⁶ Tenders Electronic Daily – http://ted.europa.eu/Exec?DataFlow=ShowPage.dfl&countryFile=country_edition.xml&currentDataFlow=N_browse_bo.dfl&currentTable=ALL_browse_opportunities_edition.xml&Template=TED/N_browsebybo.htm&tb=o&currentPeriod=1&DataFlowPeriod=N_browse_bo_period.dfl&StatLang=LT&hpt=ALL&fn=browse_opportunities_edition.xml; prisijungimo laikas: 2009-11-22.

pirkimo sutartyje ir negalima vykdyti derybų vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 56 straipsnio nuostatomis.

1.2. Supaprastintų viešųjų pirkimų reikšmė.

Supaprastintų pirkimų objektas ir tai, kad pirkimams taikomi ne visi tarptautiniams viešiesiems pirkimams Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyti reikalavimai, suponuoja, jog supaprastinti viešieji pirkimai turi mažesnę reikšmę Europos Sąjungos vidaus rinkai, negu tarptautiniai pirkimai. Šių pirkimų nereglamentuoja ES 2004/17/EB bei 2004/18/EB direktyvos. Ši Bendrijų teisės, taikomos sudarant viešųjų pirkimų sutartis, aspektą pabrėžė Europos Komisija aiškinamajame komunikate.⁷ Tačiau tai nereiškia, kad perkančiosios organizacijos vykdydamos supaprastintus viešuosius pirkimus bei sudarydamos pirkimo sutartis neprivalo laikytis fundamentalių Europos Bendrijos sutarties taisyklių bei nediskriminavimo principo, ypač dėl pilietybės turi būti užtikrintas laisvas prekių ir paslaugų judėjimas.⁸

Analizuojant anketų duomenis paaiškėjo, jog supaprastinti viešieji pirkimai apklaustose perkančiosiose organizacijose sudaro didžiausią dalį (virš 70 %) visų atliekamų viešųjų pirkimų vertės (52 %), mažesnis kiekis respondentų (23 %) nurodė, jog supaprastinti viešieji pirkimai sudaro 50-70 % visų atliekamų pirkimų vertės, panašus respondentų santykis nurodė, kad minėti pirkimai sudaro atitinkamai – iki 50 % (13 %) bei iki 30 % (12 %) visų viešųjų pirkimų vertės litais jų įstaigoje (pav. 1).

Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis suma, už kurią buvo įvykdyti supaprastinti viešieji pirkimai 2009-01-01 iki 2009-11-12 yra 1480 tūkst. Lt, o tarptautinių pirkimų

1 pav. Supaprastintų viešųjų pirkimų dalis (vertė) bendrame perkančiosios organizacijos visų viešųjų pirkimų biudžete

⁷ Europos Komisijos aiškinamasis komunikatas „Dėl Bendrijos teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos“. 2006/C179/02.

⁸ Europos Teisingumo Teismo (toliau – ETT) byla C-324/98 Telaustria and Telefonadress, [2000] ECR I-10745.

2872 tūkst. Lt. Pabrėžtina, jog 2008 m. per tą patį laikotarpį buvo atlikta supaprastintų viešųjų pirkimų už 3146 tūkst. Lt, o tarptautinių pirkimų už 4742 tūkst. Lt (2 priedas).

Darytina išvada, jog supaprastinti viešieji pirkimai turi ypatingą reikšmę nacionaliniu lygmeniu, tačiau nemažą reikšmę ir Europos Sąjungos lygmeniu, atsižvelgiant į tai, jog supaprastinti pirkimai vykdomi ir gavus Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšas, kurių sumą nesiekia tarptautinių pirkimų vertės ribų arba skaidant minėtas paramos lėšas į dalis pagal tikslinę paskirtį.

1.3. Supaprastintų viešųjų pirkimų apibrėžimas (sąvoka).

Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta anksčiau apie supaprastintų viešųjų pirkimų sampratą, jų reikšmę bei į tai jog 2008 m. rugsėjo 15 d. įsigaliojo Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas, kurio 85 straipsniu liberalizavo šių pirkimų atlikimo tvarką, nustatydamas, jog perkančiosios organizacijos supaprastintus viešuosius pirkimus atlieka vadovaujantis savo pasitvirtintomis taisyklėmis, kurias ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo jų patvirtinimo paskelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje ir, esant galimybei, savo tinklalapyje, taip pat sudaro kitas galimybes tiekėjams susipažinti su šiomis taisyklėmis, galima būtų suformuluoti supaprastintų viešųjų pirkimų apibrėžimą.⁹

Supaprastinti viešieji pirkimai – tai viešieji pirkimai, kurių vertė yra mažesnė už nustatytas tarptautinio pirkimo vertės ribas, Viešųjų pirkimų įstatymo 2 priedėlyje nurodytų B paslaugų pirkimai neatsižvelgiant į pirkimo vertę, įstatymo 9 straipsnio 14 dalyje nurodyti pirkimai, kurie yra atliekami vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo I skyriaus, 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto, 27 straipsnio 1 dalies, IV ir V skyrių reikalavimais (atlikdama mažos vertės pirkimus, perkančioji organizacija neprivalo vadovautis šio įstatymo 17 straipsnio 1, 2, 5, 7, 8 dalių, 18 straipsnio 1, 2, 3, 4, 6 dalių, 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto, 27 straipsnio 1 dalies reikalavimais) bei perkančiosios organizacijos pasitvirtintomis supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis.

1.4. Mažos vertės pirkimų sąvoka.

Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo metu dažnai susiduriama su vykdomomis apklausomis arba skelbiamais mažos vertės pirkimais (Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinta Sk-6 skelbimo forma). Pabrėžtina, jog mažos vertės pirkimas, Viešųjų pirkimų įstatymo prasme nėra pirkimo būdas, tai labiau supaprastintų viešųjų pirkimų rūšis. Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatyme įtvirtinta mažos vertės pirkimų sąvoka.¹⁰ Mažos vertės pirkimai - tai pirkimai, kai prekių ar paslaugų pirkimo vertė yra mažesnė kaip 100 tūkst.

⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija.// „Valstybės žinios“, 2009, I-1491.

¹⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsnių, IV skyriaus, 1 ir 2 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas.// Valstybės žinios, 2008, Nr. 81-3179.

Lt, o darbų – mažesnė kaip 500 tūkst. Lt (be pridėtinės vertės mokesčio).¹¹ Atitinkamai, tai reiškia, kad sutarties (sutarčių) vertė negali būti didesnė negu 121 tūkst. Lt. nuo 2009 m. rugsėjo 1 d., kuomet pakeitė Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme nustatyti mokesčių tarifai.

2009 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams, mažos vertės pirkimo sąvoka tapo reikšminga ne tik klasikinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms, bet ir komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms.¹² Šiems pirkimams Viešųjų pirkimų įstatymas numato mažesnius reikalavimus nei kitiems supaprastintiems pirkimams: pirmiausia, mažesni reikalavimai dėl pirkimo sutarties sudarymo, jos turinio, kadangi Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad mažos vertės pirkimams neprivalomi 18 straipsnio 1, 2, 3, 4, 6 dalies reikalavimai, antra – nekeliama reikalavimai užtikrinti, kad perkančioji organizacija su pasiūlymu turiniu galėtų susipažinti tik pasibaigus nustatytam jų pateikimo terminui, o elektroninėmis priemonėmis pateikti pasiūlymai būtų užkoduoti, pasirašyti elektroniniu parašu. Apie mažos vertės pirkimus perkančioji organizacija taip pat turi skelbti CVP IS, tačiau savo taisyklėse pati gali numatyti atvejus, kai skelbti neprivaloma. Taip pat nėra prievolės reikalauti Tiekėjo sąžiningumo deklaracijos (24 straipsnio 2 dalies 5 punktas) vykdant mažos vertės pirkimus, deklaracijos reikalavimas yra perkančiosios organizacijos teisė. Dar viena lengvata – aukščiau minėtas informacinis pranešimas tiems atvejams, kai apie pirkimą neskelbiama, nereikalaujamas mažos vertės pirkimų atveju. Viešųjų pirkimų tarnyba patvirtino atskirą mažos vertės pirkimų skelbimo formą, kuri yra paprastesnė, mažiau informacijos nei kitų pirkimų atveju ir dalį informacijos leidžia pateikti laisva forma – šiame skelbime arba prie jo pridėtame dokumente.

1.5. Viešųjų pirkimų principai

Lietuvai įstojus į ES, Lietuvos ūkio subjektams atsirado dar didesnės galimybės dalyvauti kitose šalyse atliekamuose pirkimuose vienodomis sąlygomis su tų šalių tiekėjais, todėl labai svarbu, kad viešieji pirkimai būtų vykdomi pagal bendrąsias, visiems vienodai suprantamas taisykles laikantis visuotinai pripažintų principų - „sutartys, sudarytos valstybėse narėse valstybės, regioninės ar vietos valdžios institucijų arba kitų viešosios teisės reguliuojamų subjektų vardu, turi atitikti sutartyje numatytus principus, ypač laisvo prekių judėjimo, įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų judėjimo, bei iš jų kylančius principus, pavyzdžiui, lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo

---

¹¹ Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio 2, 58,91 straipsnių pakeitimo įstatymas.// Valstybės žinios, 2009, Nr. 93-3978.

¹² Komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijomis vadinamos organizacijos, atitinkančio Viešųjų pirkimų įstatymo 70 str. nuostatas, t.y. vykdo savo veikla vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje.

principus“.¹³ Viešųjų pirkimų principai yra tiesiogiai taikomi tiek tarptautinių, tiek supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo metu. Perkančiosios organizacijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, techninė specifikacija, priimami sprendimai neturi prieštarauti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje įteisintiems principams.

Lygiateisiškumo principas nustato, kad perkančioji organizacija visiems pirkimo dalyviams privalo sudaryti lygias teises dalyvauti pirkimuose. Jo laikymasis reikalauja užtikrinti efektyvią konkurenciją sudarant viešojo pirkimo sutartis, draudžia pirkimo proceso metu perkančiai organizacijai, nesilaikant nustatytos tvarkos keisti pirkimo dokumentų sąlygas, jas aiškinti nevienodai skirtingų viešo pirkimo dalyvių atžvilgiu. Lygiateisiškumo principas taip pat reikalauja ir atitinkamos pretenzijų nagrinėjimo tvarkos, kuri turi būti protinga ir sudaryti sąlygas visiems pirkimo dalyviams skusti pirkimą vykdančios organizacijos sprendimus, pateikti prieštaravimus.

Nediskriminavimo principas visų pirma įtvirtina vieną svarbiausių draudimų diskriminuoti kitos ES valstybės tiekėjus ar sudaryti bet kokius barjerus dalyvauti kitos ES valstybės tiekėjams viešojo pirkimo procese. Taip pat perkančioji organizacija negali diskriminuoti tiekėjų, pateikdama pirkimo dokumentus ir techninėse specifikacijose nurodydama konkrečius standartus ar reikalavimus. Yra įtvirtinama „tapačių standartų“ doktrina, kurios pagrindu techninėse specifikacijose nurodoma tik perkamo produkto tam tikri bendri bruožai. Kitaip tariant, techninėje specifikacijoje negali būti nurodomas prekės ženklas, patentas, tipas, kilmė, dėl kurių tam tikriems tiekėjams būtų sudaromos palankesnės sąlygos.

Skaidrumo principo turinys apima atliekamų viešųjų pirkimų procedūrų viešumą, t.y., tinkamos informacijos apie viešuosius pirkimus, jo sąlygų pateikimas, bei priešasčių, dėl kurių atmetamas vienas ar kitas pasiūlymas, pateikimą. Skaidrumo principas reikalauja, kad apie konkursą būtų skelbiama plačiai, kad rinką būtų galima atverti konkurencijai bei kontroliuoti viešųjų pirkimų tvarkos nešališkumą. Skaidrumo principas įtvirtina ir perkančiosios organizacijos pareigą laiku išnagrinėti pretenziją ir pateikti išsamų bei pagrįstą atsakymą. Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnio 1 dalis nustato, kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentus, kuriuos įmanoma pateikti elektroninėmis priemonėmis, įskaitant technines specifikacijas, dokumentų paaiškinimus (patikslinimus), taip pat atsakymus į tiekėjų klausimus, skelbia Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau vadinama – CVP IS) kartu su skelbimu apie pirkimą. Jeigu pirkimo dokumentų neįmanoma paskelbti CVP IS, perkančioji organizacija pirkimo dokumentus tiekėjui pateikia kitomis priemonėmis. Be to, Įstatymo 15¹ straipsnis numato daugiau negu pusę visų viešųjų pirkimų vertės atlikti CVP IS priemonėmis.

---

¹³ Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/18/EB „Dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo“//Specialus leidimas. 2004-12-30, Nr.1.

Abipusio pripažinimo principas draudžia nustatyti kvalifikacinius reikalavimus, susijusius su nacionaline priklausomybe, t.y. Lietuvoje turi būti pripažįstami ES išduoti dokumentai, o Lietuvoje išduoti dokumentai - pripažįstami užsienyje. Abipusio pripažinimo principas taip pat reikalauja pripažinti ekvivalenčius vienos valstybės narės pagamintus produktus, jeigu jie atitinka visas technines charakteristikas.

Proporcingumo principas reikalauja, kad perkanti organizacija tiekėjams nustatytų tokius reikalavimus, kurie derėtų su pirkimo objektu ir pirkimo sąlygomis. Nustatomi reikalavimai turi būti pagrįsti, tikslūs ir aiškūs. Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtinti viešųjų pirkimų principai yra pamatinės nuostatos vykdant viešojo pirkimo procedūras, kurių laikymasis yra imperatyvaus pobūdžio. Viešųjų pirkimų principai skiriasi nuo bendrųjų teisės principų tuo, kad principų laikymasis turi didelės įtakos teismams sprendžiant viešųjų pirkimų teisėtumo klausimą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad esant nors vienam viešųjų principų pažeidimui, teismas tokį pirkimą gali pripažinti negaliojančiu.¹⁴

Perkančiosios organizacijos privalo besąlygiškai vadovautis Viešųjų pirkimų įstatyme nurodytais principais, tiek rengdamos viešojo pirkimo dokumentus, tiek vertindamos pasiūlymus bei priimdamos sprendimus dėl viešojo pirkimo konkurso laimėtojo. Pažymėtina, kad reikalavimų viešiesiems pirkimams suvienodinimas padeda Lietuvos ūkio subjektams geriau suprasti kitų šalių keliamus reikalavimus, atveria daugiau galimybių ir leidžia sėkmingiau dalyvauti organizuojamuose pirkimuose. Po įstojimo į ES vis daugiau užsienio tiekėjų dalyvauja ir Lietuvoje atliekamuose pirkimuose. Lietuvos rinka yra atvira ES valstybių narių tiekėjams jau nuo Lietuvos – ES asocijuotos narystės sutarties įsigaliojimo.

2. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ YPATUMAI

Supaprastinti viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuoja nemažai imperatyvių nuostatų, būdingų tiek tarptautinių, tiek supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo metu (Viešųjų pirkimų įstatymo I skyrius – bendrosios nuostatos), tačiau Viešųjų pirkimų įstatyme yra įteisinti ir supaprastintų viešųjų pirkimų ypatumai, kurie būdingi būtent šiam pirkimo būdui. Keletas tokių ypatumų yra aptariami šiame skyriuje.

---

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 09 21 nutartis Nr. 3K-3-416/2005 „c.b. AB „Rytų skirstomieji tinklai“. „Sigma Telas“ //http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28746; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

2.1. Socialiniai viešieji pirkimai.¹⁵

Europos Komisija, siekdama skatinti darniuosius viešuosius pirkimus ir padėti ES valstybių narių perkančiosioms organizacijoms vykdyti socialiai naudingus viešuosius pirkimus, 2001 m. spalio 15 d. parengė aiškinamąjį komunikatą dėl viešiesiems pirkimams taikomų Bendrijos teisės aktų ir galimybių integruoti socialinius aspektus į viešuosius pirkimus (KOM (2001) 566 galutinis). Komunikate perkančiosioms organizacijoms pateikti įvairūs pasiūlymai dėl socialinių aspektų naudojimo kai kurioms viešojo pirkimo procedūroms. Socialiniams aspektams, taikomiems viešiesiems pirkimams, pavyzdžiui, galėtų būti priskiriamas žmonių su negalia integravimasis į visuomenę, ilgalaikių bedarbių įdarbinimas.

Vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo 24 straipsnio 4 dalimi, atitinkančia Direktyvos 2004/18/EB 26 straipsnį ir Direktyvos 2004/17/EB 38 straipsnį, perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose gali nustatyti specialias sutarties vykdymo sąlygas, siejamas su socialinės apsaugos reikalavimais, jeigu jos atitinka Europos Bendrijos teisės aktus.

Socialinius aspektus įtraukiant į viešuosius pirkimus, Viešųjų pirkimų įstatymo 13 straipsnyje nustatyta perkančiųjų organizacijų teisė neįgaliųjų socialinėms įmonėms, įmonėms ir organizacijoms, kuriose ne mažiau kaip pusę visų darbuotojų sudaro neįgalieji, rezervuoti dalyvavimą viešajame pirkime arba nustatyti, kad tokie pirkimai bus atliekami pagal remiamų asmenų, kurių dauguma yra neįgalieji, įdarbinimo programas.

Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija, išskyrus Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes, konsulines įstaigas užsienyje ir Lietuvos Respublikos atstovybes prie tarptautinių organizacijų, atlikdama supaprastintus pirkimus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšomis, ne mažiau kaip 10 procentų visų biudžeto asignavimų, numatytų biudžeto programų sąmatoje prekėms ir paslaugoms pirkti bei materialiajam turtui įsigyti, privalo skirti pirkimams iš socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, atliekančių arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų neįgaliųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų, jų pagamintoms prekėms, teikiamoms paslaugoms ar atliekamiems darbams pirkti, išskyrus atvejus, kai perkančiajai organizacijai reikiamų prekių šios įstaigos ir įmonės negamina, paslaugų neteikia ar darbų

---

¹⁵ Socialiniai viešieji pirkimai bei pirkimai iš socialinių įmonių yra suprantami kaip jie apibrėžti Viešųjų pirkimų įstatymo 91 str. – „socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, atliekančių arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų neįgaliųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų“

neatlieka arba gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų sąrašų nepaskelbė šio įstatymo nustatyta tvarka.¹⁶

Siekiant identifikuoti socialinių viešųjų pirkimų problematiką, 2008 m. birželio mėn. Viešųjų pirkimų tarnyba buvo atlikusi 2007 m. vykdytų supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių analizę, kurios tikslas buvo nustatyti, kaip Lietuvos perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešuosius pirkimus, laikosi Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų.

Pagrindiniai analizės uždaviniai:

- nustatyti supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių santykį su bendra, tarptautinių ir supaprastintų viešųjų pirkimų apimtimi;
- įvertinti klasikinio sektoriaus supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių apimties pasiskirstymą pagal pirkimo objekto rūšį, lyginant su klasikinio sektoriaus bendra, tarptautinių ir supaprastintų viešųjų pirkimų apimtimi;

Gauti rezultatai leidžia daryti išvadą, kad labai nedidelė dalis perkančiųjų organizacijų 2007 m. vykdė supaprastintus viešuosius pirkimus iš socialinių įmonių. Perkančiosios organizacijos, vykdžiusios supaprastintus viešuosius pirkimus iš socialinių įmonių sudaro 9,1 % visų perkančiųjų organizacijų, vykdžiusių viešuosius pirkimus, atitinkamai jų pirkimų vertė – 0,1 % bendros 2007 m. viešųjų pirkimų vertės (3 priedas).

Analizuojant klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų supaprastintus viešuosius pirkimus, vykdytus iš socialinių įmonių pagal pirkimo objektų rūšis (prekės, paslaugos, darbai), nustatyta, kad daugiausia iš socialinių įmonių buvo pirktos prekės – 75,38 % (nuo visų klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertės), kai, tuo tarpu, visų klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų vertės pagrindinę dalį sudaro darbai – 54,1 % (nuo visų klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų vertės) (4, 5, 6, 7 priedai)¹⁷.

Viešųjų pirkimų tarnybos 2009 metais parengta perkančiųjų organizacijų atliktų supaprastintų pirkimų iš socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų ar neįgaliųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų, 2008 metų ataskaita parodė, kad visų 2008 metais vykdytų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertė (29,2 mln. litų) sudarė 0,22 % visų 2008 metais vykdytų viešųjų pirkimų vertės (13,5 mlrd. litų). Pažymėtina, kad 2008 metais visų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertė padidėjo daugiau nei 2 kartus, o perkančiųjų organizacijų, vykdžiusių viešuosius pirkimus iš socialinių įmonių, padaugėjo ketvirtadaliu.

¹⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

¹⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos „Informacinis biuletenis“, Viešųjų pirkimų tarnyba, 2008, Nr. 3 (28), p. 10-12.

Europos Komisija rengia socialinių sąlygų įtraukimo į viešuosius pirkimus praktinį vadovą (angl. „*practical guide about inclusion of social consideration in public procurement*“), kuris turėtų paskatinti perkančiąsias organizacijas į viešuosius pirkimus įtraukti socialines sąlygas, pateikti paprastų gerosios patirties pavyzdžių ir parodyti, kaip vadovaujantis ES teise galima socialines sąlygas įtraukti į viešuosius pirkimus¹⁸.

Kalbant apie atsakomybę už prievolės atlikti dalį viešųjų pirkimų, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsnio nuostatomis nevykdymą, reikėtų pažymėti, jog Viešojo pirkimo komisijos narių (pirkimo organizatoriaus) atsakomybę už jų priimtus sprendimus reglamentuoja Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 6 dalis, 85 straipsnio 4 dalis ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 171³ straipsnis.¹⁹

2.2. Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimai.

Viešųjų pirkimų įstatymo nuo 2008 m. rugsėjo 15 d. įsigaliojusiam jo pakeitime numato mažiau Viešųjų pirkimų tarnybos tiesioginės įtakos viešųjų pirkimų procesams. Tačiau kai kuriais atvejais vis dar reikalingas tarnybos sutikimas vienokiems ar kitokiems perkančiosios organizacijos veiksmams. Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas reikalingas perkančiajai organizacijai, ketinančiai iki pirkimo sutarties sudarymo nutraukti pirkimo procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti (perkamos prekės, paslaugos ar darbai tapo nereikalingi, nėra lėšų jiems apmokėti).²⁰ Tais atvejais, kai vykdomas tarptautinis pirkimas, perkančioji organizacija apie pirkimo procedūrų nutraukimą praneša Viešųjų pirkimų tarnybai ir prašo apie tai paskelbti Europos Bendrijų oficialių leidinių tarnybos specialiaame leidinyje ir „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. Tačiau vykdant supaprastintus pirkimus Tarnybos sutikimas **neboreikalingas**. Sprendimą nutraukti vykstančio pirkimo procedūras priima perkančiosios organizacijos vadovas arba viešojo pirkimo komisija, atsižvelgdamas į susiklosčiusių aplinkybių objektyvumą bei sprendimo motyvus.

Sutikimai skirti prevencinei apsaugai nuo perkančiosios organizacijos neteisėtų veiksmų dirbtinai sudaryti sąlyga pirkimo nutraukimui, pvz., matant, kad į nugalėtojus nepretenduoja „reikalingas“ tiekėjas. Šiuo atveju galima būtų bandyti kvestionuoti šį įstatymų leidėjo sprendimą, tačiau preziumuojama, jog perkančioji organizacija yra atsakinga institucija, kuri atsakingai vykdo viešuosius pirkimus ir nepradeda pirkimų, kai tam nėra poreikio bei yra nešališka tiekėjų atžvilgiu. Be to, perkančiosios organizacijos taip pat labai suinteresuotos kiekvieno pirkimo pabaiga sutarties pasirašymu (ES lėšos, biudžetinių metų pabaiga ir t.t.) ir jos

¹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1332 „Dėl Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009–2013 metų strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 127-5496.

¹⁹ Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (aktuali redakcija nuo 2008-07-28)// Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1.

²⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos „Informacinis biuletenis“, Viešųjų pirkimų tarnyba, 2003, Nr. 2(7).

tikrai nesuinteresuotos rizikuoti bylinėtis su tiekėjais dėl jų teisėtų lūkesčių pažeidimo arba tiesiog nenori mokėti papildomai už naujo skelbimo spausdinimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Įstatyme numatytas dar vienas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo atvejis. Tuomet, kai perkančioji organizacija, gavusi tiekėjo rašytinę pretenziją, sustabdo pirkimo procedūras, kol šios pretenzijos bus išnagrinėtos ir priimtas sprendimas. Pirkimo procedūras, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, nestabdomos, jeigu jas sustabdžius perkančioji organizacija ar tiekėjas patirtų daug didesnių nuostolių už tuos, kuriuos galėtų patirti pretenziją pateikęs tiekėjas (94 straipsnio 3 dalis). Šis atvejis skirtas užtikrinti tinkamam tiekėjų pretenzijų nagrinėjimui. Šis sutikimas taikomas visų pirkimų atvejams ir būdams.

2.3. Neįprastai maža kaina

Viešųjų pirkimų įstatyme yra įteisinta nuostata, reglamentuojanti pasiūlymo neįprastai mažos kainos atvejus (40 straipsnis).²¹ Tačiau ši norma yra įstatymo II skyriuje, todėl nėra privaloma supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo atveju.

Viešųjų pirkimų pakeitimo įstatyme, įsigaliojusiam nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. atsirado 40 straipsnio 1 dalies nuostata - jeigu pateiktame pasiūlyme nurodyta prekių, paslaugų ar darbų kaina yra neįprastai maža, perkančioji organizacija privalo pareikalauti, kad dalyvis pagrįstą siūlomą kainą, o jeigu dalyvis nepateikia tinkamų kainos pagrįstumo įrodymų, pasiūlymą privalo atmesti. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi teisę apibrėžti pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvoką. Vadovaujantis šiuo straipsniu 2009 rugsėjo 30 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-96 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo“ apibrėžta, kad pasiūlyme nurodyta prekių, paslaugų ar darbų neįprastai maža kaina - tai tiekėjo pasiūlyme nurodyta kaina, kuri perkančiosios organizacijos vertinimu gali būti nepakankama viešojo pirkimo-pardavimo sutarties tinkamam įvykdymui. Minėto įsakymo 2 punkte nurodyta, jog pasiūlyme nurodyta prekių, paslaugų ar darbų kaina visais atvejais turi būti laikoma neįprastai maža, jeigu ji atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

- yra 15 ir daugiau procentų mažesnė už visų tiekėjų, kurių pasiūlymai neatmesti dėl kitų priežasčių, pasiūlytų kainų aritmetinį vidurkį;
- yra 30 ir daugiau procentų mažesnė nuo suplanuotų viešajam pirkimui skirti lėšų.

Be to, 2009 m. lapkričio 11 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S - 122 buvo patvirtintos Pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos pagrindimo rekomendacijos, kuriu 4 punkte nustatyta, kad atlikdama viešąjį pirkimą, kurio vertė viršija Viešųjų pirkimų įstatymo 11 straipsnyje nurodytą tarptautinio viešojo pirkimo

²¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija.// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

vertės ribą, perkančioji organizacija privalo pareikalauti pagrįsti tiekėjo pasiūlyme nurodytą prekių, paslaugų ar darbų kainą, jeigu jos vertinimu pasiūlyme nurodyta kaina gali būti nepakankama viešojo pirkimo–pardavimo sutarties tinkamam įvykdymui. Atlikdama supaprastintą viešąjį pirkimą, perkančioji organizacija privalo pareikalauti pagrįsti tiekėjo pasiūlyme nurodytą neiįprastai mažą prekių, paslaugų ar darbų kainą, jeigu tai numatyta perkančiosios organizacijos pasitvirtintose supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėse.

Taigi, perkančioji organizacija savo Taisyklėse neprivalo, tačiau gali numatyti neiįprastai mažos kainos sąvoką, prašymo ją pagrįsti turinį ir t.t. Kol kas dauguma perkančiųjų organizacijų Taisyklių yra parengtos pagal Viešųjų pirkimų tarnybos supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdines taisykles, kuriose nėra neiįprastai mažos kainos sąvokos, bei procentinio nuokrypio nuo pateiktų pasiūlymų vidurkio arba numatytos pirkimų sumos, kuomet būtų privaloma prašyti neiįprastai mažos kainos pagrindimo.

2.4. Pirkimo organizatorius

Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog perkančioji organizacija pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti privalo (mažos vertės pirkimams – gali) sudaryti Viešojo pirkimo komisiją, nustatyti jai užduotis ir suteikti visus įgaliojimus toms užduotims vykdyti. Taigi, mažos vertės pirkimų atveju perkančioji organizacija gali pavesti viešąjį pirkimą vykdyti pirkimo organizatoriui. Už pirkimo organizatoriaus veiksmus bei užduotis jam, taip pat atsako perkančiosios organizacijos vadovas. Perkančioji organizacija savo supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėse turi nusimatyti atvejus, kuomet mažos vertės pirkimus gali atlikti pirkimo organizatorius, o kuomet pirkimus vykdo Viešojo pirkimo komisija. Supaprastintus pirkimus virš mažos vertės pirkimų ribos (supaprastintas atviras, Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnyje numatyti pirkimai) visuomet atlieka Viešojo pirkimo komisija ir sprendimus priima balsų dauguma, o ne sprendžia vienasmeniškai, kaip tai daro pirkimo organizatorius. Pabrėžtina, jog Viešojo pirkimo komisijos nariai gali būti ir pirkimo organizatoriais.

3. SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO PROBLEMOS

3.1. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas

Nuo 1996 metų, kai buvo priimtas pirmasis viešuosius pirkimus reglamentuojantis įstatymas, Seimas svarstė ir priėmė nemažai Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimų. Tokia gausybė naujovių šioje srityje buvo sąlygota poreikio tinkamai sureguliuoti viešųjų pirkimų teisinius santykius, taip pat valstybės politikos pokyčius. 1996 metų Viešojo pirkimo įstatymas buvo lūžis viešųjų pirkimų teisiniame reglamentavime. Šis įstatymas buvo ypatingo valstybės dėmesio viešiesiems pirkimams pradžia. Kadangi tuo metu dar nebuvo visuotinai siekiama harmonizuoti

Lietuvos ir ES teisę, įstatymu buvo realizuojamas UNICITRAL viešųjų pirkimų modelis. Tačiau 1999 m. ši įstatymą pakeitė naujas Įstatymas, kuriame atsispindėjo kito, Europos Sąjungos paplėtusio modelio svarbiausi bruožai. Vykdam Lietuvos priimtus stojimo į ES pasirengimo išipareigojimus, buvo siekiama toliau harmonizuoti viešuosius pirkimus reglamentuojančią teisinę bazę. Todėl nuo šiol buvo priimami Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai bei naujos redakcijos, siekiant perkelti visus ES Direktyvose nustatytus reikalavimus į nacionalinę teisę. Analizuojant pakeitimų bei naujų redakcijų chronologiją paaiškėjo, jog nuo 1999 m. kiekvienais metais (išskyrus 2001 ir 2006 m.) buvo keičiamos Viešųjų pirkimų įstatymo normos: 2000 m. – 2 pakeitimai (2000-01-12, 2000-03-21), 2002 m. – 3 pakeitimai (2002-05-02, 2002-11-05, 2002-12-03 (nauja redakcija)), 2003 m. – 3 pakeitimai (2003-05-27, 2003-12-16, 2003-12-23), 2004 m. – 2 pakeitimai (2004-06-01, 2004-07-08), 2005 m. – 1 pakeitimas (2005-12-22 (nauja redakcija)), 2007 m. – 1 pakeitimas (2007-10-18), 2008 m. – 1 pakeitimas (2008-07-03), 2009 m. – 1 pakeitimas (2009-07-22), tačiau dar šiai metais Lietuvos Respublikos ūkio ministerija žada, jog bus priimtas dar vienas Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimas, kuris įsigalios 2010 m. pradžioje. Taigi galima pagrįstai teigti, kad Viešųjų pirkimų įstatymas yra keičiamas dažnai ir viešųjų pirkimų dalyviams yra pakankamai sudėtinga laiku reaguoti į esminius pakeitimus planuojant bei vykdam viešuosius pirkimus. Todėl net 62 % respondentų nurodo, kad Viešųjų pirkimų įstatymas yra keičiamas per dažnai ir yra pakankamai painus. 20 % respondentų teigia,

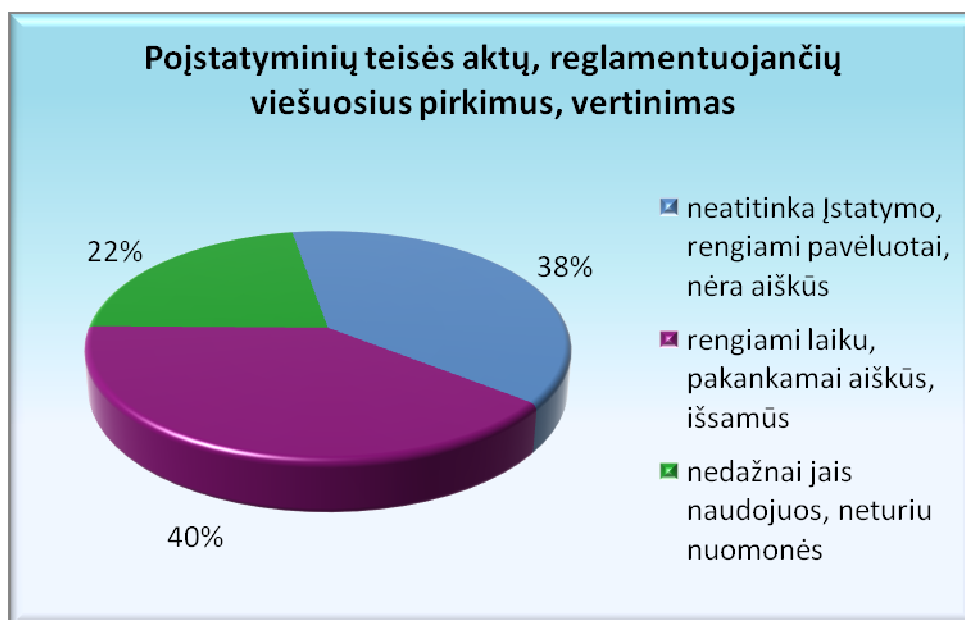
2 pav. Supaprastintų viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo vertinimas

kad yra pakankamai gerai susipažinę su Viešųjų pirkimų įstatymo teisės normomis (2 pav.)

Taip pat poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys viešųjų pirkimų vykdymą turėtų būti priimami atitinkant galiojančią Viešųjų pirkimų įstatymą. Tačiau kalbant apie Viešųjų

pirkimų tarnybos direktoriaus priimtais įsakymais patvirtintas metodikas, rekomendacijas, taisyklės ir pan., galima būtų paminėti, jog šiuo metu Standartiniai pirkimo dokumentai, Supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinės taisyklės neatitinka Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, kas apsunkina perkančiųjų organizacijų pirkimo dokumentų rengimą bei supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymą, vadovaujantis savo pasitvirtintomis supaprastintų pirkimų taisyklėmis. Tačiau ne tik Viešųjų pirkimų tarnyba kartais nespėja teikti efektyvios metodinės pagalbos, bet ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, 2009 rugsėjo 1 d. įsigaliojus naujam Įstatymo pakeitimui nespėjo patvirtinti naujos Tiekėjų sąžiningumo deklaracijos formos, nors jos reikalavimas vykdant tiek tarptautinius, tiek supaprastintus viešuosius pirkimus nuo minėtos datos buvo privalomas. Taigi perkančiosios organizacijos ir tiekėjai beveik savaitę buvo tam tikroje stagnacijoje, kadangi teisiškai negalėjo vykdyti didesnių pirkimų arba turėjo „rizikuoti“ ir skelbime apie pirkimą bei pirkimo dokumentuose nurodyti reikalavimą pateikti naujos formos Tiekėjo sąžiningumo deklaraciją, tikintis, jog iki pasiūlymų pateikimo termino pabaigos ji bus paskelbta „Valstybės žiniuose“.

Tačiau apklaustųjų nuomonė dėl poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus pasiskirstė beveik vienodai tarp manančių, jog ji yra rengiami laiku ir atitinką Viešųjų pirkimų įstatymą (39 %) bei manančių atvirkščiai (38 %) (3 pav.). Todėl galima būtų teigti, jog perkančiosios organizacijos pakankamai liberaliai vertina poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų vykdymą būtinumą ir savalaikiškumą.

3 pav. Poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių viešuosius pirkimus teisinio reglamentavimo vertinimas

3.2. Supaprastintų viešųjų pirkimų liberalizavimas

Viešųjų pirkimų įstatymo 2005 metų redakcijos IV skyrius reglamentavo supaprastintų viešųjų pirkimų atlikimą. Šio įstatymo 86 straipsnyje buvo numatyta, kad supaprastinti pirkimai atliekami:

- 1) supaprastinto atviro konkurso būdu;
- 2) supaprastinto riboto konkurso būdu;
- 3) skelbiamų supaprastintų derybų būdu;
- 4) neskelbiamų supaprastintų derybų būdu;
- 5) taikant įprastą komercinę praktiką.²²

Kiekvienas pirkimo būdas turėjo konkretų teisinį reglamentavimą, tik pirkimai taikant įprastą komercinę praktiką perkančiosios organizacijos turėjo būti atliekami pagal perkančiosios organizacijos pasitvirtintas taisykles (119 straipsnio 1 dalis) bei supaprastinto projekto konkurso taisykles vadovaujantis Įstatymo 117 straipsnio 7 dalimi turėtų nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Tokiu būdu atsirado Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. vasario 25 d. įsakymas Nr. 98 "Dėl supaprastinto projekto konkurso organizavimo taisyklių patvirtinimo".²³

Tačiau 2008 m. įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymui supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimas pasikeitė, jis tapo liberalesnis. Įstatymo IV skyrius nebeumato pirkimo būdų, supaprastinto projekto konkurso atlikimo, 85 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad supaprastinti pirkimai (ne tik mažos vertės pirkimai) atliekami vadovaujantis perkančiosios organizacijos pasitvirtintomis ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje paskelbtomis taisyklėmis. Be abejo, pareiga vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio nustatytais principais ir tikslais, o taip pat pasiūlymų pateikimo terminai, pirkimo iš socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų nuteistųjų, atliekančių arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 procentų neįgaliųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 procentų pacientų, supaprastintų pirkimų, kuriuos galima vykdyti apie juos neskelbiant (92 straipsnis) ir kt. yra teisiškai reglamentuoti Viešųjų pirkimų įstatyme. Galima teigti, kad Viešųjų pirkimų įstatyme išliko būtiniausias supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimas, tam tikra „šerdis“, tačiau konkretus jų vykdymo aprašymas, sąlygos, ypatumai, galimybės juos pritaikyti konkrečios perkančiosios organizacijos poreikiams įgyvendinami Taisyklių pagalba.

²² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas.// Valstybės žinios, 2006, Nr. 4-102.

²³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas "Dėl supaprastinto projekto konkurso organizavimo taisyklių patvirtinimo"// Valstybės žinios, 2003, Nr. 22-942 (negalioja).

Tyrimo metu apklausti respondentai teigiamai (41 %) vertino įstatymų leidėjo sprendimą liberalizuoti suprastintų viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą, tačiau nemaža dalis pasisakė už tai, jog tokiu būdu atsakomybė už pirkimų vykdymą, procedūrų sukūrimą „perkelta“

4 pav. Supaprastintų viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo liberalizavimo vertinimas

perkančiosioms organizacijoms (34 %) ir net ketvirtadalis neturėjo nuomonės (25 %) (4 pav.).

Taigi, darytina išvada, jog nepaisant perkančiųjų organizacijų noro turėti kuo mažiau atsakomybės organizuojant ir vykdant supaprastintus viešuosius pirkimus, jos teigiamai vertina minėtų pirkimų liberalizavimą. Tokie rezultatai yra pakankamai suprantami, kadangi psichologiniu požiūriu sudėtinga greitai priimti įstatymų leidėjo priimtas pakankamai kardinalias naujoves, iš kitos pusės, atsirado puiki galimybė kiekvienai perkančiajai organizacijai, vykdančiai veiklą tam tikroje specifinėje srityje, nusistatyti kai kuriuos, tik jai būdingus supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo aspektus, kurie neprieštarautų Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

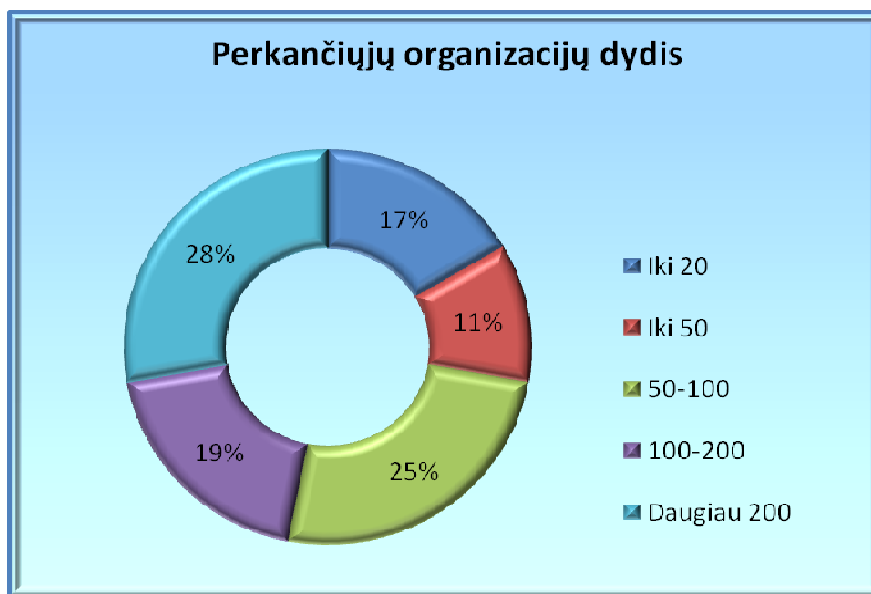
3.3. Viešųjų pirkimų specialistų darbo patirtis ir kompetencija

Kadangi supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymas yra susijęs su valstybės ar savivaldybės biudžeto naudojimu tam tikriems perkančiosios organizacijos poreikiams, tai juos vykdyti turėtų kompetentingi, atsakingi, pasižymintys nepriekaištinga reputacija asmenys. Pabrėžtina, kad Europos Sąjungos lėšos skiriamos Lietuvos struktūrinei paramai yra prilyginamos valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšoms, taigi ir jų naudojimas turėtų būti grindžiamas viešųjų pirkimų principais, tikslais ir vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

Kompetencija viešųjų pirkimų srityje suvokiama kaip viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo, teismų praktikos viešųjų pirkimų srityje nacionaliniu bei Europos Sąjungos

lygmeniu išmanymas; praktinių viešųjų pirkimų vykdymo aspektų išmanymas (pirkimo dokumentai, techninė specifikacija, minimalūs kvalifikacijos reikalavimai), sugebėjimas sistemaiškai spręsti probleminius ir ginčytinus konkrečių viešųjų pirkimų konkursų aspektus ir t.t.

Tačiau ne kiekvienos perkančiosios organizacijos struktūroje yra viešųjų pirkimų skyrius, padalinys, specialistų grupė arba įsteigta bent jau vieno viešųjų pirkimų specialisto pareigybė. Šis kompetentingų specialistų pareigybių steigimas priklauso nuo perkančiosios organizacijos dydžio, finansavimo, veiklos politikos ir kitų vidinių bei išorinių veiksnių. Atlikto

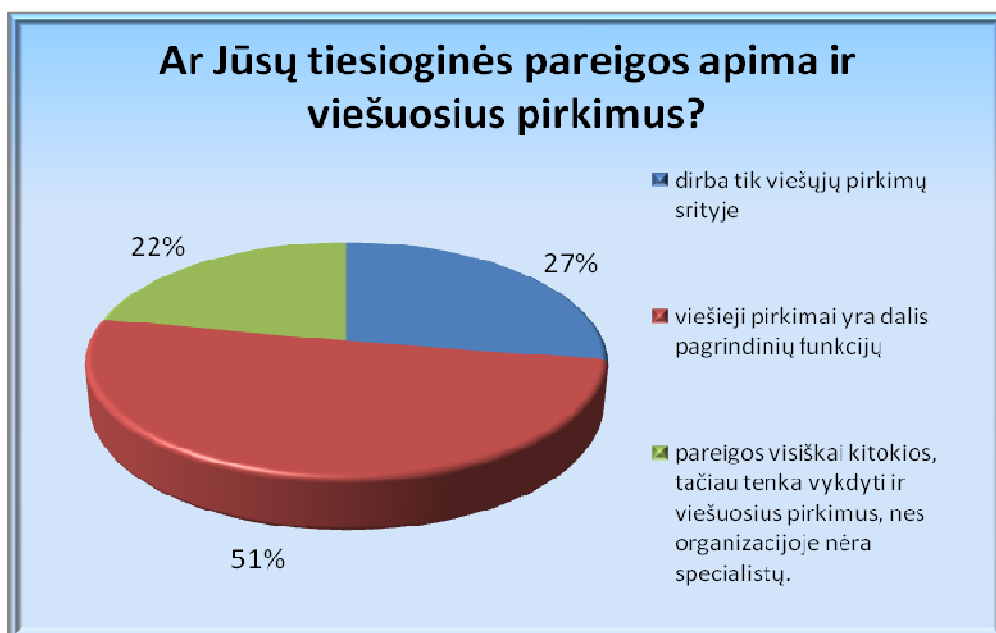

5 pav. Perkančiųjų organizacijų dydis (darbuotojų skaičius)

tyrimo metu daugiausia respondentų (28%) buvo iš perkančių organizacijų, kuriose dirba 200 ir daugiau darbuotojų, 44 respondantai (25%) buvo perkančiųjų organizacijų, kuriose dirba 50-100 darbuotojų, o mažų perkančiųjų organizacijų atstovai (iki 20 darbuotojų) sudarė 17 % respondentų (5 pav.).

Specialistų kompetencijos lygis taip pat priklauso nuo viešųjų pirkimų specialisto funkcijų. Tuo atveju, kai asmuo, dirbantis perkančiojoje organizacijoje turi ir kitų nuolatinių funkcijų, kurios neleidžia pilnai susipažinti su viešųjų pirkimų specifika, o pirkimų vykdymas yra fragmentinis arba specialistas pagal išsilavinimą, pareigų pobūdį bei darbo aprašymą atlieka visiškai kitas funkcijas (pvz. mokytojas, gydytojas) bet dėl perkančiosios organizacijos dydžio, darbuotojų skaičiaus, finansavimo stokos ar kitų objektyvių priežasčių yra priverstas domėtis pirkimų organizavimu bei juos vykdyti, tai kompetencija taipogi nėra labai aukšta, kadangi nespėjama laiku susipažinti su vėliausiais pakeitimais viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo srityje, trūksta patirties viešųjų pirkimų organizavime, nėra galimybės dalyvauti organizuojamuose mokomuosiuose seminaruose. Respondentų tiesioginių pareigų sąsaja su viešųjų pirkimų vykdymu pateikiama žemiau pateiktame paveiksle (6 pav.).

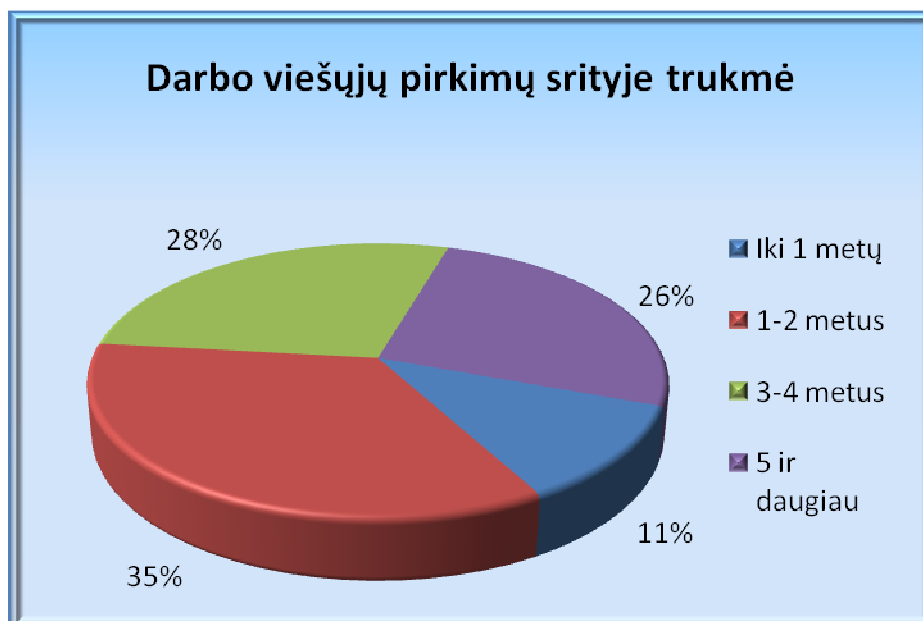

6 pav. Respondentų tiesioginių pareigų sąsaja su viešųjų pirkimų vykdymu

Taigi, pusė apklaustų perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų (51 %) nėra pilnai vykdančios viešųjų pirkimų specialisto pareigas. Jie turi ir kitų funkcijų (ūkiniu, buhalteriniu administravimo, teisiniu ir t.t.), todėl galima būtų daryti prielaidą, jog šie specialistai negalėtų pasižymėti aukšta kompetencija viešųjų pirkimų srityje. 22 % respondentų atlieka visiškai kitas pagrindines darbo funkcijas, nesusijusias su viešųjų pirkimų vykdymu. Tiesiogiai su viešųjų pirkimų organizavimu ir vykdymu darbo funkcijas turi 27 % respondentų.

Nemažą reikšmę turi ir viešųjų pirkimų specialistų patirtis viešųjų pirkimų srityje. Tik įgijus tam tikrą patirtį, kurią lydi ir klaidos, ir tam tikrų specifinių, išskirtinai praktinių dalykų žinojimas, galima sklandžiai organizuoti perkančiosios organizacijos vykdomų viešųjų pirkimų sistemą. Pabrėžtina, kad specialistas, ilgai dirbantis vykdant tam tikros perkančiosios organizacijos supaprastintus viešuosius pirkimus be didelių sunkumų galėjo nuo 2008 m. rugsėjo 15 d. susikurti savo perkančiosios organizacijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, atsižvelgiant į tam tikrą jos veiklos specifiką ir suprantant kaip galima paprasčiau, nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų vykdyti supaprastintus pirkimus. Apklaustų perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų patirtis viešųjų pirkimų srityje pateikta 7 paveikslėlyje.

Respondentų patirtis viešųjų pirkimų srityje pasiskirstė panašiai, be tam tikrų ryškių nukrypimų. Daugiausia apklaustųjų, yra specialistai dirbantys nuo 1 iki 2 metų imtinai (35 %), 3-4 metus dirba 28 %, didžiausią patirtį, t.y. daugiau negu 5 metus su viešaisiais pirkimais dirba 26 %. Mažiausiai apklaustųjų – 11 % yra labai nedidelę patirtį (iki 1 metų) turintys specialistai. Taigi, perkančiosiose organizacijose daugiausia viešųjų pirkimų srityje turintys nelabai didelę patirtį, tačiau ir ne visai nepatyrę viešųjų pirkimų specialistai.

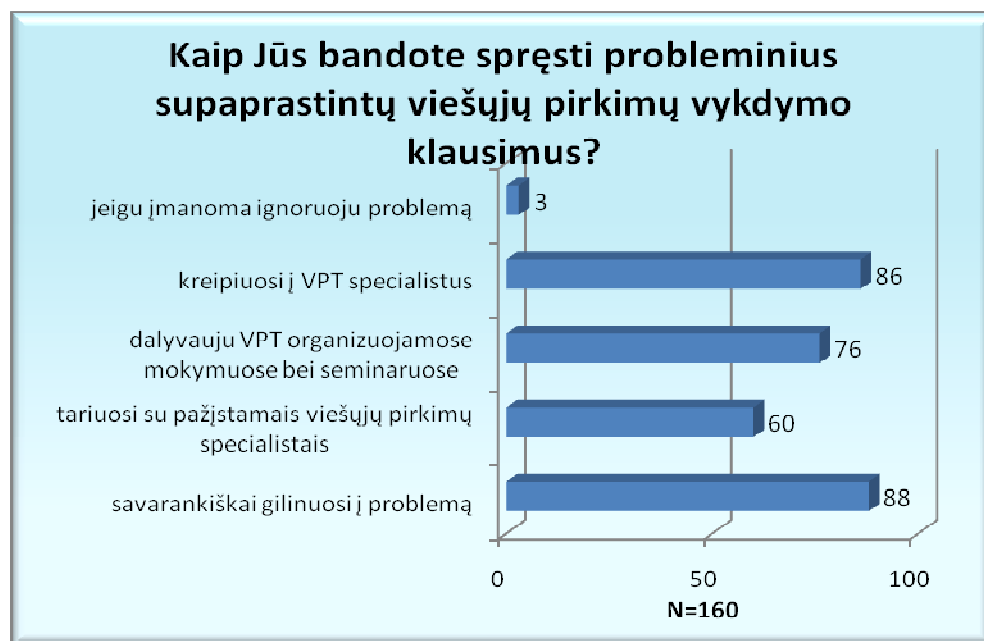
7 pav. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų patirtis viešųjų pirkimų srityje

Apie perkančiosios organizacijos požiūrį į viešųjų pirkimų vykdymo svarbą bei siekį turėti nuolatinę, suformuotą viešųjų pirkimų vykdymo komandą galima spręsti iš jos viešųjų pirkimų specialistų skaičiaus. Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo duomenimis apklausoje dalyvavo daugiausia perkančiųjų organizacijų, kuriose darbuotojų skaičius yra daugiau negu 200 – 27 % bei 50-100 – 25 %, t.y. didelės perkančiosios organizacijos (žr. 5 pav.), tai galima būtų teigti, jog didesnėse perkančiosiose organizacijose viešųjų pirkimų srityje dirba 2-3 žmonės (31 %), 4 žmonės – 23 %. Beveik trečdalyje (42) apklaustų perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų srityje dirba tik vienas žmogus, kuris be abejonės turėtų jausti padidintą atsakomybę už pirkimų organizavimą bei vykdymą (8 pav.).

8 pav. Darbuotojų, dirbančių viešųjų pirkimų srityje, skaičius

Pabrėžtina, jog kompetentingas viešųjų pirkimų specialistas tai pat pasižymi gebėjimu, remiantis savo žinių ir patirties gausa, savarankiškai spręsti viešųjų pirkimų metu iškylančias problemas. Daugiausia respondentų nurodė, jog susidūrę su probleminiais viešųjų pirkimų vykdymo aspektais bando juos spręsti savarankiškai, gilinantis į teisinį viešųjų pirkimų reglamentavimą (55 %) bei kreipiantis nuomonės tam tikrais klausimais į Viešųjų pirkimų tarnybos specialistus telefonu, elektroniniu būdu arba rašant oficialius paklausimus minėtai institucijai. 47 % apklaustųjų taip pat savo kvalifikacijos kėlimui dalyvauja įvairiuose seminaruose bei mokymuose viešųjų pirkimų tematika (9 pav.).

9 pav. **Perkančiųjų organizacijų specialistų veiksmai, bandant išspręsti iškilusias supaprastintų viešųjų pirkimų problemas**

Viešųjų pirkimų tarnyba atsakinga už metodinę pagalbą, organizuoja ir vykdo perkančiųjų organizacijų valstybės tarnautojų ar darbuotojų, atsakingų už viešųjų pirkimų vykdymą, mokymą (Viešųjų pirkimų įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 7 punktą). Viešųjų pirkimų tarnyba rengia Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymais tvirtinamas perkančiųjų organizacijų valstybės tarnautojų ar darbuotojų, atsakingų už viešųjų pirkimų vykdymą, mokymo programas ir organizuoja kasmetinį mokymą aktualiais viešųjų pirkimų klausimais. Šiuose renginiuose dalyvauja įvairių perkančiųjų organizacijų, institucijų ir įstaigų, tiekėjų atstovai. Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, 2008 metais apmokyta 1 590 asmenų, 2007 metais – 236, 2006 metais – 539 asmenys. Viešųjų pirkimų tarnybos atstovai dalyvauja ir kitų institucijų ir valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų organizuojamose konferencijose ir seminaruose.²⁴

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1332 „Dėl Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009–2013 metų strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 127-5496.

3.4. Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių rengimas, jų atitikimas Viešųjų pirkimų įstatymo normoms

Nuo 2008 m. rugsėjo 15 d. Viešųjų pirkimų įstatyme atsirado nuostata, kad supaprastintus pirkimus perkančiosios organizacijos atlieka *pagal savo pasitvirtintas taisykles*. Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyti reikalavimai:

- supaprastintų pirkimų paskelbimui;
- atvejai, kai apie pirkimus galės būti neskelbiama, nustatyti Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnyje;
- tiekėjų kvalifikacijos tikrinimui;
- techninės specifikacijos sudarymui;
- sutarties sudarymui ir turiniui;
- ginčų nagrinėjimo tvarkai;
- viešojo pirkimo komisijos sudarymui bei kai kurie kiti.

Vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 3 dalies nuostatomis visos perkančiosios organizacijos supaprastintus viešuosius pirkimus privalo atlikti vadovaujantis savo pasitvirtintomis ir ne vėliau, kaip per 3 darbo dienas paskelbtomis CVP IS supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis. Pabrėžtina, kad pasitaiko pavienių atvejų, kai perkančiosios organizacijos atstovai įvykdo tik pirmąją šios teisės normos reikalavimų dalį, t.y. įstaigos vadovas įsakymu patvirtina perkančiosios organizacijos Taisykles, tačiau reikalavimas jas paskelbti CVP IS taip ir lieka neįvykdytas, kas užtraukia administracinę atsakomybę už Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų nesilaikymą. Minėtų veiksmų žala yra tame, kad tiek tiekėjai, tiek kiti suinteresuoti asmenys neturi galimybės susipažinti su tvarka, pagal kurią atliekami konkrečios įstaigos supaprastinti viešieji pirkimai, nežino galimų supaprastintų viešųjų pirkimų ypatumų, negali stebėti perkančiosios organizacijos pirkimo organizatoriaus ar viešojo pirkimo komisijos narių veiksmų atitikimo Taisyklių reikalavimams, galų gale, teikdami perkančiajai organizacijai pretenziją dėl galimų savo teisėtų interesų pažeidimo netenka galimybės vadovautis konkrečiais Taisyklių punktais. Manytina, jog perkančiosios organizacijos viduje pasitvirtintos, bet CVP IS nepaskelbtos Taisyklės, kaip to reikalauja Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnis, užtraukia pagal jas įvykdytų supaprastintų viešųjų pirkimų teisėtumo bei pagrįstumo problemą. Nors, kiek yra žinoma, kol kas teismų praktika šiuo klausimu nėra suformuota. Pažymėtina, jog Viešųjų pirkimų tarnyba netikrina perkančiųjų organizacijų Taisyklių atitikimo Viešųjų pirkimų įstatymo teisės normoms bei nekontroliuoja taisyklių patvirtinimo bei paskelbimo CVP IS.

Reikėtų pažymėti, jog liberalizavus supaprastintų viešųjų pirkimų atlikimą atsirado galimybė Taisyklėse skirtingus supaprastintų viešųjų pirkimų būdus pavadinti perkančiosios organizacijos nuožiūra. Pavyzdžiui, į viešųjų pirkimų praktiką gali grįžti anksčiau naudoti

pirkimai ar pirkimo būdų pavadinimai – pirkimai iš vienintelio šaltinio, kainų apklausa ir pan., supaprastintus pirkimus galima būtų vadinti – „ikidirektyviniais“ pirkimais. Viešųjų pirkimų tarnybos 2008 m. rugsėjo 12 d. direktoriaus įsakymu 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama - pavyzdinės taisyklės) patvirtintose taisyklėse išliko pirkimo būdų pavadinimai, galioję iki 2008 m. rugsėjo 15 d., išskyrus supaprastintų neskelbiamų derybų būdą.²⁵ Šio pirkimo būdo pasirinkimo sąlygos, kurios taip pat yra nurodytos Viešųjų pirkimų įstatymo 92 straipsnyje, inkorporuotos į skyrių „Apklausa“, kas neretai klaidina tiekėjus ir perkančiosios organizacijos specialistus, kadangi ankstesnio teisinio reglamentavimo pasekoje susiformavo nuomone, jog apklausa yra atliekama tik mažos vertės pirkimų atlikimo (anksčiau įprastos komercinės praktikos) metu.

Viešųjų pirkimų tarnyba parengė pavyzdivines taisykles, skirtas klasikinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms. Jose siūlomi įprasti pirkimo būdai - atviras ir ribotas konkursai, konkurencinis dialogas, skelbiamos derybos, projekto konkursas, apklausa, elektroninės procedūros: elektroninis aukcionas bei dinaminė pirkimų sistema - bei detalus šiais būdais atliekamų pirkimo procedūrų aprašymas. Perkančioji organizacija, taikydama šias pavyzdivines taisykles, turėtų įvertinti, kiek jai reikalingi visi pasiūlyti pirkimo būdai, kiek detaliai ji siekia aprašyti procedūras ir kokią diskreciją paliks viešojo pirkimo komisijai. Pavyzdžiui skelbiamas derybas perkančioji organizacija galėtų atlikinėti visais atvejais (šiuo metu deryboms pasirinkti turėjo būti tenkinamos tam tikros sąlygos), tai sudarys galimybę kiekvieno pirkimo metu derėtis dėl geresnių pasiūlymo sąlygų. Visiems neskelbiamiems pirkimams pasiūlyta apklausa – pirkimo būdas, kurio metu kreipiamasi į vieną ar kelis tiekėjus. Šiuo pirkimo būdu vykdant pirkimus taip pat galėtų būti deramasi dėl pirkimo sąlygų, jei taip nuspręs pirkimą vykdantys asmenys. Mažos vertės pirkimams pavyzdivinėse taisyklėse atskiro pirkimo būdo nenumatoma – šie pirkimai galėtų būti vykdomi bet kuriuo iš aukščiau išvardintų pirkimo būdų, atsižvelgiant į šių būdų pasirinkimo sąlygas. Pavyzdžiui, jei apie mažos vertės pirkimą perkančioji organizacija skelbia, ji atlieka pirkimą atviro arba riboto konkurso būdu ar skelbiamomis derybomis, esant nustatytoms sąlygoms – vykdo konkurencinį dialogą, projekto konkursą. Jei apie tokį pirkimą neskelbiama, vykdoma apklausa. Pavyzdivinėse taisyklėse numatytas atskiras skyrius - „Mažos vertės pirkimų ypatumai“, kuriame numatyti mažesni reikalavimai tokių pirkimų vykdymui: galimybė pasiūlymus pateikti ne vokuose, teikiamų elektroninėmis priemonėmis – neužšifruotų (saugiu elektroniniu parašu), nepasirašytų, galimybė netaikyti taisyklėse numatytų detalių reikalavimų pirkimo dokumentų, pirkimo sutarties turiniui ir kt.

---

²⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2008, Nr. 107-4199.

Vis dėlto 55 % respondentų paminėjo, jog savo Taisykles rengė pagal pavyzdines supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, savarankiškai Taisykles rengė 19 % apklaustų perkančiųjų organizacijų, panašų procentą Taisyklių – 14, perkančiosioms organizacijoms parengė pasamdyti arba pakviesti ekspertai, ir „pasiskolintų“ taisyklių, t.y. CVP IS arba kitų perkančiųjų organizacijų internetiniuose tinklapiuose paskelbtų taisyklių recepcija ir nedidelis jų koregavimas, pritaikant „skolinančios“ perkančiosios organizacijos poreikiams buvo 9 % (10 pav.).

10 pav. Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių kūrimo būdai

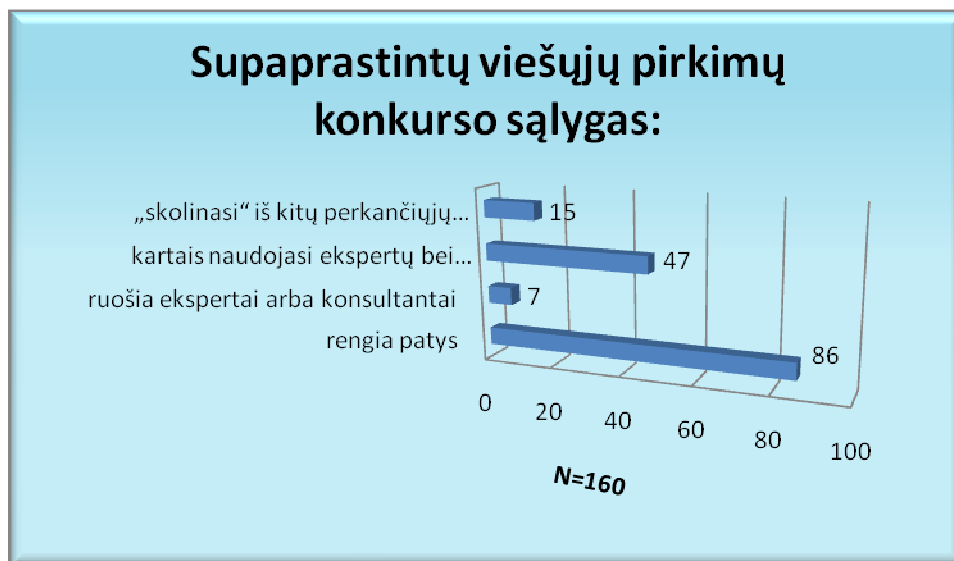
Norint pakeisti Taisykles perkančioji organizacija turi atitinkamai patvirtinti pataisas ir paskelbti jas CVP IS. Galimybės yra dvejopos: CVP IS paskelbti dokumentą, kuriuo yra keičiami tam tikri Taisyklių punktai; CVP IS paskelbti Taisyklių aktualią redakciją. Atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklių pakeitimai galimi tuomet, kai perkančioji organizacija nevykdo supaprastintų viešųjų pirkimų, t.y. bet koks Taisyklių pakeitimas, kuomet yra vykdomas bet koks supaprastintas viešasis pirkimas gali būti traktuojamas kaip bandymas „pritraukti“ Taisyklių reikalavimus prie tam tikro pirkimo rezultato, kas prieštarautų Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje įteisintiems viešųjų pirkimų principams

3.5. Pirkimo dokumentai supaprastintų viešųjų pirkimų vykdyme

Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta, jog perkančiosios organizacijos vadovas numato pirkimo tikslus viešojo pirkimo komisijai arba pirkimo organizatoriui (16 straipsnio 1 dalis).²⁶ Faktiškai nuo šio momento prasideda pirkimo koncepcijos išgryninimas (aptarimas), pirkimo dokumentų (konkurso sąlygų, techninės specifikacijos) rengimas. Reikalavimai pirkimo dokumentams yra šie: jie turi būti tikslūs, aiškūs, nedviprasmiški, kad tiekėjai galėtų pasiūlyti

²⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2006, Nr. 133-5058.

būtent tai, ko reikia perkančiajai organizacijai (24 straipsnio 7 dalis).²⁷ Priklausomai nuo pirkimo būdo pasirinkimo bei pirkimo objekto specifikos, konkurso sąlygos gali būti įvairios apimties ir sudėtingumo. Pavyzdžiui, tam tikrais atvejais, perkančioji organizacija gali nusimatyti Taisyklėse, kad jos pirkimas bus vykdomas žodžiu ir viešojo pirkimo sutartis bus pasirašoma žodžiu (dažniausiai iki 10 tūkst. Lt.) Tokiu atveju, pirkimo dokumentais tampa žodžiu vadovo ar pirkimo organizatoriaus išsakytas poreikis pirkti tam tikras prekes, paslaugas ar darbus. Tačiau neretai didelės apimties pirkimuose konkurso sąlygas sudaro keli tomai dokumentacijos, techniniai projektai, brėžiniai, ir t.t. Tuomet perkančioji organizacija susiduria su keletu problemų. Visų pirma, tinkamai paruošti konkurso sąlygas reikia nemažai laiko, žmogiškųjų išteklių, o taip pat aukštos kompetencijos bei žinių. Apklaustos duomenimis 53 % apklaustųjų pirkimo dokumentus rengia patys, 29 % respondentų kartais, rengiant pirkimo dokumentus naudojami ekspertų ar konsultantų paslaugomis, tačiau dažniausiai juos rengia patys, beveik kas dešimta (9 %) apklausta perkančioji organizacija pirkimų dokumentus „skolinasi“ iš kitų perkančiųjų organizacijų, kurios jau buvo vykdžiusios panašių pirkimo objektų supaprastintus viešuosius pirkimus ir tik 4 % apklaustųjų pirkimo dokumentų rengimą patiki specialistų ar konsultantų žinion (11 pav.).

11 pav. Supaprastintų viešųjų pirkimų konkurso sąlygų rengimas

Taigi, dažniausiai perkančiųjų organizacijų viešojo pirkimo organizatorius ar viešojo pirkimo komisija patys sudaro pirkimo dokumentus, kadangi tokius dokumentus jie patys geriausiai žino ir gaunamų paklausimų ar pretenzijų atveju sugeba operatyviai bei tiksliai pagrįsti, tinkamai paaiškinti pirkimo dokumentų reikalavimus. Pažymėtina, kad ekspertų ar konsultantų kvietimas ar samdymas viešojo pirkimo būdu perkančiojoje organizacijoje

²⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

nepanaikina perkančiosios organizacijos vadovo bei pirkimo komisijos ar pirkimo organizatoriaus atsakomybės už neaiškius, netikslius ar dviprasmiškus pirkimo dokumentus.

Antra, nuo rugsėjo 1 d. įsigaliojus Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams perkančiosioms organizacijoms atsirado prievolė pirkimo dokumentus, kuriuos įmanoma pateikti elektroninėmis priemonėmis, įskaitant technines specifikacijas, dokumentų paaiškinimus (patikslinimus), taip pat atsakymus į tiekėjų klausimus, skelbti CVP IS kartu su skelbimu apie pirkimą (tarptautinį, supaprastintą, mažos vertės). Jeigu pirkimo dokumentų neįmanoma paskelbti CVP IS, perkančioji organizacija pirkimo dokumentus tiekėjui pateikia kitomis priemonėmis (27 straipsnio 1 dalis).²⁸ Minėtą įstatymo normą reikėtų aiškinti pakankamai siaurai, t.y. tik kai nėra galimybės pateikti brėžinius, schemas, kurių konvertavimas į elektroninius dokumentus būtų nepalyginamai sudėtingesnis, negu „popierinių“ variantų pateikimas, kadangi CVP IS palaiko galimybę skelbti neribotos apimties pirkimo dokumentus ir dokumento dydis nebūtų objektyvia priežastimi jų neskelbti²⁹.

Trečia, atsižvelgiant į vėliausius Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimus, supaprastintų pirkimų atveju perkančioji organizacija, vadovaujantis 24 straipsnio 2 dalies 5 punktu privalo, o mažos vertės pirkimų atveju – gali reikalauti tiekėjų pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytos formos tiekėjo deklaraciją, kurioje nurodoma, kad tiekėjas nedavė ir neketina duoti Viešojo pirkimo komisijos nariams, ekspertams, perkančiosios organizacijos (įgaliotosios organizacijos) vadovams, valstybės tarnautojams (darbuotojams) ar kitų tiekėjų atstovams pinigų, dovanų, nesuteikė jokių paslaugų ar kitokio atlygio už sudarytas ar nesudarytas sąlygas, susijusias su palankiais veiksmais laimėti pirkimus; su kokiais ūkio subjektais tiekėjas yra susijęs Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 12 dalyje nustatytais būdais, ir patvirtinama, kad jeigu vienas ar keli iš jo nurodytų ūkio subjektų, su kuriais jis yra susijęs, dalyvauja pirkime ir pateikia savarankišką pasiūlymą (pasiūlymus), tiekėjas šiame pirkime veikia nepriklausomai nuo jų ir jie laikytini konkurentais; kad tiekėjas nedalyvauja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnyje nurodytuose draudžiamuose susitarimuose ir susitarimuose, pažeidžiančiuose šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytus principus.

3.6. Pasiūlymų vertinimo kriterijai

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 24 straipsnis nustato, kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose privalo nurodyti pasiūlymų vertinimo kriterijus bei sąlygas,

---

²⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

²⁹ Elektroninių viešųjų pirkimų vykdymo seminarų metu yra akcentuojama, jog talpinamų pirkimo dokumentų apimtis nėra ribojama, tačiau perkančiosios organizacijos turėtų stengtis dokumentus talpinti tuo formatu, kuriuo jie būtų prieinami daugeliui tiekėjų bei didelės apimties dokumentus pateikti „sutrauktus“ („zipped“). Atitinkamai didesnės apimties pirkimo dokumentų talpinimo į CVP IS laikas yra ilgesnis.

t.y., pirkimo dokumentuose ji privalo nurodyti, kokiais vertinimo kriterijais vadovausis vertindama tiekėjų pasiūlymus. Perkančioji organizacija pasiūlymus vertina remdamasi šiais kriterijais:

- 1) *Mažiausios kainos;*
- 2) *Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo.*

Mažiausios kainos pasiūlymo vertinimo kriterijus yra lengviau taikomas nei ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus. Šiuo atveju sutartis pasirašoma su tuo tiekėju, kuris atitiko visus perkančios organizacijos pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus ir pasiūlė mažiausią kainą. Šį vertinimą organizacijos turėtų rinktis tais atvejais, kai kitos perkamo objekto savybės ar kitos pasiūlymo sąlygos neturi didelės reikšmės būsimam produkto naudojimui. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija išigyja degalus. Ekonomiškai naudingiausias pasiūlymo vertinimo kriterijus ypač tinka tada, kai svarbu pasiekti, kad perkamas produktas būtų kuo kokybiškesnis, t.y., kuo funkcionalesnis, estetiškesnis, mažiau aplinkai žalingas, efektyvesnis siekiant perkančios organizacijos numatytų tikslų. tačiau šio kriterijaus vertinimas yra žymiai sudėtingesnis, reikalauja nemažų perkančios organizacijos laiko sąnaudų, tačiau leidžia pasirinkti tokius produktus, kurie bus optimalūs ne tik kainos, bet ir kokybės prasme. Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus reiškia, kad pirkimo sutartis sudaroma su dalyviu, pateikusių perkančiajai organizacijai naudingiausią pasiūlymą, išrinktą pagal jos nustatytus kriterijus, susijusius su pirkimo objektu. Perkančioji organizacija nurodo pirkimo dokumentuose kiekvienam ekonomiškai naudingiausiam pasiūlymui nustatyti pasirinkto kriterijaus lyginamąjį svorį. Kriterijų lyginamasis svoris gali būti išreikštas konkrečiu dydžiu arba nustatant intervalą, į kurį patenka kiekviena kriterijui priskiriama reikšmė. Tai nereiškia, kad ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas bus pats pigiausias. Tai reiškia, kad reikia sudaryti geriausią sandorį pagal savo nustatytus parametrus.

Viešųjų pirkimų duomenimis nuo 2009-01-01 iki 2009-11-12 net 96,22 % (5339 pirkimai) pirkimų buvo vertinami taikant mažiausios kainos kriterijų, 3,75 % (208 pirkimai) – ekonominio naudingumo ir atskiroms pirkimo dalims taikant atskirus vertinimo kriterijus tik 0,04 % (2 pirkimai), o 2008 m. per tą patį laikotarpį atitinkamai – 95,75 % (7549 pirkimai), 4,21 % (332 pirkimai) ir 0,04 (3) pirkimai. (8 priedas).

3.7. Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų probleminiai aspektai

Pradedant vykdyti supaprastintą viešąjį pirkimą pirkimo organizatorius arba viešojo pirkimo komisija, atsižvelgiant į Taisyklių reikalavimus, pirkimo objekto sudėtingumą, pirkimo vertę gali nustatyti minimalius tiekėjo kvalifikacijos reikalavimus arba atsisakyti tokių reikalavimų pirkimo dokumentuose. Minėta teisę nustato Viešųjų pirkimų įstatymo 87 straipsnio reikalavimai, kurie numato jog perkančioji organizacija parinkdama tiekėją, vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymo 32–38 straipsniuose nustatytais reikalavimais, įsitikina, ar tiekėjas bus pajėgus įvykdyti pirkimo sutartį, o tam tikrai atvejais, kurie turėtų būti numatyti Taisyklėse gali netikrinti tiekėjų kvalifikacijos. Apklaustos duomenimis 65 % respondentų savo taisyklėse nusimatė atvejus, kuomet supaprastinto pirkimo atveju tiekėjų kvalifikacija netikrinama, 23 % apklaustų perkančiųjų organizacijų mano, kad tiekėjų kvalifikacija turėtų būti tikrinama kiekvieno supaprastinto pirkimo atveju (12 pav.).

12 pav. Perkančiųjų organizacijų numatyti atvejai dėl tiekėjų kvalifikacijos netikrinimo supaprastintų pirkimų metu.

Šioje situacijoje perkančiųjų organizacijų siekis kiekvienu atveju įsitikinti, jog tiekėjas yra pajėgus įvykdyti viešojo pirkimo sutartį, kadangi pirkime naudojami valstybės ar ES lėšos pakankamai suprantamas. Tačiau galima būtų ir paprieštarauti, kad nepriklausomai nuo pirkimo apimties, sudėtingumo, vertės kiekvieną kartą reikėtų reikalauti pakankamai daug laiko bei finansinių sąnaudų reikalaujančių pažymų, licencijų, deklaracijų ir t.t. Pavyzdžiui, mažos vertės pirkimo (iki 10 tūkst. Lt.) sudarant vienkartinę arba trumpalaikę pirkimo sutartį, galbūt būtų racionaliau nereikalauti teikėjo kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų maksimalaus paketo arba nereikalauti jo visai (13 pav.).

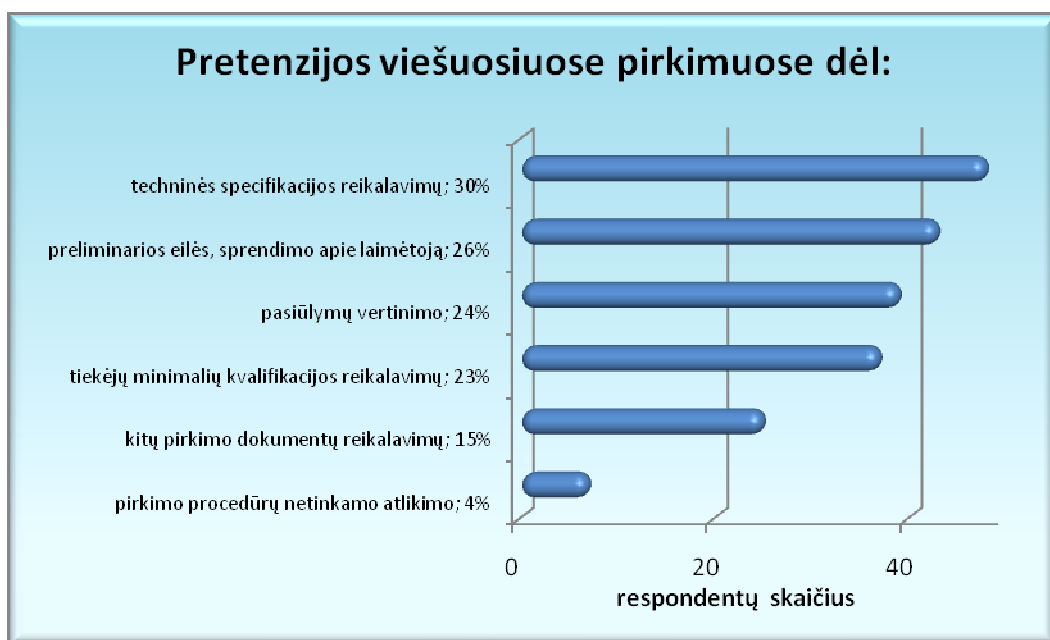
13 pav. Tiekėjų kvalifikacijos tikrinimo supaprastintų viešųjų pirkimų metu poreikis

„Transparency International“ Lietuvos skyriaus 2006 m. birželio mėn. atliktame tyrime „98 įmonės vertina viešuosius pirkimus“ tarp problemų, su kuriomis susiduriama dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose dažniausia buvo minima didelė reikalaujamos dokumentacijos apimtis, pažymų gausa, ilgas dokumentų ruošimas (9 priedas).³⁰

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio reikalavimais, perkančiosios organizacijos nustatyti minimalūs kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimai negali dirbtinai riboti konkurencijos. Jie turi būti pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs. Keliami reikalavimai negali pažeisti tiekėjo teisės saugoti intelektinę nuosavybę, gamybos ir komercinę paslaptį. Kvalifikacijos ir informacijos bei dokumentų, kuriuos turi pateikti kandidatai ar dalyviai, reikalavimai nustatomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 33, 34, 35, 36, 37 ir 38 straipsnių nuostatomis. Kompetentingų valstybės ir savivaldybių institucijų reikalavimu perkančioji organizacija privalo pateikti kvalifikacijos reikalavimų

³⁰ „Transparency International“ Lietuvos skyriaus tinklapis <http://www.transparency.lt/new/index.php>; prisijungimo laikas: 2009-11-23.

pagrindimą. Išanalizavus respondentų atsakymus, paaiškėjo, kad 23 % dažniausiai pretenzijas gauna būtent dėl tiekėjų minimalių kvalifikacijos reikalavimų (14 pav.).

14 pav. Pretenzijų pateikimas dėl atskirų supaprastintų viešųjų pirkimų procedūrų

Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 5 dalyje numatyta, jeigu kandidatas ar dalyvis pateikė netikslius ar neišsamius duomenis apie savo kvalifikaciją, perkančioji organizacija privalo nepažeisdama viešųjų pirkimų principų prašyti kandidatą ar dalyvį šiuos duomenis papildyti arba paaiškinti per protingą terminą.³¹ Ši nuostata yra vertinama dvejopai. Viena vertus, atsižvelgiant į dokumentacijos apimtį, kurią reikėtų pateikti, esant maksimaliam kvalifikacijos reikalavimų skaičiui, toks palengvinimas tiekėjams, kurie nespėjo, pamiršo išsiūti, neatidžiai į pasiūlymą įsiuvo pavėluotai išduotas pažymas yra priimtinas ir proporcingas. Antra vertus, atsižvelgiant į Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. numatytą galimybę, siekiant operatyviau įvertinti tiekėjų kvalifikaciją pagrindinius minimalius kvalifikacijos reikalavimus atitinkančius dokumentus (Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 1 dalis, 33 straipsnio 2 dalies 1–4 ir 7 punktai, 34, 35, 36 straipsniai, 37 straipsnio 1 dalis ir, jei reikia, 2 dalis) galima pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai, kuri, įvertinusi pateiktą informaciją išduoda Įrašymo į oficialiai patvirtintus tiekėjų sąrašus pažymą, kuri galio 1 metus galima sakyti, jog neleistina yra palikti tiekėjui galimybę manipuliuoti pasiūlymu.³² Be to, 2004 m. “SIGMA” ekspertų, atlikusių Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos analizę nuomone, Viešųjų pirkimų įstatymo nuostata, kad perkančioji organizacija, gavusi netikslius ar neišsamius duomenis apie dalyvio kvalifikaciją, privalo prašyti dalyvio šiuos trūkumus pašalinti, gali būti ginčų tarp perkančiųjų organizacijų ir dalyvių priežastimi. Tai taip pat gali paskatinti tiekėjus nepateikti visiškai paruoštus kvalifikacijos

³¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktuali redakcija// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

³² Viešųjų pirkimų tarnybos 2006 gruodžio 12 d. įsakymas Nr. 1S-80 "Dėl tiekėjų įrašymo į oficialius patvirtintų tiekėjų sąrašus taisyklių patvirtinimo"//Valstybės žinios, 2009, I-1491.

atitikimą liudijančius dokumentus, naudojantis tuo, kad perkančioji organizacija privalo šiuo atveju prašyti trūkumus pašalinti ir tai gali suteikti tiekėjams papildomo laiko pasiūlymų paruošimui.³³

Trumpai apžvelgiant kiekvieną Viešųjų pirkimų įstatymo 33-37 straipsnius bei pagrindinius arba probleminius jų aspektus galima būtų pažymėti, kad 33 straipsnio 1 d. numatytas reikalavimas tikrinti, ar už dalyvavimą nusikalstamame susivienijime, jo organizavimą ar vadovavimą jam, už kyšininkavimą, tarpininko kyšininkavimą, papirkimą, sukčiavimą, kredito, paskolos ar tikslinės paramos panaudojimą ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką, kreditinį sukčiavimą, mokesčių nesumokėjimą, neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimą, deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimą, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimą ar realizavimą, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimą, arba dėl kitų valstybių tiekėjų yra priimtas ir įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis už 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 45 straipsnio 1 dalyje išvardytuose ES teisės aktuose apibrėžtus nusikaltimus:

- dėl tiekėjo (juridinio asmens) per pastaruosius 5 metus nebuvo priimtas ir įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis;
- tiekėjo (juridinio asmens) vadovas ar ūkinės bendrijos tikrasis narys (nariai), turintis (turintys) teisę juridinio asmens vardu sudaryti sandorį ar buhalteris(buhalteriai) ar kitas (kiti) asmuo (asmens), turintis (turintys) teisę surašyti ir pasirašyti tiekėjo apskaitos dokumentus neturi neišnykusio ar nepanaikinto teistumo, pasiūlymas atmetamas.

Dalyvaujant viešajame pirkime fiziniam asmeniui tikrinama, ar jis neturi neišnykusio ar nepanaikinto teistumo už nurodytas nusikalstamas veikas. Pažymėtina, kad šis reikalavimas privalomas kiekvieno pirkimo metu, išskyrus supaprastintų pirkimų atveju, kai perkančiosios organizacijos nustatytais atvejais netikrinama tiekėjų kvalifikacija, kurie turi būti nustatyti Taisyklėse.

Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 2 dalies 3 punkte vietoj pažeidimo profesinėje veikloje sąvokos (iki 2008 rugsėjo 15 d. galiojęs Viešųjų pirkimų įstatymas) nurodytos konkrečios nusikalstamos veikos: nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, intelektinei ar pramoninei nuosavybei, ekonomikai ir verslo tvarkai, finansų sistemai, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, išskyrus Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje išvardytas veikas.

Tikrinama, ar fizinis asmuo neturi neišnykusio ar nepanaikinto teistumo, o juridinis asmuo - ar dėl juridinio asmens per pastaruosius 5 metus nėra įsiteisėjęsio apkaltinamojo teismo

---

³³ Viešųjų pirkimų tarnybos „Informacinis biuletenis“, Viešųjų pirkimų tarnyba, 2004, Nr. 1 (10).

nuosprendžio už nurodytas nusikalstamas veikas. Pažymėtina, kad 33 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytas kvalifikacijos reikalavimas nėra privalomas kiekvieno pirkimo atveju. Ar taikyti tokį reikalavimą, sprendžia pati perkančioji organizacija, vadovaudamasi savo Taisyklių reikalavimais.

Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 2 dalies 4 punkte, kuris taip pat gali būti taikomas ne kiekvieno pirkimo atveju apibrėžiama profesinio pažeidimo sąvoka: profesinis pažeidimas – tai konkurencijos, darbo, darbuotojų saugos ir sveikatos, aplinkosaugos teisės aktu pažeidimas, už kurį tiekėjui, kuris yra fizinis asmuo, yra paskirta administracinė nuobauda, o tiekėjui, kuris yra juridinis asmuo, – ekonominė sankcija, nustatyta Lietuvos Respublikos įstatymuose, kai nuo sprendimo, kuriuo buvo paskirta ši sankcija, įsiteisėjimo dienos praėjo mažiau kaip vieni metai. Jeigu pirkime dalyvaujantis tiekėjas, kuris yra juridinis asmuo, pažeidė Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnį, toks pažeidimas pagal šį punktą laikomas profesiniu, jeigu nuo sprendimo paskirti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme nustatytą ekonominę sankciją įsiteisėjimo dienos praėjo mažiau kaip 3 metai.

Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnyje numatytas dokumentas, įrodantis tiekėjų atitikimą 33 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies 1, 2, 3, 5 ir 6 punktuose nustatytiems reikalavimams – tai valstybės įmonės Registrų centro prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Registrų centras) nustatyta tvarka išduotas dokumentas, patvirtinantis jungtinius kompetentingų institucijų tvarkomus duomenis. Toks dokumentas turėtų palengvinti tiekėjams tenkančią dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose administracinę naštą, taip pat ir perkančiųjų organizacijų darbą, tikrinant tiekėjų kvalifikacijos atitikimą nustatytiems reikalavimams. Tačiau kiek yra žinoma kol kas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymais patvirtintos minėtų dokumentų formos (fiziniams ir juridiniams asmenims atskirai) dar nėra išduodamos Registrų centre.³⁴

Viešųjų pirkimų įstatymo 34 straipsnyje numatyta, kad perkančioji organizacija turi teisę pirkimo dokumentuose pareikalauti, kad kandidatas ar dalyvis turėtų teisę verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti.³⁵ Teisę verstis tokia veikla kandidatas ar dalyvis gali įrodyti pateikdamas profesinių ar veiklos registrų tvarkytojų, valstybės įgaliotų institucijų pažymą, kaip yra nustatyta toje valstybėje narėje, kurioje jis registruotas, ar priesaikos deklaraciją, liudijančią kandidato ar dalyvio teisę verstis atitinkama veikla. Paslaugų pirkimo atveju, jei kandidatai arba dalyviai, norėdami teikti atitinkamas paslaugas savo kilmės šalyje, turi turėti tam tikrą leidimą arba būti tam tikrų organizacijų nariais, perkančioji organizacija gali

³⁴ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas „Dėl pažymos, patvirtinančios jungtinius kompetentingų institucijų tvarkomus duomenis apie viešųjų pirkimų procedūroje dalyvaujantį tiekėją, formų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 19-778.

³⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo aktualioji redakcija// Valstybės žinios, 2009, I-1491.

pareikalauti iš jų tokių leidimų arba narystės įrodymų. Neretai tiekėjai mano, kad neturėdami teisės verstis tam tikra veikla, tačiau galbūt naudodamiesi kitų ūkio subjektų pajėgumais (32 straipsnio 3 dalis) jie galėtų nevaržomai dalyvauti viešajame pirkime, kuriame yra nustatytas minėtas reikalavimas. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad reikalavimas yra konkrečiam dalyviui ar kandidatui, bet ne „perpardavinėtoji“. „tarpininkui“ ir t.t.

Įstatymo 35 straipsnyje numatytą reikalavimą pateikti daugiausia paskutinių 3 finansinių metų, o jeigu įmonė įregistruota ar veiklą atitinkamoje srityje pradėjo vėliau, – nuo įmonės įregistravimo ar veiklos su pirkimu susijusioje srityje pradžios kandidato ar dalyvio įmonės pažymą apie visos veiklos pajamas ar, jei reikia, pažymą apie pajamas, gautas iš konkrečios veiklos, su kuria susijęs atliekamas pirkimas, jei ši informacija turima, reikėtų suprasti dvejopai. Tuo atveju, kai perkančioji organizacija nurodo konkrečių finansinių metų, buvusių iki pirkimo pradžios, pavyzdžiui 2009 m. balandžio mėn. (2006, 2007, 2008) finansinius pajėgumus, tuomet galėtų atsirasti tiekėjų, kurie galbūt 2006 metais neatitiko finansinių pajėgumų, tačiau 2009 m. jų pajėgumai atitinka reikalaujamus pirkimo dokumentuose nustatytus finansinius pajėgumus, tuomet galbūt galima būtų išvelgti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje įteisinto lygiateisiškumo principo pažeidimą, kadangi galimai būtų ribojamos tiekėjų teisės dalyvauti viešajame pirkime.

Trumpai aptariant Viešųjų pirkimų įstatymo 36 straipsnio reikalavimus pabrėžtina, kad tiekėjo pateikti dokumentai, atitinkantys reikalavimą nurodyti paslaugų teikėjo ar rangovo personalo ir (ar) jų vadovaujančio personalo, ypač asmenų, atsakingų už paslaugų teikimą ar darbų atlikimą, išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos apibūdinimą, pateikus ir įsiuvus juos pasiūlyme nebegali būti keičiami, t.y. pateiktų asmenų (vardai, pavardės, diplomai, atestatai) nebeįmanoma keisti kitomis personalijomis. Jie gali būti tik paaiškinami arba papildomi trūkstama informacija.

Labai daug diskusijų ir konfliktinių situacijų tarp tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų sukelia Viešųjų pirkimų įstatymo 37 straipsnis ir kiekvienos ir šalių bandymai jį interpretuoti savaip. Įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad perkančioji organizacija gali reikalauti, kad kandidatas ar dalyvis pateiktų nepriklausomos įstaigos išduotą sertifikatą, patvirtinantį, kad jis laikosi tam tikrų kokybės vadybos sistemos standartų. Tam ji pirkimo dokumentuose turi nurodyti kokybės vadybos sistemą, pagrįstą atitinkamų Europos standartų serijomis, kurias yra sertifikavusi Europos Bendrijos teisės aktų nustatytus reikalavimus atitinkanti sertifikavimo įstaiga. Perkančioji organizacija turi pripažinti lygiaverčius sertifikatus, išduotus kitose valstybėse narėse įsisteigusiuose įstaigų. Ji taip pat priima kitus kandidatų ar dalyvių lygiaverčių kokybės vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus. Dažniausiai perkančiosios organizacijos reikalauja pateikti kokybės vadybos sistemos standartą ISO 9001 arba ISO 14001, kadangi šiuo

metu Lietuvoje nei vienas ūkio subjektas neturi Europos Bendrijos aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS) sertifikato, arba lygiavertį.³⁶

Pastaruoju metu vis dažniau skelbimuose apie viešuosius pirkimus galima aptikti ir kitokių standartų reikalavimų, pvz. SA 8000. Pabrėžtina, kad SA 8000 yra socialinės atsakomybės vadybos sistema, kuri yra skirta vaikų darbo, priverstinio darbo prevencijos, profesinės sveikatos ir saugos, darbuotojų organizacijų laisvės ir kolektyvinių derybų, diskriminavimo, nuobaudų praktikos, darbo valandų ir pan., reikalavimams, o ne įstaigos vykdomos vadybos kokybei užtikrinti.³⁷ Įstatymo nuostatos negali būti aiškinamos plečiamai, todėl šiuo atveju perkančioji organizacija gali reikalauti tik sertifikatų, patvirtinančių, kad tiekėjas laikosi tam tikrų kokybės vadybos sistemos standartų. Taigi aiškinantis klausimą dėl tiekėjo pateiktų dokumentų atitikimo 37 straipsnio reikalavimams reikėtų atsižvelgti į reikalaujamų standartų paskirties ir tais atvejais, kai tiekėjas pateikia kitus reikalaujamų kokybės bei aplinkosauginių reikalavimų laikymosi įrodymus patikrinti ar aprašymai, taisyklės ir pan. yra pakankamai tikslūs, aiškūs, atitinkantys minėtus reikalavimus, kadangi tokiu atveju atsiranda reali ginčo galimybė.

3.8. Techninės specifikacijos rengimo problematika

Perkančiosios organizacijos rengiamas konkurso sąlygas sudaro ne tik reikalavimai tiekėjams, pasiūlymų rengimui, pateikimui, jų nagrinėjimui, pagrindinės sutarties sąlygos ir t.t., bet ir labai svarbi dalis – techninė specifikacija. Paprastai tariant, tai yra perkančiosios organizacijos numatomo įsigyti pirkimo objekto aprašymas, kuris turi būti nediskriminuojanti bei užtikrinantis konkurenciją tarp tiekėjų. Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad nepažeidžiant privalomų nacionalinių techninių reikalavimų tiek, kiek jie neprieštarauja Bendrijos teisei, techninė specifikacija gali būti parengta šiais būdais arba šių būdų deriniu:

1) nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas. Techninėje specifikacijoje turi būti taikoma tokia pirmumo tvarka: pirmiausia nurodomas Europos standartą perimantis Lietuvos standartas, Europos techninis liudijimas, bendrosios techninės specifikacijos, tarptautinis standartas, kitos Europos standartizacijos įstaigų nustatytos techninių normatyvų sistemos arba, jeigu tokių nėra, – nacionaliniai standartai, nacionaliniai techniniai liudijimai arba nacionalinės techninės specifikacijos, susijusios su darbų projektavimu,

---

³⁶Lietuvos standartizacijos biuro duomenimis, kol kas Lietuvoje nei vienas ūkio subjektas neturi Europos Bendrijos aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS) patvirtinančio sertifikato, todėl perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose nustato reikalavimus pateikti ISO 14001 standarto sertifikatą.

³⁷Viešųjų pirkimų tarnybos tinklapis
<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1089635293&srid=13&kaid=282&lan=LT>; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

apskaičiavimu ir vykdymu bei produktų naudojimu. Kiekviena nuoroda pateikiama kartu su žodžiais „arba lygiavertis“;

2) apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus. Funkciniai reikalavimai gali apimti ir aplinkos apsaugos reikalavimus. Tokie reikalavimai turi būti tikslūs, kad tiekėjai galėtų parengti tinkamus pasiūlymus, o perkančioji organizacija įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų;

3) apibūdinant norimą rezultatą arba pirkimo objekto funkcinius reikalavimus, minėtus šios dalies 2 punkte, ir kaip šių reikalavimų atitikties priemonę – 1 punkte nurodytas technines specifikacijas;

4) nurodant tam tikrų pirkimo objekto savybių technines specifikacijas pagal 1 punkto reikalavimus, kitų – apibūdinant 2 punkte nurodytą norimą rezultatą ar funkcinius reikalavimus.

Pabrėžtina, kad prekių ar paslaugų techninėje specifikacijoje neturėtų būti nurodomas konkretus modelis ar šaltinis, tam tikras procesas, prekės ženklas, patentai, gamybos pobūdis ir prekės kilmė, išskyrus atvejus, kai tokių nuorodų reikia dėl sutarties objekto pobūdžio ir kai nuorodos pateikiamos kartu su žodžiais „arba lygiavertis“³⁸.

Probleminis aspektas, rengiant technines specifikacijas yra tame, kad kažkokių išsamesnių pavyzdžių nėra. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 priedėlyje yra pateiktas techninės specifikacijos apibrėžimas pagal pirkimo objektus, tačiau šios informacijos dažnai nepakanka perkančiosioms organizacijoms, siekiant tiksliai, aiškiai aprašyti pirkimo objektą ir nepalikti kažkokių galimybių pateikti netinkamą paslaugą, patiekti prekę arba netinkamai atlikti darbus, apeliuojant į techninės specifikacijos „spragas“, neišsamumą. Poįstatyminiuose teisės aktuose, rekomendacijose, standartiniuose pirkimo dokumentuose taip pat nėra pateikta bent minimalių techninės specifikacijos pavyzdžių. Kaip vienintelę rekomendaciją galima būtų paminėti Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2005 m. lapkričio 2 d. įsakymą Nr. 1S-46 „Dėl kompiuterių techninių specifikacijų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, kuriame aprašytas techninių specifikacijų rengimas bei testų pasirinkimas ir naudojimas.³⁹

Atkreiptinas dėmesys, dėl pirkimo objektų specifikos ir gausos didesnėse perkančiosiose organizacijose objektyviai yra sudėtinga paruošti tinkamą techninę specifikaciją. Anketų duomenimis kas trečia apklaustoji perkančioji organizacija (30 %) dažniausiai pretenzijas gauna būtent dėl techninės specifikacijos reikalavimų (žr. 14 pav.).

³⁸ ETT byla C-59/00 Bent Mousten Vetergaard, [2001] ECR-I-9509.

³⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2004 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1S-83 „Dėl prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų sutarčių bendrųjų ir specialiųjų sąlygų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2005, Nr. 8-262.

4. SKAIDRUMAS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO METU

4.1 Korupcija viešuosiuose pirkimuose

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos – tai kyšininkavimas, tarpininko kyšininkavimas, papirkimas, kitos nusikalstamos veikos, jeigu jos padarytos viešojo administravimo sektoriuje arba teikiant viešąsias paslaugas siekiant sau ar kitiems asmenims naudos: piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas, piktnaudžiavimas oficialiais įgaliojimais, dokumentų ar matavimo priemonių suklastojimas, sukčiavimas, turto pasisavinimas ar iššvaistymas, tarnybos paslapties atskleidimas, komercinės paslapties atskleidimas, neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas, kišimasis į valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklą ar kitos nusikalstamos veikos, kai tokių veikų padarymu siekiama ar reikalaujama kyšio, papirkimo arba nuslėpti ar užmaskuoti kyšininkavimą ar papirkimą⁴⁰.

Viešųjų pirkimų vykdymo metu atsiranda nemaža terpė korupcinei veiklai. Skaudžiausia, kad vykdant viešuosius pirkimus turimos omenyje tikrai didelės sumos, kuriomis operuoja perkančiosios organizacijos, o kur dar ES struktūrinės paramos lėšos, kurios pastaruoju metu skiriamos Lietuvai ir kurios turi būti naudojamos, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis. Taigi, skaidrumo didinimas yra vienas iš pagrindinių uždavinių, įteisintų Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009–2013 metų strategijoje⁴¹.

Pabrėžtina, kad pasikeitus požiūriui, jog korupcijos prevencijos klausimais turėtų užsiimti tik tam tikros institucijos (pagrindė Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba), kurių funkcijoms priskirta minėta veikla, buvo pradėta korupcijos atskleidimą ir prevenciją vykdyt daugiainstituciniais pagrindais, t.y. kompleksiskai nagrinėjant probleminius korupcijos pažabojimo aspektus.

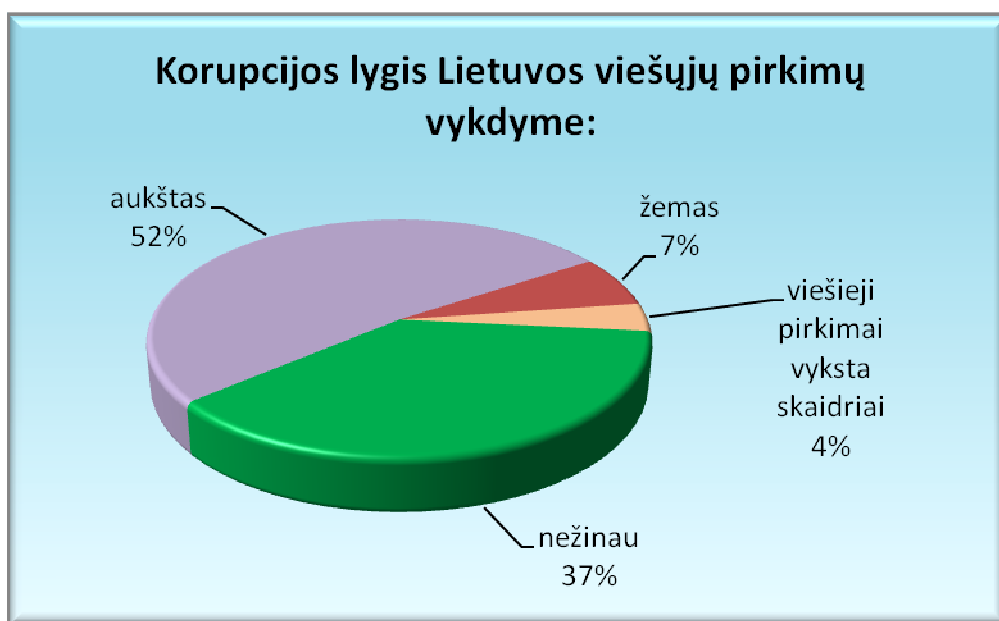
Tokiu būdu Viešųjų pirkimų tarnybos ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos iniciatyva 2008 metų spalio mėnesį atliktas sociologinis tyrimas „Viešųjų pirkimų skaidrumas“. Siekta nustatyti, kaip Lietuvos verslo įmonių vadovai, jų įgalioti asmenys vertina viešųjų pirkimų būklę, atskleisti problemų priežastis ir nustatyti viešųjų pirkimų proceso etapus, kuriuose korupcijos apraiškų tikimybė didžiausia, taip pat gauti pasiūlymų dėl galimų viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo būdų. Tyrimo rezultatai palyginti su „Transparency International“ Lietuvos skyriaus 2005 metais atlikto sociologinio tyrimo rezultatais ir nustatyta, kaip verslo

⁴⁰ Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo aktuali redakcija// Valstybės žinios, 2002, Nr. 57-2297.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1332 „Dėl Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009–2013 metų strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 127-5496.

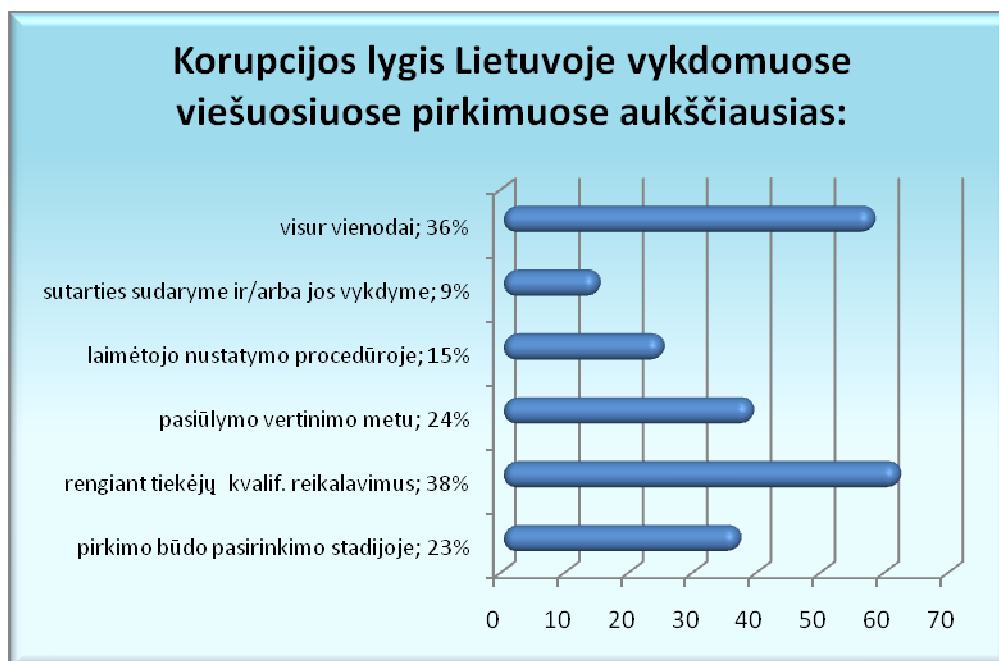
atstovai vertina viešųjų pirkimų organizavimą. Nepalankiai viešųjų pirkimų organizavimą 2008 metais įvertino 32 procentai respondentų (2005 metais – 35 procentai); neutraliai – 42 procentai (2005 metais – 39 procentai); palankiai – 25 procentai (2005 metais – 25 procentai). Tyrimas parodė, su kuriomis opiausiomis problemomis susiduria verslininkai, dalyvaujantys viešuosiuose pirkimuose: pernelyg ilgas dokumentų rengimas ir dokumentacijos gausa, korupcija, informacijos ir skaidrumo stoka. Verslininkai nurodė, kad pagrindinės viešųjų pirkimų gerinimo priemonės yra įstatymų ir kitų teisės aktų tobulinimas, skaidrumo didinimas (visuomenei atviro viešųjų pirkimų laimėtojų sąrašo sudarymas, platesnės informacijos apie viešųjų pirkimų organizatorius ir laimėtojus skelbimas), elektroninių pirkimų organizavimas.

Anketavime dalyvavusių respondentų nuomone korupcijos lygis Lietuvos viešųjų pirkimų vykdyme yra aukštas (52 %), kita dalis apklaustųjų tiesiog nežinojo arba nedrįso atsakyti į šį klausimą, taigi pažymėjo, jog jiems nėra žinoma ar daug korupcijos atveju ar mažai, vykdamat viešuosius pirkimus (37 %), ir tik 4 % apklaustųjų mano, jog viešieji pirkimai Lietuvoje vyksta skaidriai. Galima daryti išvada, kad daugumos respondentų nuomone vis dėlto viešieji pirkimai kol kas Lietuvoje yra labiau neskaidrūs, nei skaidrūs (16 pav.).

15 pav. **Korupcijos lygis Lietuvos viešųjų pirkimų vykdyme**

Nagrinėjant supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo etapus, procedūras taip pat galima išvelgti tam tikras “silpnąsias grandis”, kuriose labiausiai tikėtini korupcijos atvejais. Respondentų nuomone, daugiausia korumpuoti ryšiai pasireiškia, rengiant tiekėjų minimalius kvalifikacijos reikalavimus (38%), pasiūlymų vertinimas vyksta neskaidriai 24 % apklaustųjų nuomone (17 pav.).

16 pav. Korupcijos lygis atskirose viešųjų pirkimų stadijose Lietuvoje

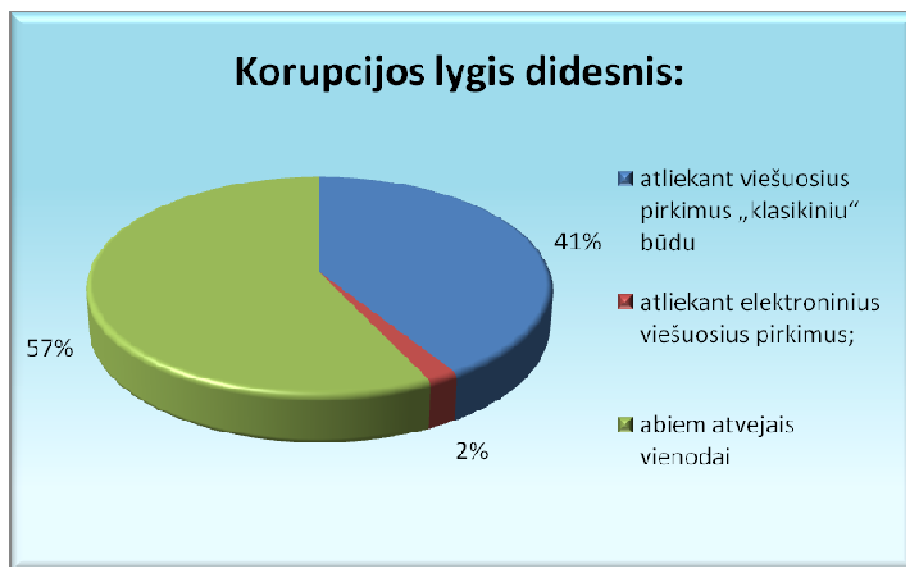
Siekiant didinti viešųjų pirkimų skaidrumą (tame tarpe ir supaprastintų viešųjų pirkimų) ir mažinti korupcijos apraiškų viešuosiuose pirkimuose, 2009 m. liepos 22 d. priimtas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo 15¹ straipsniu įstatymas, kuris, be kita ko, visas perkančiąsias organizacijas įpareigoja viešai skelbti jame nustatytą papildomą informaciją apie einamaisiais finansiniais metais planuojamus atlikti viešuosius pirkimus ir jų vykdymo eigą, pirkimo dokumentus, kuriuos įmanoma pateikti elektroninėmis priemonėmis, įskaitant technines specifikacijas, dokumentų paaiškinimus (patikslinimus), atsakymus į klausimus, informaciją apie vykdomus ir įvykdytus viešuosius pirkimus.

„Transparency International“ Lietuvos skyriaus duomenimis 2009 m. korupcijos suvokimo indeksas (kai 10 balų – labai skaidri valstybė, kai 0 – labai korumpuota valstybė) padidėjo 0,3 balo, palyginus su 2008 m. ir yra 4,9.⁴² Tai yra didžiausias korupcijos suvokimo indeksas nuo 1999 metų.⁴³ Šis padidėjimas tiesiogiai yra siejamas su Lietuvos aktyvesne viešųjų pirkimų skaidrumo didinimo politika, t.y. su CVP IS veikla ir joje pradėtais vykdyti elektroniniais pirkimais, dokumentų viešinimu bei pirkimų ataskaitų pateikimu.

⁴² Transparency International tinklapis http://www.transparency.lt/new/images/ti_ksi_2008_galutine.pdf; prisijungimo laikas: 2009-11-20

⁴³ Ten pat http://www.transparency.lt/new/images/ti_ksi_2009.pdf; prisijungimo laikas: 2009-11-23

Respondentų nuomone, galimybė pasireikšti korupcijos apraiškoms, viešuosius pirkimus atliekant CVP IS priemonėmis yra minimali, t.y. tik 2 %. Tuo tarpu viešuosius pirkimus atliekant „klasikiniu būdu“ korupcijos galimybė yra kas ketvirto atliekamo pirkimo metu (41%). Nors negalima teigti, kad respondentai pilnai pasitiki CVP IS teikiamomis galimybėmis vykdyti viešąjį pirkimą elektroninėje erdvėje skaidriai be papildomų susitarimų tarp tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų. Tai jog korupcijos apraiškos tiek elektroninio, tiek „popierinio“ pirkimo atveju yra vienodos pažymėjo 57 % respondentų (18 pav.).

17 pav. Korupcijos lygis elektroniniuose bei „popieriniuose“ viešuosiuose pirkimuose

Pažymėtina ir tai, jog šiuo metu, supaprastintų viešųjų pirkimų vykdyme, kuomet pagal savo taisykles arba Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus perkančioji organizacija skelbdama apie supaprastintus viešuosius pirkimus, pateikia skelbimą „Valstybės žinių“ priedui „Informaciniai pranešimai“, šiuos skelbimus patikrina Viešųjų pirkimų darbuotojai, nors ši pareiga nėra nustatyta teisės aktuose. Taigi, savo iniciatyva Viešųjų pirkimų tarnyba vykdo korupcijos prevenciją supaprastintų skelbiamų viešųjų pirkimų pradžioje, t.y. pateikiant skelbimą (7 straipsnio 1 dalis).

Taip pat reikėtų pažymėti, jog nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus naujam Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimui vėl atsirado pareiga ne tik tarptautinių, bet ir supaprastintų viešųjų pirkimų atveju (išskyrus mažos vertės pirkimus) nustatyti konkurso sąlygų reikalavimą pateikti Tiekėjo sąžiningumo deklaraciją, kuri yra papildyta ir nuostatomis apie Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo reikalavimus (dėl susijusių asmenų dalyvavimo pirkime).⁴⁴

⁴⁴ Lietuvos Respublikos 2006 m. vasario 1 d. ūkio ministro įsakymas Nr. 4-41 „Dėl tiekėjo deklaracijos, patvirtinančios tai, kad tiekėjas nedavė ir neketina duoti perkančiosios organizacijos valstybės tarnautojams (darbuotojams) ar kitų tiekėjų atstovams pinigų, dovanų, nesuteikė jokių paslaugų ar kitokio atlygio už sudarytas ar nesudarytas sąlygas, susijusias su palankiais veiksmais laimėti pirkimus, formos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2006, Nr. 14-520.

Be to, viešojo pirkimo komisijos darbu dar neprasidėjus, komisijos nariai turi pasirašyti Konfidencialumo pasižadėjimą bei Nešališkumo deklaraciją, kas irgi yra korupcijos prevencijos priemonė.⁴⁵

5. SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE

Atsižvelgiant į tai, jog viešieji pirkimai (supaprastinti, tarptautiniai) neseniai yra vykdomi elektroninėje erdvėje, t.y. Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos priemonėmis (2008 m. rugpjūčio mėnesį buvo atliktas pirmasis elektroninis pirkimas), aptariamoms problemoms ir tendencijoms yra bendros, kadangi kol kas nėra sukaupta pakankamai praktikos, jog būtų galima atriboti probleminius aspektus būdingus tam tikram pirkimo būdui.

5.1. Elektroniniai viešieji pirkimai.

Kalbant apie e-pirkimus Lietuvoje, tikslinga išsiaiškinti pačią e-pirkimų sąvoką, jos priešistorę, dabartį ir ateitį kaimyninėse šalyse, Europos Sąjungoje. Daugeliui e-pirkimai asocijuojasi su internetu ir parduotuve, kurioje galime nusipirkti įvairių širdžiai mielų prekių. Viešųjų pirkimų tarnybą profesine prasme mažai domina tokia e-pirkimų samprata. Jie yra suprantami kaip viešųjų pirkimų vykdymas elektroninėje terpėje. Kai kam gali kilti natūralus klausimas – kuo gi ypatingi tie e-pirkimai? Galima paimti Viešųjų pirkimų įstatymą ir perskaityti sąvokos apibrėžimą. Tačiau paprasčiau viešojo pirkimo nuo paprasto pirkimo skirtumą apibrėžti taip: tol, kol procese (pirkime, sandoryje) dalyvauja privatus pilietis ar kokia nors komercinė struktūra, plačiai visuomenei tai nėra įdomu, nes bet kuriuo atveju sandoryje dalyvauja dvi pusės, kur abi gali laimėti arba viena laimėti, kita – pralaimėti. Pirkimas viešuoju pasidaro tada, kai vienas iš sandorio dalyvių naudoja ne nuosavas lėšas, bet yra finansuojamas iš biudžeto, t.y. mokesčių mokėtojų pinigais. Šiuo atveju visuomenė nori žinoti, kaip racionaliai naudojamos lėšos, ar jos nėra grobstomos, ar tikslingai ir laiku išleidžiamos. Kitaip sakant, visuomenė nori, kad pirkimų procesas būtų viešas ir skaidrus. Viešumui ir skaidrumui užtikrinti sukuriama tam tikros taisyklės, kurių visuma tampa Viešųjų pirkimų įstatymo, įvairių metodikų ir rekomendacijų sudėtine dalimi. Matyt, nereikia aiškinti, kad tos taisyklės nuolat keitėsi ir tobulėjo. Kai kuriose Europos šalyse viešųjų pirkimų istorija tęsiasi šimtmečius, tačiau viešumo ir skaidrumo problema egzistuoja iki šiol. Savotišku šuoliu šioje srityje tapo sparčiai besivystančių informacinių technologijų panaudojimas. Viešųjų pirkimų procedūros perkeltos į elektroninę terpę tapo viešaisiais e-pirkimais. Reikia pastebėti, kad pažangios šiuolaikinės technologijos leidžia ne tik padidinti pirkimo viešumą ir skaidrumą, bet duoda didelę ekonominę

---

⁴⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos 2006 m. lapkričio 29 d. direktoriaus įsakymas Nr.1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“//Valstybės žinios, 2006, Nr. 133-4329

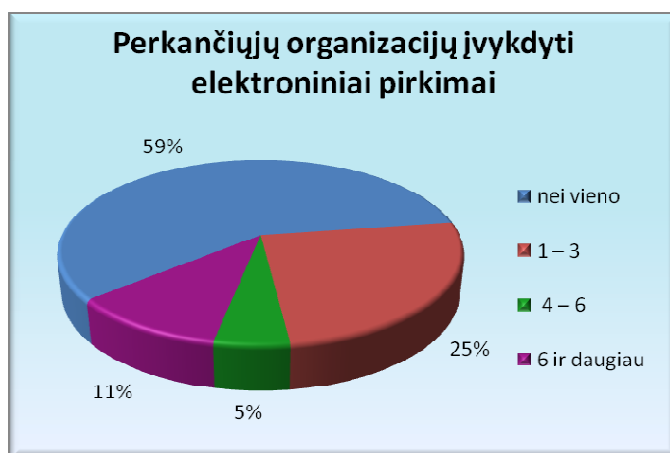
naudą. Visų pirma tai siejama su galimybe pigiau gauti reikiamą informaciją, ženkliai sumažėjusiais dokumentų rengimo kaštais bei kitais pranašumais.⁴⁶

Viešųjų pirkimų tarnyba kartu su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vykdė Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano, patvirtinto Vyriausybės 2003 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1468 (Žin., 2003, Nr. 112-5022; 2006, Nr. 36-1284), 2.4.1 punkte nurodytą priemonę – palaipsniui perkelti viešuosius pirkimus į elektroninę terpę. Viešųjų pirkimų tarnyba 2005–2008 metais vykdė Viešųjų pirkimų informacinės sistemos plėtros projektą. Siekta sumažinti tiekėjų dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose sąnaudas, pagreitinti viešųjų pirkimų procesus, sudaryti galimybę perkančiosioms organizacijoms naudoti įvairesnius pirkimų būdus, geriau naudoti perkančiųjų organizacijų žmogiškuosius išteklius, pagerinti viešųjų pirkimų apskaitą ir kontrolės galimybes, padidinti viešųjų pirkimų skaidrumą, paskatinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų atstovus dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Projektas baigtas vykdyti 2008 metais, ir šiuo metu perkančiosioms organizacijoms sudaryta galimybė visą viešojo pirkimo procesą vykdyti šios sistemos priemonėmis, t. y. vykdyti e- pirkimus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. XI-52 (Žin., 2008, Nr. 146-5870), numatyta viešiesiems pirkimams plačiau taikyti elektronines priemones, o galutinę pasiūlymo kainą nustatyti pagal spartų aukcionų metodą.

Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, 2009 metų I ketvirtį įvykdyti 2 elektroniniai viešieji pirkimai, kurių vertė – 266 tūkst. litų, tai yra 0,03 procento visų 2009 metų I ketvirtį įvykdytų viešųjų pirkimų vertės (878 mln. litų).

Apklauso duomenimis 59 % respondentų kol kas nėra atlikę nei vieno elektroninio pirkimo, 25 % buvo atlikę 1-3 e-pirkimus, 4-6 e-pirkimus atliko 5 %, ir net 11 % e-pirkimus sėkmingai atliko daugiau negu 6 kartus (19 pav.).

18 pav. Perkančiųjų organizacijų įvykdyti elektroniniai pirkimai

⁴⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos „Informacinis biuletenis“// Viešųjų pirkimų tarnyba, 2004, Nr. 2 (11).

Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema Viešųjų pirkimų tarnybos palaikoma ir administruojama informacinė sistema, kuri suteikia galimybes visoms perkančiosioms organizacijoms vykdyti elektroninius pirkimus, o tiekėjams dalyvauti tokiuose pirkimuose. CVP IS suteikia priemones elektroniniu būdu skelbti pirkimo sąlygas, gauti tiekėjų pasiūlymus, bendrauti su tiekėjais, atplėšti pasiūlymų vokus, palyginti pateiktus pasiūlymus ir kitas funkcijas reikalingas elektroninių viešųjų pirkimų vykdymui.

Siekdama vykdyti viešuosius pirkimus CVP IS priemonėmis, perkančioji organizacija privalo tapti registruotu CVP IS vartotoju.

CVP IS leidžia atlikti el. erdvėje visus viešojo pirkimo etapus: viešojo pirkimo skelbimo publikavimas, tiekėjų pasiūlymų priėmimas, tiekėjų pasiūlymų įvertinimas, laimėjusiojo pasiūlymo nustatymas, tiekėjų informavimas apie konkurso rezultatus, ataskaitos Viešųjų pirkimų tarnybai pateikimas. Perkančioms organizacijoms suteikiama galimybė elektroninėje erdvėje skelbti viešuosius pirkimus bei peržiūrėti, kas užsako pirkimų dokumentus, galimybė elektroniniu būdu priimti ir vertinti pasiūlymus, galimybė automatiškai generuoti ataskaitas Viešųjų pirkimų tarnybai, galimybė supaprastinti pirkimų organizavimą: naudoti šablonus, geriausias viešųjų pirkimų praktikas ir pan. CVP IS leidžia taikyti visiškai naują pirkimo procedūrą – elektroninius aukcionus. Tiekėjai turi galimybę susipažinti su pirkimų skelbimais ir visa konkursine medžiaga, veikia „Vieno langelio“ principas, leidžiantis tiekėjams automatiškai gauti visas viešuose pirkimuose dalyvauti reikalingas pažymas (integracija su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Sodros, Registrų centro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos informacinėmis sistemomis), realizuota galimybė elektroniniu būdu pateikti pasiūlymus (elektroninio parašo taikymas) vietoje dabar būtinų popierinių dokumentų. Visa tai rodo neabejotiną naudą visiems viešųjų pirkimų sistemos dalyviams.

CVP IS nauda verslui:

1. Mažiau biurokratijos: „vieno langelio“ principo taikymas reikalingų dokumentų surinkimui ir pateikimui.
2. Mažiau popierizmo: galimybė pateikti dokumentus elektroniniu būdu naudojant elektroninį parašą.
3. Patogesnis dalyvavimas: galimybė nuotoliniu būdu gauti dokumentus ir pateikti pasiūlymą, iš anksto dalinai užpildytos paraiškos formos ir pan.
4. Mažesnė klaidų tikimybė: apribojimai neteisingai įvedamai informacijai, galimybė naudoti duomenis iš ankstesnių pasiūlymų ir pan.

CVP IS nauda perkančiosioms organizacijoms:

1. Spartesni viešųjų pirkimų procesai.
2. Mažesnės pirkimų organizavimo išlaidos perkėlus juos į elektroninę erdvę.
3. Galimybė pigiau pirkti prekes ir paslaugas taikant naujas pirkimo procedūras (visų pirma el. aukcionus).
4. Efektyvesnis žmogiškųjų išteklių panaudojimas mažinant jų poreikį dėl didesnio pirkimų proceso automatizavimo.
5. Mažiau biurokratijos dėl galimybės automatiškai generuoti ataskaitas Viešųjų pirkimų tarnybai.

CVP IS nauda Viešųjų pirkimų tarnybai:

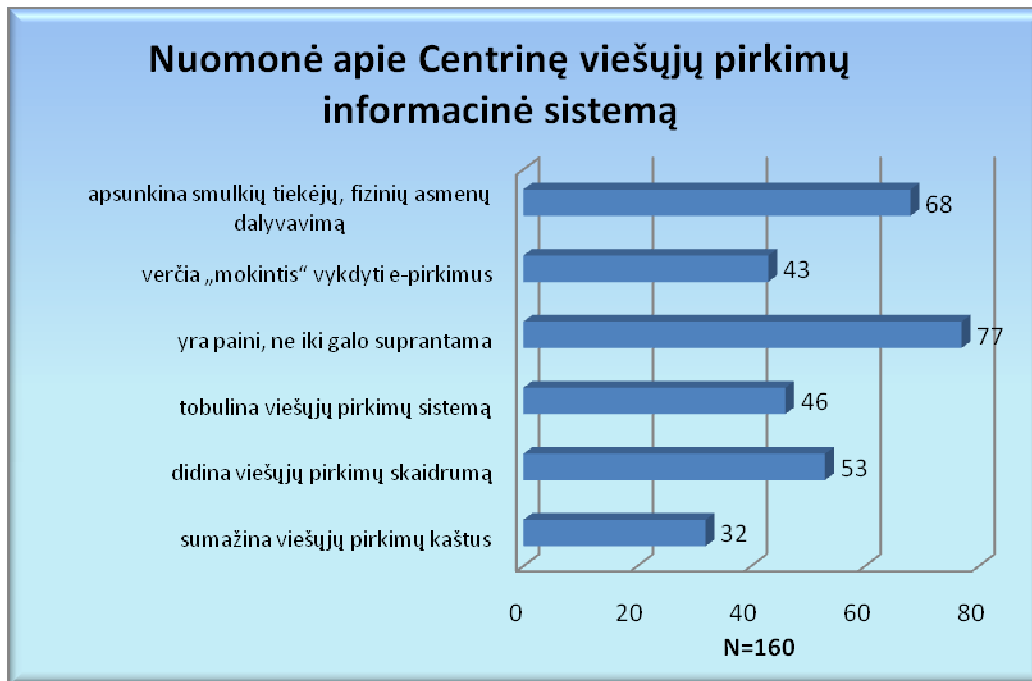
1. Informacinių sistemų konsolidacija: Centrinio viešųjų pirkimų portalo (toliau vadinama - CVPP) ir Viešųjų pirkimų monitoringo informacinės sistemos (toliau vadinama - VPM IS) funkcijų integravimas į naują, patikimą ir centralizuotą sistemą.
2. Patogesnės galimybės diegti ir skatinti geriausias viešųjų pirkimų praktikas viešajame sektoriuje.
3. Galimybė užtikrinti skaidresnius viešuosius pirkimus ir didesnę konkurenciją konkursuose.

Prie naudos reikia priskirti ir tai, kad Centrinė perkančioji organizacija, kaip ir kitos perkančiosios organizacijos, galės naudoti CVP IS pirkimų organizavimui. Negalima nepaminėti ir to, kad CVP IS gali leisti sutaupyti 10-15 proc. Lietuvoje viešiesiems pirkimams skirtų lėšų. Įvertinant tai, kad 2008 metais viešųjų pirkimų vertė mūsų šalyje buvo 13,5 milijardų litų, net 10 proc. sutaupymas būtų pakankamai ženklus⁴⁷.

Tačiau apklausus perkančiąsias organizacijas, jų nuomone e-pirkimų vykdymas CVP IS priemonėmis yra ne tik teigiamai paveikęs visą viešųjų pirkimų vykdymą. Respondentų nuomonių pasiskirstymas grafiškai pavaizduotas žemiau pateiktame paveiksle (20 pav.).

---

⁴⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos „Informacinis biuletenis“// Viešųjų pirkimų tarnyba, 2008, Nr. 4 (29)

19 pav. Nuomonė apie Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą

Taigi, beveik pusė respondentų vardina, kad CVP IS kol kas yra ne iki galo suprantama ir paini (48 %). Be abejo, kaip ir kiekviena naujovė CVP IS svarba vykdant viešuosius pirkimus susiduria su psichologinio pobūdžio priešprieša. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistai jaučiasi tarsi būtų įmesti į „verdantį katilą“ ir turi karštligiškai mokytis viešųjų pirkimų vykdymo „iš naujo“. Nors įstatymų leidėjas ir nustatė tam tikrą pereinamąjį laikotarpį, t.y. tik pusė pirkimų privalomai turi būti įvykdyti CVP IS priemonėmis, tačiau kol kas perkančiosioms organizacijoms, ypačingai mažesnėms, vieną kompiuterį su internetu turintiems darželiams ar pan. sunkiai sekasi įgyvendinti šią Viešųjų pirkimų įstatymo normą (15¹ straipsnis). Tai rodo ir kazusai vykstantys e-pirkimų vykdymo metu:

- pasiūlymai gauti, bet viešojo pirkimo komisijai nesuteikta teisė su jais susipažinti, taigi vokų atplėšimo posėdžio metu neįmanoma įvykdyti privalomos vokų atplėšimo procedūros, kuri pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 31 straipsnio 1 dalį ir perkančiųjų organizacijų Taisyklės turi sutapti su pasiūlymų pateikimo termino pabaiga⁴⁸;

- perkančioji organizacija tiekėjo priimtą pasiūlymo dalyvauti e-pirkime netraktuoja kaip paraišką gauti pirkimo dokumentus ir nesiunčia jam pirkimo dokumentų paaiškinimų, patikslinimų.⁴⁹

Atsižvelgiant į tai, Viešųjų pirkimų tarnyba 2009 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 1S-20 patvirtino Viešųjų pirkimų vykdymo CVP IS priemonėmis vadovą, kuriame labai aiškiai ir paprastai, vizualiai parodyta kaip gali būti vykdomi e-pirkimai.

⁴⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2008 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ 60 p.// Valstybės žinios, 2008, Nr. 107-4119.

⁴⁹ Ten pat, 39 p.

Respondentai taip pat nurodė, jog pirkimų vykdymas CVP IS apsunkina smulkių tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose (42 %). Iš tiesų, e-pirkimų vykdymas priverčia visus ūkio subjektus, nepriklausomai nuo to ar tai didelės įmonės ar pavieniai fiziniai asmenys, vykdydami individualią veiklą arba veiklą, turint verslo liudijimą dalyvauti e-pirkimuose. Dar vienas neigiamas aspektas, jog tais atvejais, kai perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose reikalauja pasiūlymą pasirašyti saugiu elektroniniu parašu, ne kiekvienas el. parašas yra tinkamas. Šiuo metu CVP IS nepalaiko mobilaus elektroninio parašo, todėl tik kvalifikuotas elektroninis parašas bus tinkamas. Kvalifikuotą sertifikatą elektroniniam parašui galima gauti iš bet kurios ES valstybės narės įmonės, kuri yra sertifikuota teikti kvalifikuotų sertifikatų išdavimo paslaugas. Informaciją apie Lietuvoje esančius tokių paslaugų tiekėjus galima gauti Informacinės visuomenės plėtros komiteto interneto svetainėje adresu <http://epp.ivpk.lt/lt/teisinfo/kspt/>.

Toks elektroninio verslumo skatinimas turi ir teigiamų aspektų, pavyzdžiui tiekėjai, mažina išlaidas ne tik „popierinių“ pasiūlymų pateikimui, bet ir kelionės išlaidas, tuo atveju, jeigu pirkimas vyksta kitame mieste įsikūrusioje perkančiojoje organizacijoje.

6. REZULTATŲ APTARIMAS

Magistro baigiamojo darbo tyrimo metu buvo išanalizuoti: supaprastintų viešųjų pirkimų reikšmė, sąvoką, ypatumai, kurie skiria juos nuo tarptautinių pirkimų vykdymo tvarkos. Pagrindiniais ypatumais, kurie skiria supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymą vadinami socialiniai pirkimai, Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimai, neįprastai mažos kainos sąvoka ir pagrįstumo reikalavimas. Taip pat Viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 3 dalies reikalavimas supaprastintus viešuosius pirkimus vykdyti vadovaujantis perkančiosios organizacijos Taisyklėmis, kurias kuria pačios perkančiosios organizacijos, atsižvelgiant į kai kuriuos imperatyvius Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus.

Pagrindinėmis supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos buvo analizuojamos teisinių dokumentų bei apklaustų respondentų atsakymų analizės būdu. Paaiškėjo, jog pagrindinėmis problemomis galima įvardinti: viešųjų pirkimų teisinės bazės, ypač Viešųjų pirkimų įstatymo labai dažna kaita ir painumas, kas neleidžia susiformuoti ilgalaikiai viešųjų pirkimų vykdymo praktikai ir apsunkina viešųjų pirkimų specialistų sugebėjimą spręsti supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo probleminius aspektus bei tinkamai vykdyti pirkimus.

Atitinkamai perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų kompetencijos stoka - kitas probleminiu supaprastintu pirkimu aspektas. Tiesioginių pareigų, susijusių su viešųjų pirkimų vykdymu neturėjimas, maža patirtis, nesugebėjimas savarankiškai spręsti susiklosčiusias pirkimų vykdymo problemas bei poreikis gauti tinkamą informaciją bei metodinę pagalbą iš Viešųjų pirkimų tarnybos sudaro prielaidas netinkamai rengti pirkimo dokumentus,

nekompetentingai vertinti tiekėjų pasiūlymus, nekokybiškai rengti bei koreguoti perkančiųjų organizacijų Taisykles.

Lietuvos viešųjų pirkimų skaidrumo didinimas yra vienas iš pagrindinių Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos uždavinių, kadangi korupcijos apraiškos ypatingai korupciniai veiklai „patraukliose“ viešuosiuose pirkimuose, ne tik gadina Lietuvos įvaizdį tarptautinėje arenoje, bet trukdo įgyvendinti pagrindinį viešųjų pirkimų tikslą – racionalų lėšų panaudojimą. Įstatymų leidėjas siekia teisinėmis priemonėmis minimizuoti korupcinės veiklos galimybes. Tam 2009 m. buvo priimtas naujas Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas, kuris sudaro sąlygas skaidresniam viešųjų pirkimų vykdymui. Be to, tarpinstitucinis bendradarbiavimas tarp Viešųjų pirkimų tarnybos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos leidžia kompleksiskai nagrinėti korupcijos viešuosiuose pirkimo problematiką, per specialius tyrimus, rengiamus seminarus ir pan. Šiais metais padidėjusio korupcijos suvokimo indekso priežastimi vardijama dalis CVP IS priemonėmis vykdomų viešųjų pirkimų. Tačiau šis indeksas vis dar yra labai žemas, palyginus su kitomis ES valstybėmis, Apklausos duomenimis Lietuvoje korupcijos lygis kol kas yra aukštas ir galimybės korupcinei veiklai yra beveik vienodos tiek klasikiniuose („popieriniuose“) viešuosiuose pirkimuose, tiek pirkimuose CVP IS priemonėmis.

Pradėjus visu pajėgumu veikti CVP IS prasidėjo visai kitas viešųjų pirkimų vykdymo lygmuo. Šios sistemos privalumai yra objektyvūs bei akivaizdūs – mažesni viešųjų pirkimų sąnaudų (10 -15 % mažesnės sąnaudos), didesnis skaidrumas, galimybė nemokamai skaityti ir prenumeruoti skelbimus, pasiimti pirkimo dokumentus, viešųjų pirkimų operatyvumas ir pan. Tačiau respondentų nuomone, kuri didžiąja dalimi atspindi psichologinį požiūrį į naujoves, yra ir trūkumų – painumas, būtinumas „mokintis“ viešuosius pirkimus vykdyti iš naujo, smulkių tiekėjų dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose apribojimas. Įstatymų leidėjas numatė pereinamąjį laikotarpį, nuroydamas, jog nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. ne mažiau kaip pusė visų viešųjų pirkimų vertės turi būti atlikta CVP IS priemonėmis. Taip pat Viešųjų pirkimų tarnyba priėmė Viešųjų pirkimų vykdymo naudojantis CVP IS priemonėmis vadovą, kuris aiškiai ir paprastai parodo, kaip gali būti vykdomi e-pirkimai.

IŠVADOS

1. Išanalizavus viešųjų pirkimų teisinę bazę darytina išvada, jog Viešųjų pirkimų įstatymas yra keičiamas labai dažnai yra painus ir sunkiai suprantamas, ko pasekoje gali būti netinkamai vykdomi supaprastinti viešieji pirkimai, o poįstatyminiai teisės aktai reglamentuojantys viešųjų pirkimų vykdymą didžiaja dalimi atitinka Viešųjų pirkimų įstatymą, tačiau kartais priimami arba keičiami pavėluotai.

2. Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistams trūksta kompetencijos viešųjų pirkimų srityje. Jos stoka priklauso nuo jų patirties, sugebėjimo tinkamai spręsti probleminius supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo aspektus bei galimybės laiku ir tinkamai gauti metodinę pagalbą iš Viešųjų pirkimų tarnybos (telefonu, rašant oficialius paklausimus ar pan.).

3. Korupcijos lygis viešųjų pirkimų srityje vis dar yra gana aukštas. Lietuvos viešųjų pirkimų korupcijos lygio mažinimas priklauso nuo Įstatymų leidėjo siekio įteisinti teisės normas sudarančias prielaidas viešųjų pirkimų skaidrumui, tarpinstitucinio bendradarbiavimo tarp įstaigų atsakingų už viešųjų pirkimų korupcijos prevenciją bei viešųjų pirkimų, vykdomų CVP IS.

4. CVP IS sudaro galimybes minimizuoti supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemas. CVP IS plėtra tiesiogiai siejama su korupcijos suvokimo indekso padidėjimu. CVP IS yra pakankamai automatizuota sistema, kuri leidžia viešųjų pirkimų specialistams, vadovaujantis Viešųjų pirkimų vykdymo naudojantis CVP IS priemonėmis vadovu aiškiai ir paprastai vykdyti pirkimus. Privalumai yra ir viešųjų pirkimų sąnaudų mažinime, viešųjų pirkimų operatyvume, mažesniame popierinių dokumentų (protokolų ir t.t.) kaupime. Prie trūkumų priskiriamas neaiškumas, sudėtingumas, tačiau galima daryti išvada, jog tai perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų psichologinio pobūdžio veiksniai, įtakojantys nuomonę apie CVP IS.

PASIŪLYMAI

Taigi, apibendrinus tyrimo metu gautus duomenis bei informaciją galima teigti, jog tyrimo hipotezė pasitvirtino ir siekiant tinkamai vykdyti supaprastintus viešuosius pirkimus reikėtų turėti stabilią bei tinkamu laiku priimtą teisinę bazę, kompetentingus, apmokytus viešųjų pirkimų specialistus, minimizuota arba eliminuotą korupcinių ryšių galimybę, kuriai užtikrinti turėtų būti vykdoma kuo daugiau elektroninių viešųjų pirkimų.

Atsižvelgus į darbe pateiktus faktus ir išvadas, būtų galima pasiūlyti:

1. Būtina atsižvelgti į tai, jog Viešųjų pirkimų įstatymas nuo pat 1999 m. buvo keičiamas beveik kas metai. Tai yra labai dažna norminio teisės akto kaita, kuri ne tik parodo valstybės politikos viešųjų pirkimų srityje formavimąsi bet ir įneša tam tikro painumo, todėl įstatymų leidėjui reikėtų įvairiomis priemonėmis viešinti (internetas, spauda, oficialūs pranešimai) kiekvieną Viešųjų pirkimų įstatymo projektą (Pramonininkų konfederacija, Savivaldybių tinklapiai ir kt.). Viešųjų pirkimų tarnyba turi pakoreguoti supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, standartinius pirkimo dokumentus, kad jie atitiktų šiuo metu galiojančio Viešųjų pirkimų įstatymo normas.

2. Viešųjų pirkimų tarnyba turėtų stengtis suteikti kuo daugiau naudingos ir savalaikės metodinės pagalbos supaprastintų viešųjų pirkimų dalyviams. Tam reikėtų išplėsti konsultavimo telefonu viešųjų pirkimų vykdymo klausimais darbuotojų skaičių nuo 2 iki 10, o konsultavimo elektroninių viešųjų pirkimų vykdymo klausimais nuo 4 iki 15. Viešųjų pirkimų tarnyba turėtų sutrumpinti atsakymų į oficialius paklausimus terminą iš 10 darbo dienų į 5 darbo dienas. Viešųjų pirkimų tarnyba turėtų skelbti savo tinklapyje daugiau oficialių apibendrintų nuomonių „Informacinių pranešimų“ pavidalu, kad tam tikru momentu rūpimi klausimai būtų operatyviai išnagrinėti ir pateikti plačiam viešųjų pirkimų dalyvių susipažinimui. Būtina inicijuoti Viešųjų pirkimų įstatymo komentaro sukūrimą.

3. Reikėtų vystyti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant spręsti korupcijos lygio mažinimo bei jos prevencijos klausimus. Viešųjų pirkimų tarnyba ir Specialiųjų tyrimų tarnyba galėtų įkurti atskirą telefoninę liniją, kuria galima būtų pranešti apie konkrečius korupcijos atvejus viešųjų pirkimų vykdymo metu.

4. Atsižvelgiant į didėjantį e-pirkimų vykdymo mastą Viešųjų pirkimų tarnyba bei privačios konsultavimo firmos turėtų stengtis vykdyti kuo daugiau seminarų bei mokymų CVP IS priemonėmis vykdomų pirkimų klausimais, kad perkančiosios organizacijos be papildomų rūpesčių galėtų įvykdyti Viešųjų pirkimų įstatymo 15¹ straipsnio reikalavimą, ne mažiau kaip pusę visų viešųjų pirkimų vertės įvykdyti elektroniniu būdu.

LITERATŪROS SARAŠAS

Kodeksai:

1. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (aktuali redakcija nuo 2008-07-28)// Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1.

Lietuvos Respublikos įstatymai:

2. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (aktuali redakcija nuo 2009-08-04) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102, 2008, Nr. 81-3179, 2009, Nr. 93-3986.

4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15(1) straipsniu įstatymas// Valstybės žinios. 2009, Nr. 93-3986.

5. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio 2, 58,91 straipsnių pakeitimo įstatymas// Valstybės žinios, 2009, Nr. 93-3978.

6. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 2006-01-31 iki 2008-09-14) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2006, Nr. 4-102. 2007, Nr. 114-4630.

7. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 2003-01-31 iki 2006-01-30)// Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000, 2002, Nr. 118-5296.

8. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (redakcija nuo 1999-10-01 iki 2003-01-30) // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000; 1997, Nr. 117-3000; 1999, Nr. 56-1809, Nr. 86-2565; 2000, Nr. 7-177, Nr. 28-766; 2002, Nr. 49-1885, Nr. 112-4977).

9. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas// Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000.

10. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (aktuali redakcija nuo 2007-11-15) // Valstybės žinios. Nr. 30-856.

11. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo aktuali redakcija // Valstybės žinios, 2002, Nr. 57-2297.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai:

11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 14 d. nutarimas 1332 „Dėl Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009-2013 metų strategijos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2009, Nr. 127-5496 .

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-03 nutarimas Nr. 848 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 30 d. nutarimo Nr. 92 „Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo įgyvendinimo" pakeitimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 104-3991.

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 1 d. nutarimas Nr. 241 „Dėl reikalavimų skelbti papildomą informaciją apie viešųjų pirkimų vykdymą nustatymo“// Valstybės žinios. 2009, Nr. 41-1566 .

Kiti poįstatyminiai teisės aktai:

14. Lietuvos Respublikos teisingumo 2009-02-02 ministro įsakymas Nr. 1R-43 „Dėl pažymos, patvirtinančios jungtinius kompetentingų institucijų tvarkomus duomenis apie viešųjų pirkimų procedūroje dalyvaujantį tiekėją, formų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2009, Nr. 19-778.

15. Lietuvos Respublikos 2006-02-01 ministro įsakymas Nr. 4-41 „Dėl tiekėjo deklaracijos, patvirtinančios tai, kad tiekėjas nedavė ir neketina duoti perkančiosios organizacijos valstybės tarnautojams (darbuotojams) ar kitų tiekėjų atstovams pinigų, dovanų, nesuteikė jokių paslaugų ar kitokio atlygio už sudarytas ar nesudarytas sąlygas, susijusias su palankiais veiksmais laimėti pirkimus, formos patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2006, Nr. 14-520.

16. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006-02-01 įsakymas Nr. 4-42 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 21 d. įsakymo Nr. 4-72 „Dėl Perkančiųjų organizacijų sąrašų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2006, Nr. 14-521.

17. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-26 įsakymas Nr. 1S-93 „Dėl perkančiųjų organizacijų prašymų pateikimo ir nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 113-4317.

18. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-12 įsakymas Nr. 1S-91 „Dėl Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119.

19. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-09-04 įsakymas Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 103-3961.

20. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2008-05-20 įsakymas Nr. 1S-38 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymo Nr. 1S-121 „Dėl standartinių pirkimo dokumentų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios.2008, Nr. 59-2259.

21. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-01-27 įsakymas 1S-7 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 12-454.

22. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-02-02 įsakymas Nr. Nr. 1S-10 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. 1S-21 „Dėl viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainodaros nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 16-576.

23. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006-11-29 įsakymas Nr. 1S-73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2006, Nr. 133-5058.

24. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-06-08 įsakymas Nr. Nr. 1S-23 "Dėl Tarnybos direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1S-100 "Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo" pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 66-2595.

25. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006-10-12 įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2006, Nr. 113-4329.

26. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2007-01-19 įsakymas Nr. 1S-3 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 1S-26 „Dėl prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 17-650.

27. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2004-12-31. įsakymas Nr. 1S-83 „Dėl prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų sutarčių bendrųjų ir specialiųjų sąlygų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“// Valstybės žinios, 2005, Nr. 8-262.

Knygos:

28. Žinynas Viešieji pirkimai, sudarė SMA advokatų kontora.- Vilnius: „Verslo žinios“, 2007.

29. Jakštas V., Jovaišas K. Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. „Verslo ir komercinė teisė“. - Vilnius: K. Jovaišos PĮ „Teisės institutas“, 2004. – ISSN 1392-5377, P. 373.

Straipsniai:

30. Dauskurdas V., Jakštas V, Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // Juristas. 2008, Nr. 3. P. 24-31.

31. Rumšienė G. Viešųjų pirkimų įstatymo naujovės // Juristas 2006. Nr. 5, P. 26-31.

32. Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 17-22.

33. Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59(51). P. 105-113.

Interneto šaltiniai:

34. Viešųjų pirkimų tarnybos Informacinis biuletenis//Viešųjų pirkimų tarnyba, 2008, Nr. 3 (28)// <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-11-23.

35. Viešųjų pirkimų tarnybos Informacinis biuletenis//Viešųjų pirkimų tarnyba, 2004, Nr. 1 (10)// <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx1x10.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-11-22.

36. Viešųjų pirkimų tarnybos Informacinis biuletenis//Viešųjų pirkimų tarnyba, 2004, Nr. 2 (11)// <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx2x11.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-11-19.

37. Transparency International Lietuvos skyriaus apklausos rezultatai "12 įžvalgų apie viešuosius pirkimus Lietuvoje"// http://www.transparency.lt/new/images//vp_spaudos_konf.pdf; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

38. Transparency International Lietuvos skyriaus apklausos rezultatai „Viešųjų pirkimų skaidrumo tyrimas: verslininkų apklausa“ // <http://www.transparency.lt/new/images/creditreform.ppt>; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

39. Transparency International Lietuvos skyriaus straipsnis „Skepsį dėl viešųjų pirkimų raginama išsklaidyti paskelbiant viešųjų pirkimų reformos metmenis“ // http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=view&id=10817&Itemid=24; prisijungimo laikas: 2009-11-16

40. „Nuo rudens viešieji pirkimai – internetu“ // <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=18194459>; prisijungimo laikas: 2009-11-23.

41. Ūkio ministerijos sekretorės Alinos Mačiulytės pranešimas LR ūkio ministerijoje vykusioje konferencijoje "Viešųjų pirkimų raida Lietuvoje ir kitose šalyse"// http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/dokum/Pranesimas%2006-12-19-3.doc; prisijungimo laikas: 2009-11-23.

42. E-valdžia – įrankis, tarnaujantis žmogui // <http://www.vrm.lt/index.php?id=633>; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

43. Pranešimas dėl 2007 metais įvykdytų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių// <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1214469671&module=news&lan=LT>; prisijungimo laikas: 2009-11-13.

44. Viešųjų pirkimų tarnybos informacija apie 2009 metų III ketvirčio viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2009/paslaugos/2009m.IIIketvirtis.doc>; prisijungimo laikas: 2009-11-19.

45. Viešųjų pirkimų tarnybos informacija apie 2008 metų IV ketvirčio ir 2008 metų viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2009/paslaugos/2008mIVketvirtisir2008m.pdf>; prisijungimo laikas: 2009-11-20.

Teismų praktika:

37. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo byla pagal atsakovo Viešųjų pirkimų tarnybos prie Vyriausybės apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. liepos 5 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo Ryšių ir informacinių sistemų tarnybos prie Krašto apsaugos ministerijos skundą atsakovui Viešųjų pirkimų tarnybai prie Vyriausybės, byla Nr. Nr.A248 - 779/2008.

38. Lietuvos Apeliacinio teismo byla pagal ieškovo UAB „Observis“ ieškinį atsakovui Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl diskriminacinių ir konkurenciją ribojančių sąlygų panaikinimo, byla Nr. 2A-389/2007.

39. Lietuvos Aukščiausiojo teismo byla, UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ v. UAB „Vingės statyba“ dėl sutarties sąlygų panaikinimo, c. b., Nr. 3K-3-458/2007.

40. Lietuvos aukščiausiojo teismo byla pagal ieškovų UAB „Sigma Telas“ ir UAB „A. Žilinskio ir Ko“ (buvusio A. Žilinskio ir Ko KŪB) ieškinį atsakovams AB „Rytų skirstomieji tinklai“ ir UAB „Fima“ dėl viešojo pirkimo komisijos sprendimo panaikinimo, byla Nr. 3K-3-416/2005.

41. ETT byla C-59/00 Bent Mousten Vetergaard, [2001] ECR-I-9509.

42. ETT byla C-324/98 Telaustria and Telefonadress, [2000] ECR I-10745.

Kiti naudoti šaltiniai:

43. Socialinių įmonių prekių, paslaugų, darbų sąrašai.// <http://www.vpt.lt/socImoniuSarasai/>; prisijungimo laikas: 2009-11-18.

44. Aktyvuotos funkcijos perkančiosioms organizacijoms. Pirkimo būdų šablonai. Kvalifikacijos klausimyno kūrimas. Viešųjų pirkimų centrinės viešųjų pirkimo informacinės sistemos demo (demonstracinė, mokomoji) versija // <https://demo.eviesiejipirkimai.lt/login.asp?B=PPO&target=&timeout=>; prisijungimo laikas: 2009-11-15 (vartotojo vardas: mokymai1, slaptažodis: mokymai1).

SANTRAUKA

SUPAPRASTINTŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO PROBLEMOS IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI

Magistro baigiamojo darbo tyrimo metu buvo analizuojamos supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos ir jų sprendimo būdai. Pagrindinės supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo problemos buvo analizuojamos teisinių dokumentų bei apklaustų respondentų atsakymų analizės būdu. Darbe buvo aptarti: supaprastintų viešųjų pirkimų reikšmė, sąvoką, ypatumai, kurie skiria juos nuo tarptautinių pirkimų vykdymo tvarkos. Pagrindiniais ypatumais, kurie skiria supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymą vadinami socialiniai pirkimai, Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimai, neįprastai mažos kainos sąvoka ir jos pagrįstumo reikalavimas. Probleminiais aspektais buvo išrinkti: teisės aktų reglamentuojančių viešuosius pirkimus dažna kaita, viešųjų pirkimų specialistų stoka bei aukštas korupcijos lygis, kurių sumažinimui reikėtų skatinti elektroninių viešųjų pirkimų masto didinimą. Apibendrinus tyrimo metu gautus duomenis bei informaciją galima teigti, jog tyrimo hipotezė pasitvirtino ir siekiant tinkamai vykdyti supaprastintus viešuosius pirkimus reikėtų turėti ne taip dažnai keičiamus teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus, kompetentingus, apmokytus viešųjų pirkimų specialistus, minimizuotą arba eliminuotą korupcinių ryšių galimybę, kuriai užtikrinti turėtų būti vykdoma kuo daugiau elektroninių viešųjų pirkimų.

Magistro baigiamojo darbo raktiniai žodžiai: *Supaprastinti viešieji pirkimai, mažos vertės pirkimai, Viešųjų pirkimų įstatymas, Viešųjų pirkimų tarnyba, perkančioji organizacija, Centrinį viešųjų pirkimų informacinį sistemą, perkančioji organizacija, tiekėjas.*

SUMMARY
PROBLEMS OF CONDUCTING THE SIMPLIFIED PUBLIC PROCUREMENT
AND THEIR SOLUTIONS

Master's final thesis research investigated the implementation of simplified public procurement problems and their solutions. The main simplification of public procurement implementation problems were analyzed legal documents and interviewed the respondents answers. The paper was discussed: simplified public procurement value, the concept of features which distinguishes them from the international procurement discipline. The differences between simplified public procurement and international public procurement implementation are: social public procurement, Public Procurement Office to the consents, abnormally low expression (price) and the requirements of its merits. Problem areas were selected: the legislation on public contracts often change, public procurement professionals and lack high levels of corruption, which reduction should be encouraged to e-procurement scale increases. Obtained during the investigation of data and information can be assumed that the study hypothesis was confirmed, and for the proper performance of simplified public procurement should not be taken as often changing Law on Public Procurement, should be more competent, trained procurement specialists minimized or eliminated the possibility of corrupt ties, which should be carried out to ensure more e-procurement.

Keywords: *Simplified Public Procurement, low-value purchases, Law on Public Procurement, Public Procurement Office, Central Procurement Information System, Contracting Authority, supplier (service provider, contractor).*

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų specialistų apklausos anketa

ANKETA

Jūsų amžius:

- 18-25;
- 26-35;
- 36-45;
- 46 ir daugiau.

Jūsų išsilavinimas:

- vidurinis;
- aukštesnysis,
- aukštasis neuniversitetinis;
- aukštasis.

Kaip vertinate savo darbo kompiuteriu įgūdžius?

- Puikiai;
- labai gerai;
- gerai;
- vidutiniškai;
- silpnai;
- labai silpnai.

Ar Jūsų tiesioginės pareigos apima ir viešuosius pirkimus?

- taip, dirbu tik viešųjų pirkimų srityje;
- viešieji pirkimai yra dalis mano pagrindinių funkcijų, taip pat atlieku ir kitas funkcijas;
- mano pareigos visiškai kitokios (pvz. mokytojas, gydytojas ir t.t), tačiau tenka vykdyti ir viešuosius pirkimus, nes organizacijoje nėra specialistų.

Kiek laiko Jūs dirbate viešųjų pirkimų srityje?

- iki 1 metų;
- 1-2 metai;
- 3-4 metai;
- 5 ir daugiau.

Kiek darbuotojų Jūsų organizacijoje dirba viešųjų pirkimų srityje?

(Pažymėkite darbuotojų skaičių ir yra/nėra struktūrinis padalinys)

- 1;
- 2-3;
- 4 ir daugiau.
- tam tikslui organizacijoje sukurtas atskiras struktūrinis padalinys;
- organizacijoje nėra atskiro padalinio.

Jūsų nuomone, viešųjų pirkimų specialistų kaita Jūsų organizacijoje yra:

- didelė;
- nedidelė;
- nėra;
- nežinau.

Kokio dydžio yra Jūsų perkančioji organizacija?

- iki 20 darbuotojų;
- iki 50 darbuotojų;
- 50-100 darbuotojų;
- 100-200 darbuotojų;
- daugiau negu 200 darbuotojų.

Supaprastinti viešieji pirkimai (įskaitant mažos vertės pirkimus) Jūsų perkančiojoje organizacijoje sudaro (išleidžiama pinigų):

- virš 70 % visų viešųjų pirkimų;
- 50-70 % visų viešųjų pirkimų;
- iki 50 % visų viešųjų pirkimų;
- iki 30 % visų viešųjų pirkimų.

Kaip Jūs vertinate valstybės siekį didžiąją dalį viešųjų pirkimų perkelti į elektroninę erdvę?

- teigiamai;
- neigiamai;
- neturiu nuomonės, nevykdau (dar nevykdžiau) elektroninių viešųjų pirkimų.

Kiek elektroninių pirkimų (skelbimų, pirkimo dokumentų ir pasiūlymų pateikimas CVP IS (Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema)) esate įvykdę?

- nei vieno, bet artimiausiu metu planuojame vykdyti;
- 1-3;
- 4-6;
- daugiau negu 6.

Supaprastintų viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo liberalizavimą vertinate:

- teigiamai;
- neigiamai, atsakomybė "perkelta" perkančiosioms organizacijoms. Supaprastintų viešųjų pirkimų reglamentavimą reikėtų „grąžinti“ į Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymą (toliau vadinama – Įstatymas);
- neturiu nuomonės.

Jūsų nuomone, Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema:

(Prašome pažymėti ne daugiau kaip 4 Jums tinkamiausius atsakymus)

- sumažina viešųjų pirkimų kaštus;
- didina viešųjų pirkimų skaidrumą;
- neskaidrių pirkimų dėl jos nesumažės;
- tobulina viešųjų pirkimų sistemą;
- yra pakankamai suprantama;
- yra paini ir kol kas ne iki galo suprantama;
- padidina viešųjų procedūrų apimtį, kol kas turi daug nesuprantamų mygtukų ir funkcijų;
- sumažina pirkimų apimtį, standartizuoja pirkimą, patikrina kai kurias klaidas, nereikalauja kaupti "popierinių" pasiūlymų;
- verčia specialistus „mokintis“ vykdyti elektroninius viešuosius pirkimus;
- apsunkina smulkių tiekėjų, fizinių asmenų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose;
- skatina tiekėjų konkurenciją ir aktyvumą elektroniniuose pirkimuose;
- kol kas neturiu susiformavusios nuomonės.

Kaip Jūs bandote spręsti probleminius supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymo klausimus?

(Prašome pažymėti ne daugiau kaip 2 Jums tinkamiausius atsakymus)

- savarankiškai gilinuosi į problema, jos reglamentavimą;
- tariausi su pažįstamais viešųjų pirkimų specialistais;
- dalyvauju Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Tarnyba) arba kitų organizacijų organizuojamose mokymuose bei seminaruose;
- skambinu Tarnybos specialistams, kreipiuosi el. paštu, rašau oficialius paklausimus;
- jeigu įmanoma ignoruoju problemą, laikiu kol kiti į ją atkreips dėmesį ir išspręs.

Jūsų nuomone, poįstatyminiai teisės aktai, reglamentuojantys viešuosius pirkimus (pvz., standartinės sąlygos, pavyzdinės supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės ir t.t.):

- neatitinka Įstatymo, rengiami pavėluotai, nėra aiškūs;
- rengiami laiku, pakankamai aiškūs, išsamūs;
- nedažnai jais naudojuos, neturiu nuomonės.

Ar spėjate pakankamai įsigilinti į kiekvieną Įstatymo pakeitimą, suprantate Įstatymą?

- nespėju, Įstatymas keičiamas per dažnai, yra painus;
- esu gerai susipažinęs (-usi) su Įstatymo nuostatomis;
- Įstatymu naudojuos nedažnai, bet galėčiau susirasti reikiamą teisės normą.

Supaprastintų viešųjų pirkimų konkurso sąlygas:

- rengiate patys;
- Jums ruošia ekspertai arba konsultantai;

- kartais naudojate ekspertų bei konsultantų paslaugomis, tačiau dažniausiai pirkimo dokumentus ruošiate patys;
- „skolinatės“ iš kitų perkančiųjų organizacijų.

Jūsų perkančiosios organizacijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės (toliau vadinama – Taisyklės):

- paruoštos pagal Tarnybos pavyzdines supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles;
- Taisyklės rengėme savarankiškai;
- Taisyklės „pasiskolinome“ iš kitos perkančiosios organizacijos;
- Taisyklės parengė ekspertai.

Ar Jūsų Taisyklėse numatyti atvejai, kai supaprastinto viešojo pirkimo metu, netikriname tiekėjų kvalifikacijos?

- taip;
- ne;
- nežinau, neprisimenu.

Jūsų nuomone, tiekėjų kvalifikaciją supaprastintų viešųjų pirkimų metu:

- reikėtų maksimaliai tikrinti visada (teistumas, bankrutavimas, atsiskaitymas su biudžetais, finansinis pajėgumas, kokybės vadybos laikymasis ir t.t.), siekiant įsitikinti, kad jie sugebės tinkamai įvykdyti viešojo pirkimo sutartį;
- atsižvelgiant į pirkimo objektą galima nustatyti mažiau minimalių kvalifikacijos reikalavimų;
- „smulkiuose“, „paprastuose“ (pvz. iki 10 tūkst. Lt) pirkimuose galima būtų jos ir netikrinti.

Pretenzijas supaprastintuose viešuosiuose pirkimuose dažniausiai gaunate dėl:

(Prašome pažymėti ne daugiau kaip 3 Jums tinkamiausius atsakymus)

- techninės specifikacijos reikalavimų;
- tiekėjų minimalių kvalifikacijos reikalavimų;
- kitų pirkimo dokumentų reikalavimų;
- pirkimo procedūrų netinkamo atlikimo;
- pasiūlymų vertinimo;
- preliminarios eilės, sprendimo apie laimėtoją.

Jūsų nuomone, korupcijos lygis Lietuvos viešųjų pirkimų vykdyme:

- aukštas;
- žemas;
- manau, viešieji pirkimai vyksta skaidriai;
- nežinau.

Jūsų nuomone, korupcijos lygis Lietuvoje vykdomuose viešuosiuose pirkimuose aukščiausias:

(Prašome pažymėti ne daugiau kaip 3 Jums tinkamiausius atsakymus)

- pirkimo būdo pasirinkimo stadijoje;
- rengiant tiekėjų minimalius kvalifikacijos reikalavimus;
- pasiūlymo vertinimo metu;
- laimėtojo nustatymo procedūroje (atsisakymas pasirašyti sutartį ir pan.);
- sutarties sudaryme ir/arba jos vykdyme;
- visur vienodai.

Jūsų nuomone, korupcijos lygis didesnis:

- atliekant viešuosius pirkimus „klasikiniu“ būdu (pasiūlymai vokuose);
- atliekant elektroninius viešuosius pirkimus;
- abiem atvejais galimybės korupcijos apraiškoms yra vienodos.

2 PRIEDAS

Viešųjų pirkimų tarnybos Viešųjų pirkimų monitoringo sistemos
(toliau vadinama – VMP IS) duomenys

**PIRKIMŲ (IŠSKYRUS PIRKIMUS PAGAL SAVO NUSTATYTĄ TVARKĄ IR SAVO PASITVIRTINTAS TAISYKLES) APIMTIS PAGAL
PROCEDŪRAS ***

(laikotarpis nuo 2009-01-01 iki 2009-11-12)

Rodiklis	Iš viso		Prekių pirkimas		Paslaugų pirkimas		Darbų pirkimas	
	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)
Pirkimų apimtis	368 7	4.353.072.68 5,27	147 7	1.317.487.57 0,13	172 7	995.580.79 6,58	483	2.040.004.31 8,56
Pirkimų apimtis pagal procedūras	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirkimų apimtis taikant procedūras pagal ES direktyvų reikalavimus **	127 7	2.872.412.64 3,82	587	1.100.180.66 8,05	653	562.338.10 1,94	37	1.209.893.87 3,83
Atviro konkurso būdu	849	2.386.881.451, 58	410	865.732.432,0 8	408	462.896.749, 01	31	1.058.252.270, 49
Riboto konkurso būdu	3	7.807.786,35	1	643.986,35	2	7.163.800,00	0	0,00
Skelbiamų derybų būdu	12	38.182.964,35	8	31.050.544,66	3	6.138.317,12	1	994.102,57
Neskelbiamų derybų būdu	413	439.540.441,5 4	168	202.753.704,9 6	240	86.139.235,8 1	5	150.647.500,77
Konkurencinio dialogo būdu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pirkimų apimtis taikant supaprastintas procedūras	241 0	1.480.660.04 1,45	890	217.306.902, 08	107 4	433.242.69 4,64	446	830.110.444, 73
Supaprast	2286	1.333.685.456,	862	212.729.664,7	1024	392.352.713,	400	728.603.077,55

Rodiklis	Iš viso		Prekių pirkimas		Paslaugų pirkimas		Darbų pirkimas	
	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)
into atviro konkurso būdu		05		4		76		
into riboto konkurso būdu	12	55.160.846,19	0	0,00	3	30.128.097,50	9	25.032.748,69
Supaprastintų skelbiamų derybų būdu	106	88.762.390,13	26	4.544.920,74	45	10.361.574,10	35	73.855.895,29
Supaprastintų neskelbiamų derybų būdu	6	3.051.349,08	2	32.316,60	2	400.309,28	2	2.618.723,20
Konkurencinio dialogo būdu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

* [skaičiavimų būdas](#)

Suvestinė suformuota 2009-11-12

PIRKIMŲ (IŠSKYRUS PIRKIMUS PAGAL SAVO NUSTATYTĄ TVARKĄ IR SAVO PASITVIRTINTAS TAISYKLES) APIMTIS PAGAL PROCEDŪRAS *
(laikotarpis nuo 2008-01-01 iki 2008-11-12)

Rodiklis	Iš viso		Prekių pirkimas		Paslaugų pirkimas		Darbų pirkimas	
	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)
Pirkimų apimtis	773 3	7.888.716.58 3,73	331 9	2.179.681.72 7,49	322 3	1.734.988.40 4,79	119 1	3.974.046.45 1,45
Pirkimų apimtis pagal procedūras	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirkimų apimtis taikant procedūras pagal ES direktyvų reikalavimus **	216 9	4.742.094.50 3,59	115 3	1.769.175.75 1,69	942	1.226.674.41 3,53	74	1.746.244.33 8,37
Atviro konkurso būdu	1306	3.627.640.353,81	715	1.455.475.880,65	554	902.380.137,18	37	1.269.784.335,98
Riboto	1	38.401.230,94	0	0,00	0	0,00	1	38.401.230,94

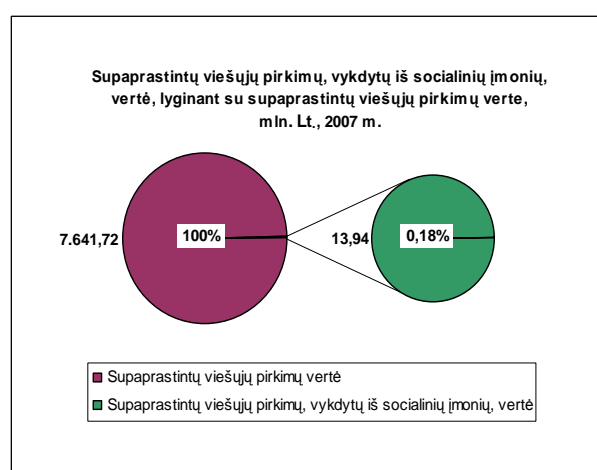
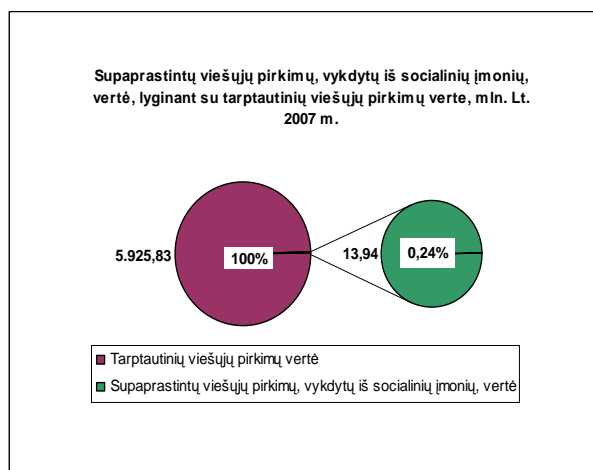
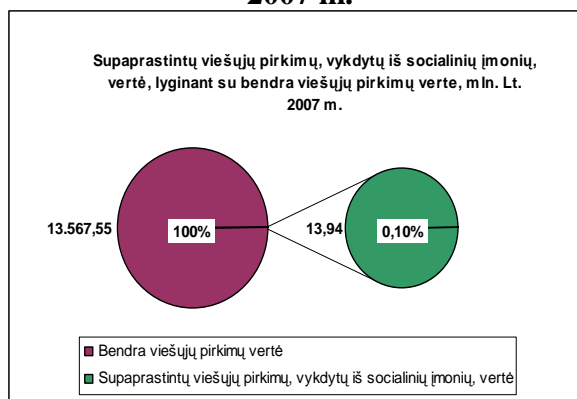
Rodiklis	Iš viso		Prekių pirkimas		Paslaugų pirkimas		Darbų pirkimas	
	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)	skai čius	suma (Lt)
konkurso būdu								
Skelbiamų derybų būdu	8	40.310.353,30	2	5.139.899,72	6	35.170.453,58	0	0,00
Neskelbiamų derybų būdu	854	1.035.742.565,54	436	308.559.971,32	382	289.123.822,77	36	438.058.771,45
Konkurencinio dialogo būdu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pirkimų apimtis taikant supaprastintas procedūras	556 4	3.146.622.080,14	216 6	410.505.975,80	228 1	508.313.991,26	111 7	2.227.802.113,08
Supaprastinto atviro konkurso būdu	4102	2.767.950.219,60	1608	372.888.906,67	1611	445.828.856,57	883	1.949.232.456,36
Supaprastinto riboto konkurso būdu	17	100.872.725,82	1	173.800,00	4	245.358,00	12	100.453.567,82
Supaprastintų skelbiamų derybų būdu	5	2.027.982,00	0	0,00	3	740.482,00	2	1.287.500,00
Supaprastintų neskelbiamų derybų būdu	1440	275.771.152,72	557	37.443.269,13	663	61.499.294,69	220	176.828.588,90
Konkurencinio dialogo būdu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

* [skaičiavimų būdas](#)

** tarptautiniai pirkimai

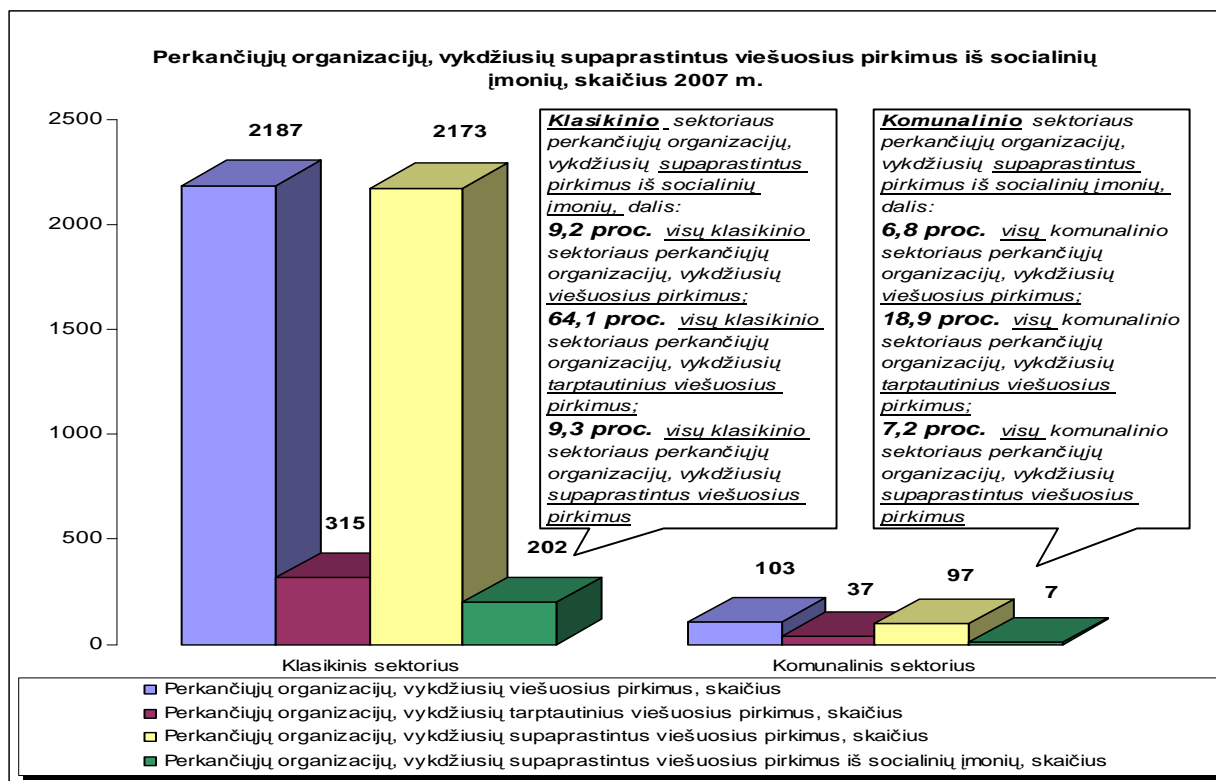
Suvestinė suformuota **2009-11-12**

Supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertė, lyginant su bendra, tarptautinių ir supaprastintų viešųjų pirkimų verte, mln. Lt. 2007 m.

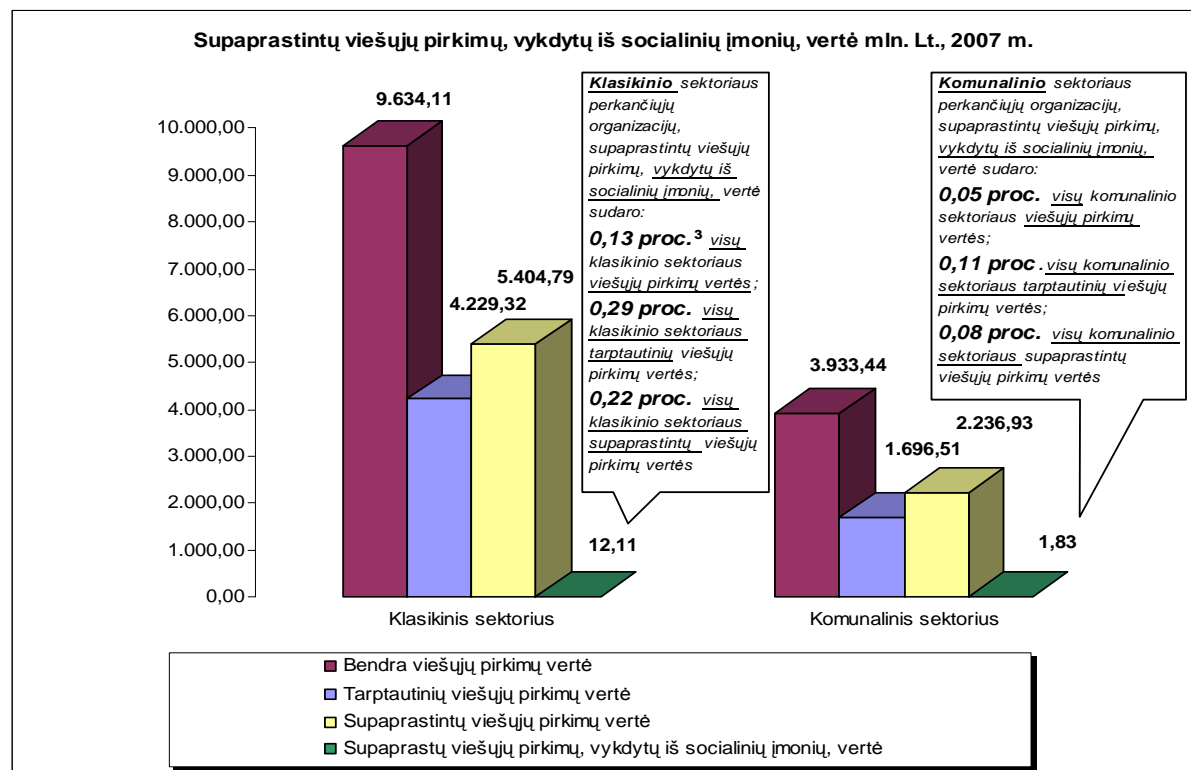
Perkančiųjų organizacijų, vykdančių supaprastintus pirkimus iš socialinių įmonių dalis bei pasiskirstymas pagal priklausomybę komunaliniam arba klasikiniam sektoriams, lyginant su perkančiųjų organizacijų, vykdančių tarptautinius ir (arba) supaprastintus viešuosius pirkimus, skaičiumi.

Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbimų ir ataskaitų skyriaus specialistų
2007 m. vykdytų socialinių pirkimų analizė

Supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertės (mln. Lt.) pasiskirstymas pagal priklausomybę komunaliniam arba klasikiniam sektoriams, lyginant su bendra, tarptautinių ir supaprastintų viešųjų pirkimų verte.

Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbimų ir ataskaitų skyriaus specialistų
2007 m. vykdytų socialinių pirkimų analizė

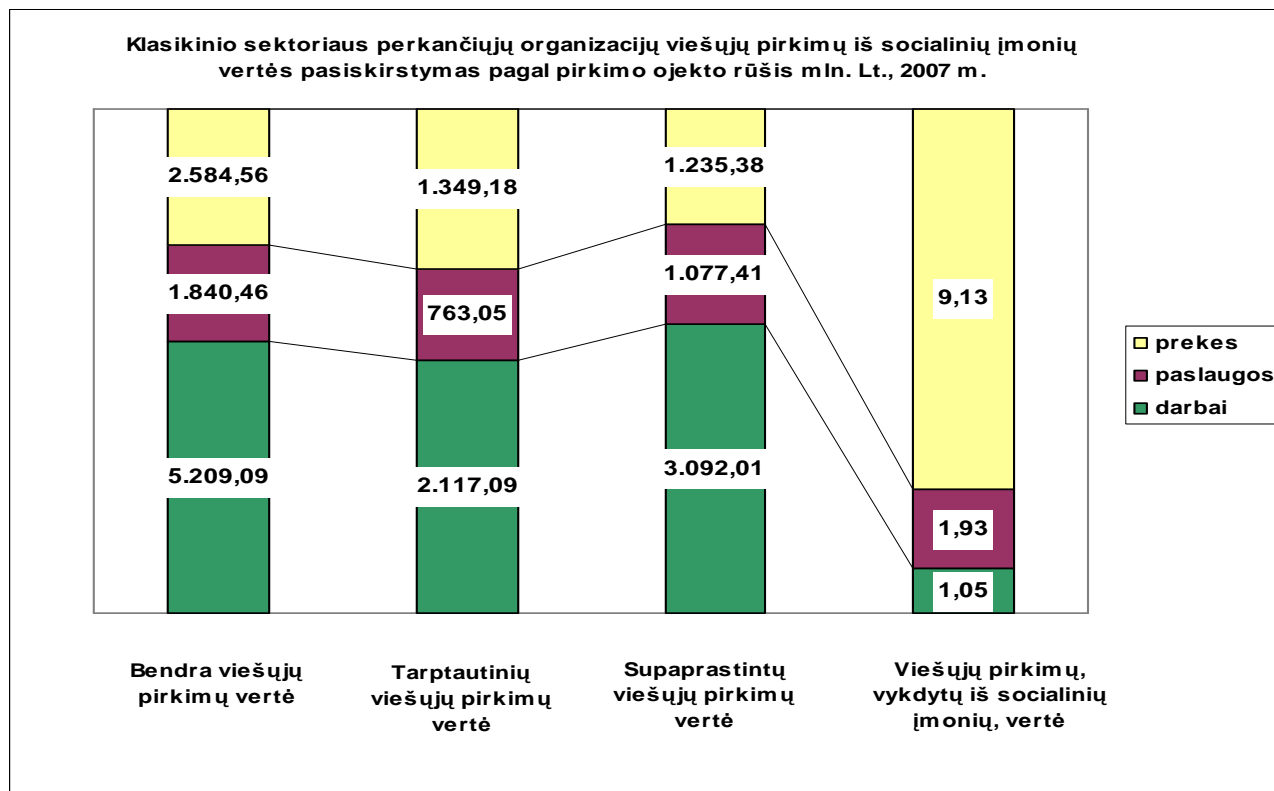

Supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertės (mln. Lt.) pasiskirstymas pagal priklausomybę komunaliniam arba klasikiniam sektoriams, lyginant su bendra, tarptautinių ir supaprastintų viešųjų pirkimų verte.

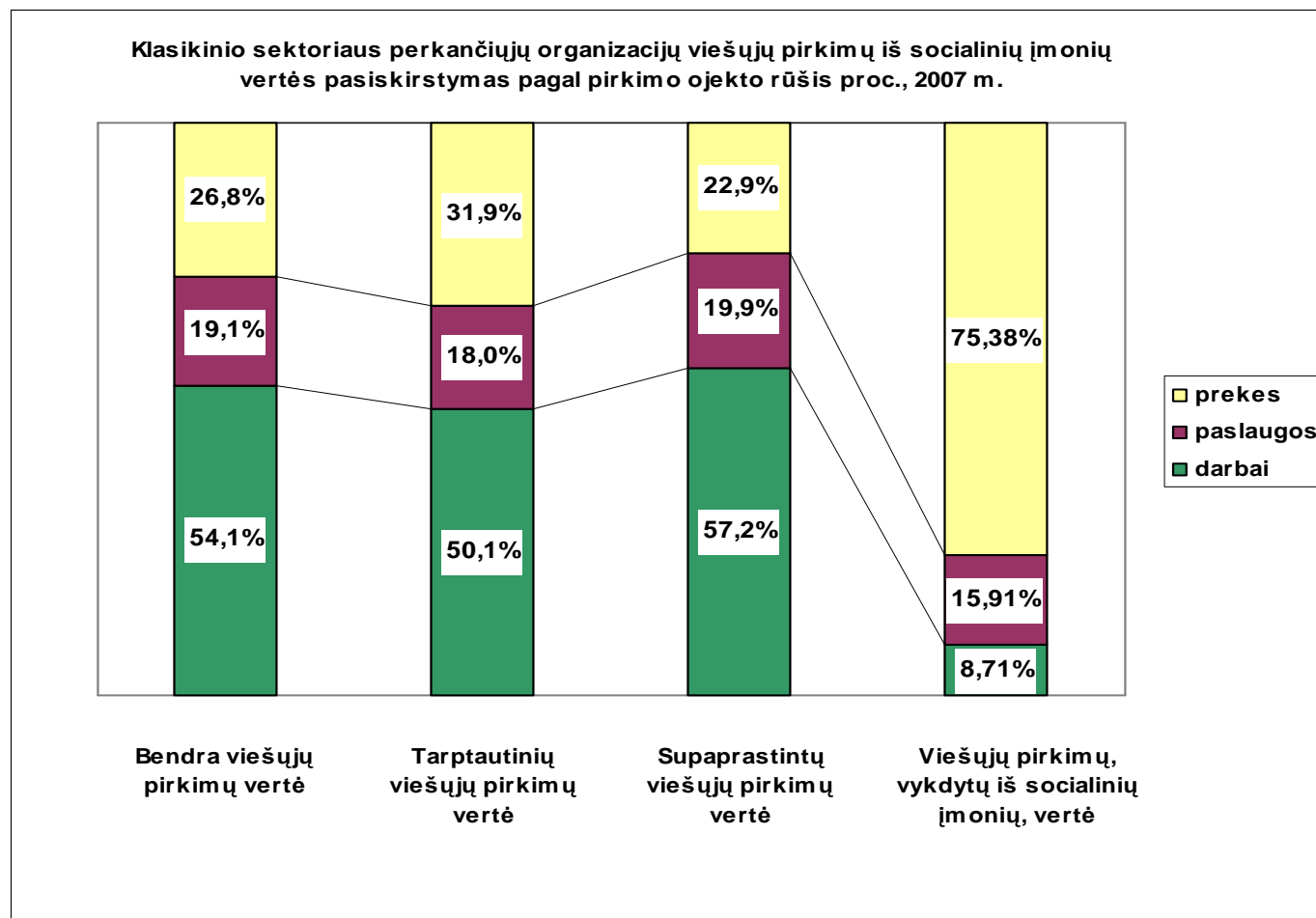
Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbimų ir ataskaitų skyriaus specialistų

2007 m. vykdytų socialinių pirkimų analizė

Klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų įvykdyti socialiniai pirkimai

Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbimų ir ataskaitų skyriaus specialistų
2007 m. vykdytų socialinių pirkimų analizė

TAIKYTI PASIŪLYMŲ VERTINIMO KRITERIJAI *

(laikotarpis nuo 2009-01-01 iki 2009-11-12)

Rodiklis	Pirkimų skaičius	% nuo pirkimų skaičiaus	Pirkimų apimtis	% nuo pirkimų apimties
Viešųjų pirkimų apimtys	5549	-	4.495.751.269,34	-
Taikyti pasiūlymų vertinimo kriterijai				
Ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas	208	3,75	675.416.820,46	15,02
Mažiausia kaina	5339	96,22	3.792.715.190,31	84,36
Skirtingoms pirkimo objekto dalims taikomi skirtingi vertinimo kriterijai	2	0,04	27.619.258,57	0,61

* [skaičiavimų būdas](#)

Suvestinė suformuota 2009-11-12

TAIKYTI PASIŪLYMŲ VERTINIMO KRITERIJAI *

(laikotarpis nuo 2008-01-01 iki 2008-11-12)

Rodiklis	Pirkimų skaičius	% nuo pirkimų skaičiaus	Pirkimų apimtis	% nuo pirkimų apimties
Viešųjų pirkimų apimtys	7884	-	7.929.235.870,68	-
Taikyti pasiūlymų vertinimo kriterijai				
Ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas	332	4,21	856.994.281,73	10,81
Mažiausia kaina	7549	95,75	7.062.295.479,20	89,07
Skirtingoms pirkimo objekto dalims taikomi skirtingi vertinimo kriterijai	3	0,04	9.946.109,75	0,13

* [skaičiavimų būdas](#)

Suvestinė suformuota 2009-11-12

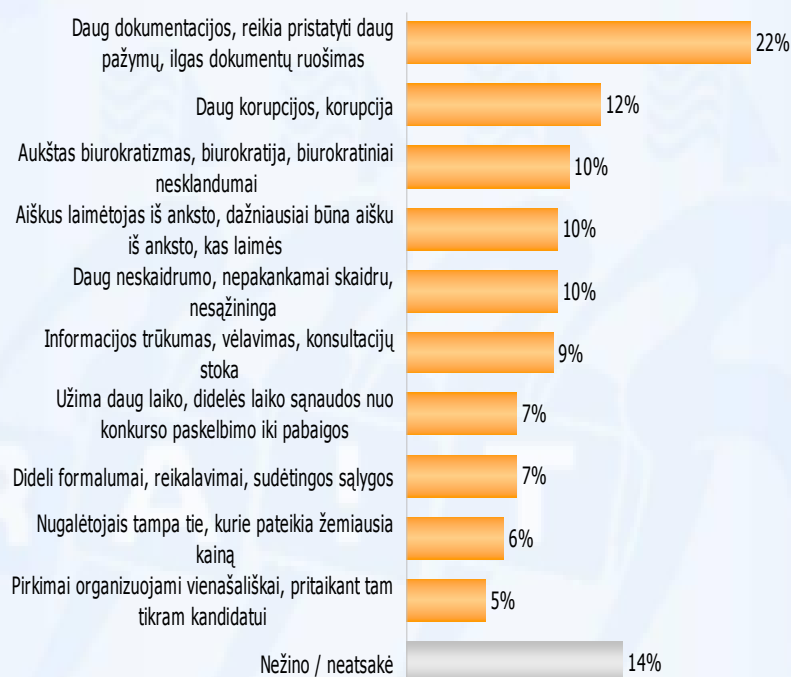
Transparency International Lietuvos skyriaus atlikto tyrimo respondentų nuomonė
apie probleminius viešųjų pirkimų aspektus

RIGHT WAY TO FIND THE ANSWER

PROBLEMAS, SU KURIOMIS SUSIDURIAMA VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE (1.1)

2. Įvardykite tris opiausias problemas su kuriomis tenka susidurti verslui dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose Lietuvoje. (tiksliai užrašykite respondentų atsakymus)
ATSAKYMAI, KURIUOS PAMAINĖJO DAUGIAU KAIP 5 PROC. RESPONDENTŲ

PREZENTACIJA

% skaičiuojami nuo visų respondentų N=501

21